

**Møte tirsdag den 17. november 2009 kl. 10**

President: Øyvind Korsberg

## Dagsorden (nr. 15):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 40 S (2009–2010))
2. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2008 (Innst. 30 S (2009–2010))
4. Interpellasjon fra representanten Morten Høglund til utenriksministeren:
 

«Utviklingen i Afghanistan er bekymringsfull. Det nylig gjennomførte presidentvalget var preget av omfattende valgfusk, og det er fortsatt spørsmålsteget ved resultatet. Korrupsjonen i landet er svært urovekkende. Sikkerhetssituasjonen er som tidligere krevende, og det fremkommer ønske fra enkelte militære ledere om flere internasjonale soldater. Disse forhold berører Norges arbeid i Afghanistan, så vel militært som sivil. Det er viktig at Norge kontinuerlig vurderer engasjementet i Afghanistan og sammen med våre allierte søker å finne frem til den politikk som gir best resultater.

Hvordan ser utenriksministeren på den senere tids utvikling i Afghanistan, og ser han behov for en justering av strategien?»
5. Innstilling fra næringskomiteen om DnB NOR ASA – Statlig deltakelse i kapitalforhøyelse (Innst. 37 S (2009–2010), jf. Prop. 22 S (2009–2010))
6. Innstilling fra næringskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (likviditetslånordning for fiskerinæringa mv.) (Innst. 39 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 101 (2008–2009))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i Norsk Luftambulanselov i forbindelse med tariffoppgjøret 2009 (Innst. 29 L (2009–2010), jf. Prop. 3 L (2009–2010))
8. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven mv. (tilpasninger i folketrygdens regelverk som følge av pensjonsreformen) (Innst. 33 L (2009–2010), jf. Prop. 15 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 106 (2008–2009))
9. Referat

**Presidenten:** Representantene Anette Trettebergstuen, Hilde Magnusson Lydvo, Kenneth Svendsen, Øyvind Vaksdal, Elisabeth Aspaker og Sonja Mandt-Bartholsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentantene, for Akershus fylke Rannveig Kvifte Andresen, og for Rogaland fylke Kjell Arvid Svendsen, har tatt sete.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 18 kgl. proposisjoner (se under Referat).

**Presidenten:** Representanten Øyvind Håbrekke vil framsette et representantforslag.

**Øyvind Håbrekke (KrF) [10:04:10]:** Jeg har den glede på vegne av representantene Hans Olav Syversen, Laila Dāvøy og meg selv å fremme et forslag om en opptrappingsplan for å sikre full barnevernsdekning.

**Presidenten:** Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

## Sak nr. 1 [10:04:36]

*Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 40 S (2009–2010))*

**Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.  
(Votering, se side 330)

## Sak nr. 2 [10:04:56]

*Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker*

**Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:05:17]:** Det pågår viktige endringer politisk og institusjonelt i Europa, og det skjer mot et bakteppe av en finanskriser som har rammet landene ulikt. Noen land, som Norge, synes å legge det vanskeligste bak seg, mens andre land, særlig blant EUs nye medlemsland og EUs naboland i øst, står midt oppe i krevende utfordringer. Men alle land må leve med fortsatt usikkerhet. Alle er berørt, for det som kjenner tegner dagens Europa, er at den gjensidige avhengigheten ikke etterlater noen uberørt av andre lands vanskeligheter.

Kjernen i Regjeringens europapolitikk er å ivareta norske interesser og verdier i dette landskapet. I regjeringens plattformen slås det fast at Regjeringen vil jobbe målrettet for å ivareta norske interesser i forhold til EU. Vi skal føre en oppdatert europapolitikk i nær kontakt med EUs institusjoner og medlemsland. Vi skal ta vår del av ansvaret for et stabilt og solidarisk Europa.

Vi er i gang med den jobben, og vi viderefører arbeidet fra de siste fire årene. Dette er en klart prioritert oppgave i Regjeringens og Utenriksdepartementets arbeid.

EØS-avtalen er rammeverket for Norges forhold til EU. Dette er den mest omfattende internasjonale avtalen Norge noen gang har inngått, og den er av betydning for norske arbeidsplasser, verdiskaping og velferd. Som vi kunne minne hverandre på under Nordisk Råds sesjon i Stockholm i forrige måned, er EØS-avtalen også den viktigste nordiske samarbeidsavtalen som noen gang er inngått. For

det er gjennom den vi fikk et nordisk hjemmemarked med forutsigbarhet og felles regler.

For EØS-avtalen sikrer nettopp det – forutsigbarhet for at det er de samme reglene som gjelder i det som fortsatt er Norges absolutt viktigste marked, forutsigbarhet for at det er tilsynsmyndigheter som påser at regelverket etterleves og respekteres, og som evner å ta affære om så ikke er tilfelle. Det er denne forutsigbarheten – sikkerhet for at det vil utvises likebehandling – som er selve grunntanken bak EØS-avtalen, og dette målet er nedfelt i avtalens aller første paragrafer. Samtidig må vi erkjenne at avtalen også gir oss utfordringer, fordi den hele tiden utvides og utvikles i takt med utviklingen i EU. Dette er noe av bakgrunnen for at Regjeringen har besluttet å iverksette en grundig gjennomgang av erfaringene med EØS-avtalen. Dette vil jeg komme tilbake til. Men la meg legge til at også EU sier seg tilfreds med EØS-avtalens virkemåte. Det fikk jeg bekreftet både fra EU-formannskapet og EU-kommisjonen på høyt nivå under gårsdagens EØS-rådsmøte i Brussel.

St.meld. nr. 23 om gjennomføring av europapolitikken, fra juni 2006, er fortsatt redskapet i Regjeringens europapolitikk. Målsettingene i meldingen er fulgt opp gjennom egen tiltaksplan. Det viktigste tiltaket er at Regjeringen har utarbeidet tre overordnede arbeidsprogrammer på EØS-området, justis- og innenriksområdet og på det utenrikspolitiske feltet. Arbeidsprogrammene oppdateres årlig og er Regjeringens styringsverktøy. De er styrende for å fremme norske interesser overfor EU mest mulig effektivt og på et tidlig stadium. Regjeringen foretar nå en oppdatering av innholdet i St.meld. nr. 23 i lys av de siste årenes erfaringer, og vil holde løpende kontakt med Stortinget.

God europakompetanse er en viktig ressurs. Regjeringen arbeider for å vedlikeholde og videreutvikle en kompetent og samordnet forvaltning. Dette arbeidet blir stadig viktigere i lys av den politiske og institusjonelle utviklingen i EU. Det kan by på egne utfordringer å vedlikeholde en slik kompetanse – sammenlignet med nærstående land som både er våre partnere og konkurrenter – når vi ikke deltar i hele bredden av samarbeidet.

La meg legge til: Om god europakunnskap og kompetanse i forvaltningen er viktig, er det like viktig at de øvrige av samfunnets aktører, i politikk, nærings- og arbeidsliv, også sikrer et høyt kunnskapsnivå. Regjeringen vil fortsatt tilrettelegge for tiltak som kan bidra til å opprettholde og videreutvikle denne kunnskapen og kompetansen. Vi er avhengig av dette for å sikre størst mulig rom for medvirkning i EUs politikk og regelutvikling som berører oss direkte. Utviklingen av nasjonale posisjoner på et tidlig tidspunkt er viktig i denne sammenheng.

EUs nye traktat – Lisboa-traktaten – ventes å tre i kraft den 1. desember. Den er viktig for EU, og derfor har den også betydning for Norge. Traktaten videreutvikler EU-samarbeidet på EU-plan og skal etter intensjonen gi grunnlag for styrket effektivitet i EU-samarbeidet, noe som har vært nødvendig etter økning av antall medlemmer de siste årene.

EU-landenes regjeringer vektlegger at Lisboa-traktaten styrker EUs demokratiske legitimitet, og de peker da i første rekke på to forhold: For det første gir traktaten

Europaparlamentet større myndighet som lovgiver og ved behandlingen av EUs budsjett. For det andre gis de nasjonale parlamentene gjennom traktaten en økt rolle i EU-samarbeidet. De skal påse at nærhetsprinsippet ivaretas når EU-lovgivningen skal vedtas. Dessuten har den tyske forfatningsdomstolens kjennelse vedrørende Lisboa-traktaten styrket det tyske parlamentets myndighet i EU-saker. Det samme kan skje i andre EU-land.

Nytt i Lisboa-traktaten er først og fremst endringene som er gjort for å få EU til å fungere bedre på det institusjonelle plan, særlig i lys av at antall medlemmer har økt og kan komme til å øke videre. Substansen, derimot, i de ulike politikkområdene er stort sett uendret.

Stemmeregulene i rådet er endret til såkalt dobbelt flertall. Det betyr at når det gjelder vedtak som må fattes med kvalifisert flertall, må minst 55 pst. av medlemslandene stemme for. Disse må samtidig representere minst 65 pst. av EUs befolkning. Dette er ment å sikre balansen mellom små og store land med ulike innbyggertall. De nye stemmeregulene trer først i kraft i 2014. Antall områder hvor vedtak skal fattes med kvalifisert flertall, er også blitt utvidet.

Vi har grundig vurdert mulige virkninger for Norge av Lisboa-traktaten, spesielt med tanke på vår EØS- og Schengen-deltakelse. Hovedelementene i denne gjennomgangen har jeg lagt fram tidligere. Dokumentet er blitt formidlet til Stortinget ved utenrikskomiteen og er offentlig tilgjengelig.

Det som får mest direkte virkning for vårt forhold til EU, er bortfallet av den såkalte søylestrukturen som til nå har vært førende på EØS-samarbeidets virkemåte. Det har f.eks. vært enkelt å vite om et direktiv er EØS-relevant om det fremmes gjennom den såkalte indre markedssøylen. Et mål med bortfallet av søylestrukturen er å gjøre EUs politikk mer helhetlig og sektorovergripende. Dette kan i sin tur gjøre det mer krevende å bestemme om EU-saker er EØS- eller Schengen-relevante. Dersom EU-samarbeidet utenfor våre avtaler utvides, blir dessuten en relativt mindre del av EU-samarbeidet dekket av våre avtaler. Dette må vi med andre ord følge meget nøye.

Island leverte sin EU-søknad i sommer etter at et flertall i Alltinget stemte for søknaden. EUs spørreskjema er blitt behandlet på Island og er nå overlevert kommisjonen. Nå er det opp til kommisjonen å komme med sin formelle vurdering av søknaden og et forslag til oppstart av forhandlinger innen EUs toppmøte i desember, eller tidlig i neste formannskapsperiode. På islandsk side forbereder man forhandlingene, som man håper vil starte tidlig i 2010. Island skal avholde en folkeavstemning om hvorvidt landet skal gå inn i EU eller ikke. Utfallet er usikkert, og meningsmålingene viser i dag et klart flertall mot.

Vårt inntrykk er at Island har møtt gjennomgående velvilje i EU. Samtidig har EU en bredere utvidelsesdagsorden å håndtere med bl.a. søknadene fra Kroatia og Tyrkia og potensielt nye kandidater på Balkan.

Fra norsk side legger vi til grunn at EØS-avtalen skal virke som i dag gjennom hele den islandske medlemskapsprosessen fram til avgjørelse ved en folkeavstemning. Også Island og EU-siden legger vekt på dette. Det er også

Regjeringens utgangspunkt at EØS-avtalen forblir grunnlaget for vårt forhold til EU, også dersom Island skulle gå fra EFTA til EU. Avtalen er som kjent ikke avhengig av et bestemt antall medlemmer. Dersom islandsk medlemskap blir en realitet, vil Norge, Liechtenstein og EU måtte vurdere om en slik overgang kan nødvendiggjøre tekniske endringer i avtalens virkemåte. Dette er vårt budskap overfor EU, som er blitt formidlet i brev til kommisjonen og til EUs formannskap.

EØS-avtalen har nå virket i 15 år. Stortinget samlet seg i vår om et ønske om en bred gjennomgang av avtalen. Regjeringen varsler i regjeringsplattformen at den vil nedsette et forskningsbasert, bredt sammensatt offentlig utvalg som skal foreta en grundig gjennomgang av erfaringene med EØS-avtalen og konsekvensene av avtalen på alle samfunnsområder. Regjeringen ønsker at en slik gjennomgang skal bidra til å etablere et felles kunnskaps- og diskusjonsgrunnlag.

Vi trenger en faktabasert og nøktern virkelighetsbeskrivelse. Norges forhold til EU reiser verdspørsmål og gir også næring til interessekonflikter. En utredning vil ikke og kan ikke løse slike motsetninger, men vil kunne bidra til å tydeliggjøre fakta og hva man er enig eller uenig om. Den vil også stimulere dem som måtte ønske å vurdere alternativer til EØS-avtalen. Men det er ikke fokus for denne utredningen. Sagt på denne måten: Vi skal gjennomgå det stillaset – det byggverket – som er EØS-avtalen. Vi skal i denne utredningen ikke kontakte arkitekter for å tegne et nytt byggverk.

Nasjonalt Europaforum ble avholdt 3. november. Forumet er en årlig rundebordskonferanse som jeg selv leder, med ulike deltakere fra norsk samfunnsliv. Temaet i år var nettopp våre erfaringer med EØS-avtalen etter 15 år. På møtet delte representanter for forskning, arbeidslivets parter og politiske partier sine erfaringer med EØS-avtalen. Det var et godt møte som gav nyttige innspill i forkant av gjennomgangen av EØS-avtalen.

Et annet nyttig organ for dialog om europaspørsmål er Europapolitisk forum for sentrale, regionale og lokale myndigheter samt Sametinget. Her møtes altså sentrale myndigheter og myndigheter på regionalt-lokalt nivå. Forumet holder møte i Oslo i dag, med Oslo kommune som vertskap. Energi, klima og miljø er hovedtema denne gangen. Forumet vil drøfte erfaringer med «grønne energikommuner» og lokale klimaplaner, og sentrale punkter i EUs energi- og klimapolitikk vil da bli tatt opp. Det er viktig at norske kommuner og fylkeskommuner engasjerer seg. For gjennomføringen av EØS-avtalen skjer jo nettopp i stor grad på lokalt nivå.

Norge skal ta sin del av ansvaret for å bidra til et stabilt og solidarisk Europa. Vårt bidrag til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i EØS har vært betydelig. I femårsperioden fra 2004 til 2009 har vårt bidrag vært på mer enn 10 milliarder kr. EØS-finansieringsordningene som ble opprettet ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, utløp 30. april. Forhandlingene om en ny avtale for femårsperioden fra 2009 til 2014 er nå i sluttfasen. Regjeringens utgangspunkt har vært at nivået på nye bidrag bør vurderes ut fra hva som er rimelig sett i forhold til EU-landenes

egeninnsats. Regjeringen har også vektlagt at nye midler skal gå til landene som trenger dem mest.

Forhandlingene har vært vanskelige, og de har tatt lengre tid enn det vi forutså. Dette skyldes delvis finanskrisen, men også at mottakerlandene har vært mer engasjert i forhandlingene enn forrige gang.

Vi er nå enige med kommisjonen om hovedelementene i en ny avtale. Vi avventer fortsatt at EU-landene samler seg om sluttresultatet. Fra vår side håper vi på en snarlig avslutning, slik at samarbeidet både kan fornyes og videreføres. Vi gjentok det under møtene i Brussel i går. Vi vil komme tilbake med detaljert informasjon om avtalens innhold og innretning, og vi vil videreføre et bredt informasjonsopplegg om resultatet av det samarbeidet som denne finansieringsordningen faktisk innebærer. Alle prosjektene som utvikles og gjennomføres i nå tolv EU-land, er viktige norske fotavtrykk og rommer potensial til utvidet samarbeid med mottakerlandene, sentralt og lokalt.

La meg legge til at fra norsk side har en forutsetning for en avtale om nye EØS-midler vært et tilfredsstillende resultat i de parallelle drøftingene om markedsadgang for fisk. Disse drøftingene forventes også å bli sluttført i løpet av kort tid.

Jeg vil så omtale noen aktuelle EØS-saker. Postdirektivet – det tredje i rekken – innebærer åpning av postmarkedet ved at også postsendinger på under 50 gram skal konkurransesettes. Direktivet har gjennomføringsfrist i EU til 31. desember 2010, men med mulighet for elleve navngitte medlemsland til å utsette fristen med inntil to år. I Soria Moria II har Regjeringen bestemt å utsette implementeringen av EUs tredje postdirektiv. Vi vil innhente kunnskap og utrede konsekvenser av en eventuell implementering av direktivet. I vurderingen av postdirektivet vil vi legge vekt på å kunne opprettholde likeverdige posttjenester i hele landet og på dagens servicenivå.

Datalagringsdirektivet skal harmonisere EU-landenes lovgivning knyttet til lagring av data fremkommet ved bruk av elektronisk kommunikasjon. Hensikten er å gi justismyndighetene et verktøy for å etterforske kriminelle handlinger. Datalagringsdirektivet ble vedtatt av EU som en del av det indre marked, og fristen for implementering av direktivet i EUs medlemsland gikk ut 15. september 2007, med unntak for Internett-data, hvor fristen var forlenget til mars 2009. Direktivet reiser også personvernspørsmål som må vurderes nøye. Regjeringen har som mål i løpet av første halvår 2010 å oppsummere på bakgrunn av pågående utredninger og deretter komme tilbake til Stortinget. Det varsles også et høringsdokument fra Regjeringen i løpet av kort tid. Som kjent er det ulike syn på direktivet i Regjeringen, og partienes tilnærming er trukket opp og klargjort i Regjeringens plattform.

EUs forslag til direktiv om pasientrettigheter har som formål å etablere et rammeverk for grensekryssende helsetjenester i EU. Dette gjøres for å sikre tilstrekkelig klarhet om rettigheter med hensyn til refusjon av utgifter til helsetjenester mottatt i et annet EU-land, samt iverksette nødvendige tiltak for at tjenester av høy kvalitet kan leveres sikkert og effektivt. Forslaget har vært igjennom første behandling i Europaparlamentet. Resultatet ble et kompro-

miss. Det er ventet at rådets første behandling finner sted på helse rådsmøtet i begynnelsen av desember 2009. Norge har allerede gjennomført deler av forslaget på bakgrunn av EF-domstolens rettspraksis, knyttet til reglene om fri bevegelighet for tjenester.

Helse- og omsorgsdepartementet følger saken på både politisk nivå og embetsnivå, overfor Europaparlamentet, kommisjonen og «likesinnede» medlemsland, spesielt overfor det svenske formannskapet. Vi vil komme tilbake til Stortinget når EU har fattet sitt vedtak i saken og vilkårene for innlemmelse av direktivet i EØS er drøftet med EU-siden.

Innenfor matområdet har det i løpet av det siste året oppstått betydelige forsinkelser når det gjelder ikrafttredelse av regelverk som er innlemmet i EØS-avtalen, herunder et omfattende regelverk om hygiene og kontroll. Dette skyldes forsinkelse på Island i forbindelse med behandling og vedtak av en ny islandsk matlov. Kommisjonen har også stanset innlemmelse av nytt regelverk i EØS-avtalen innenfor matområdet, noe som er meget uheldig. Vi har fått opplyst fra Island at denne saken gis høy prioritet, men timeplanen for behandling i Alltinget er fremdeles uklar, selv om Island senest i går, i Brussel, varslet snarlig vedtak.

EUs selforordning ble endelig vedtatt av rådet den 27. juli. Fra norsk side anser vi ikke forordningen som EØS-relevant. Vedtaket innebærer et totalforbud mot omsetning av selprodukter, med noen få unntak. Kommisjonen skal før sommeren 2010 vedta såkalt gjennomføringsregelverk for disse unntakene, og vi vil gjøre det vi kan for å påvirke kommisjonen og medlemslandene i denne prosessen. I lys av forordningen må vi imidlertid belage oss på at all norsk handel med selprodukter til EU blir forbudt.

Den 5. november anmodet Norge, på samme måte som Canada, om tvisteløsningskonsultasjoner med EU i WTO. Dette er det første skrittet i den tvisteløsningsprosessen som WTO har etablert. Hvorvidt det er grunnlag for å gå videre med et tvisteløsningspanel, slik vi gjorde det med laksesaken, vil måtte vurderes i lys av utfallet av konsultasjonene. Vi holder nær kontakt med Canada i denne saken.

Jeg ønsker også å nevne utfordringene vi har hatt med hensyn til makrellfiske i EUs farvann. Med virkning fra 2. oktober har EU stengt sine farvann for makrellfiske for norske fartøy. Over 30 fartøy måtte på kort varsel avbryte fisket. Norge mener at stengningen er et klart brudd på den bilaterale avtalen mellom Norge og EU.

Norge har protestert overfor Europakommisjonen, både skriftlig og muntlig, og har forhandlet med den i flere omganger uten å komme til enighet – hittil. Uenigheten med kommisjonen gjelder tolkningen av Norges bilaterale avtale med EU.

Spørsmålet om gjensidig soneadgang vil bli drøftet under de bilaterale fiskeriforhandlingene. Disse forhandlingene, som begynte denne uken, gjelder imidlertid kvoteavtalen for neste år, og vil ikke kunne løse de akutte problemene som har oppstått for de norske makrellfiskerne nå i høst.

En viktig side ved Lisboa-traktaten er at det på om-

rådet for forskning, teknologisk utvikling og romfartspolitikk nå for første gang nedfelles at det skal utvikles et europeisk forskningsområde – European Research Area. Gjennom ulike tiltak ser vi nå utviklingen av det som omtales som en femte frihet – fri bevegelighet for forskere, kunnskap og ideer – i tillegg til det indre markedes allerede etablerte fire friheter. Koordineringen av nasjonale forskningsaktiviteter, programmer og politikk vil bli styrket.

Når et slikt område nå traktatfestes, kan vi forvente at det europeiske samarbeidet også utenfor EUs rammeprogram for forskning får større tyngde og vil slå sterkere inn i nasjonal forskningspolitikk. De felles budsjettene er forventet å øke, til dels betydelig. For vår del får vi nye muligheter og utfordringer knyttet til deltakelse i nye programmer og aktiviteter i det felleseuropeiske forskningsområdet med grunnlag i EØS-avtalen. Det er derfor avgjørende at vi har en tett dialog med EU om aktiviteter knyttet til det europeiske forskningsområdet og europeisk kunnskapssamarbeid generelt.

Så til et annet felt knyttet til finansielle forhold: I mange år har EU gjennom et direktiv fastsatt minstekrav til garanti for bankinnskudd på 20 000 euro, som nå er hevet til minst 50 000 euro i forbindelse med finanskrisen. Tidligere i år vedtok EU å fullharmonisere garantibeløpet til 100 000 euro innen utløpet av 2010. I Norge har vi en god garantiordning for bankinnskudd, der innskudd er garantert med inntil 2 mill. kr pr. innskyter pr. bank. Hvis en slik endring skulle gjennomføres for Norge ved at de nye bestemmelsene tas inn i EØS-avtalen uten tilpasningstekst som tillater videreføring av den norske ordningen, ville det bety mer enn en halvering av det norske garantibeløpet. Som vi har slått fast i Soria Moria II, vil Regjeringen forsvare vår innskuddsgarantiordning og jobber nå aktivt overfor EU for å sikre at nivået på den norske innskuddsgarantien i dag kan beholdes fremover.

Sverige har i høst formannskapet i EU. Sverige tok over formannskapet i en utfordrende periode, midt i en global lavkonjunktur og med en uavklart institusjonell situasjon for EU. Formannskapet ser ut til å ha håndtert disse utfordringene på en svært god måte. Våre svenske venner var godt forberedt. Det er verdt å merke seg hvilken rolle en slik oppgave gir vårt naboland gjennom seks travle måneder. Det er formannskapslandet Sverige som leder samtlige politiske møter, og som har avgjørende innflytelse på Europas politiske dagsorden.

Klima og energi har i de senere årene stått i sentrum for de ulike EU-formannskapslandene. Det gjelder også for det svenske formannskapet, og for det kommende spanske. Sverige er en pådriver innenfor EUs miljøarbeid og arbeider for å skape en sterk EU-stemme fram mot klimakonferansen i København. Dette var for øvrig et sentralt tema under gårdsdagens møte i EØS-rådet, der Sverige gjentok sitt mål om å bidra til en mest mulig omfattende og bindende klimaavtale.

Finanskrisen er et annet prioritert område. Sverige ønsker bl.a. å bedre reglene for finansmarkedene og tilsyn med finansforetak. Både finanskrisen og klimaproblematikken faller naturlig inn under et annet av Sveriges hjertebarn,

nemlig EUs Østersjøstrategi, hvor også forholdet til Russland står sentralt. Strategien ble vedtatt på EUs toppmøte i oktober.

I tillegg er det verdt å merke seg det nye femårsprogrammet for EUs justis- og innenrikspolitikk, Stockholm-programmet, som etter planen vedtas på toppmøtet i desember 2009. Programforslaget inneholder ambisiøse målsettinger om kriminalitetsbekjempelse, migrasjonspolitikk, samfunnsikkerhet og beskyttelse av sårbare grupper.

Utvidelsesprosessen har også stått sentralt denne høsten. Sverige har lagt vekt på å opprettholde fremdriften i medlemskapsprosessen for Balkan-landene og Tyrkia, selv om ambisjonsnivået er senket i lys av sterk utvidelsesmotstand i en del toneangivende EU-land. På svensk side håper man at kommisjonens vurdering av den islandske medlemskapsøknaden ferdigstilles i løpet av formannskapsperioden, eller tidlig under det spanske formannskapet.

På utenriksiden for øvrig er en forsterket EU-rolle globalt en sentral prioritering, bl.a. gjennom det svenske initiativet om østlig partnerskap som et ledd i naboskapspolitikken.

Norge har hatt et nært samarbeid med det svenske EU-formannskapet. Vi har hatt norske medarbeidere utplassert i svensk UD, både i den forberedende fasen til formannskapet og nå under formannskapet. Vi har en god dialog med svenske statsråder, og flere av mine kolleger i Regjeringen har deltatt på uformelle ministermøter i Sverige. Regjeringen tar sikte på å videreføre dette konstruktive samarbeidet med det kommende spanske formannskapet.

EU har det siste året styrket sin klimapolitikk. Gjennom energi- og klimapolitikken er det utviklet en rekke mål og virkemidler. Mer omfattende kvoteplikt er et sentralt element. EU har satt opp konkrete mål for reduksjon i sine utslipp både innenfor og utenfor kvotepliktig sektor. Det er gjort bindende vedtak om å øke fornybarandelen i energimiksen, og landene er i ferd med å konkretisere hvordan deres energieffektivisering skal skjerpes ytterligere. Samtidig pågår arbeidet for å sikre at bedrifter i EU-området ikke får uforholdsmessig store belastninger i forhold til andre land. Et ambisiøst resultat i København vil være det som kan forene disse hensynene best.

På EUs toppmøte forrige måned ble EU-landene enige om felles forhandlingsmandat for København-møtet. Det svenske formannskapet har fått mye ros for at medlemslandene lyktes i å bli enige om en felles posisjon, selv om viktige spørsmål som EUs interne byrdefordeling ikke er endelig løst.

Mange av EUs beslutninger på det klimapolitiske området vil være direkte relevante for Norge. Det gjelder bl.a. flere av regelverkene under energi- og klimapakken. På enkelte områder vil det være nødvendig med tilpassingsforhandlinger før direktivene kan innlemmes i EØS. Vi utnytter våre muligheter til å påvirke EU gjennom sondering med kommisjonen og deltakelse i ekspertgrupper. Det er Regjeringens målsetting at gjennomføring av de aktuelle direktivene i Norge skjer samtidig som i EU-landene, noe som også er viktig for å sikre forutsigbare rammevilkår for norsk næringsliv. Dette betyr at Regjeringen

vil komme tilbake til Stortinget avhengig av hva som er gjennomføringsfristen for det enkelte direktiv.

Norge og EU arbeider også nært sammen i det internasjonale klimasamarbeidet i oppløpet til FNs klimakonferanse i København. Vi har ikke sammenfallende posisjoner i ett og alt. Ambisjonene i Norges posisjon overgår EUs samlede posisjon, men den politiske hovedretningen er i stor grad den samme. Få aktører har lagt på bordet så ambisiøse målsettinger for utslippsreduksjoner i industri-land i en fremtidig klimaavtale. Norge og EU står også fram som de sterkeste forsvarere av det internasjonale regelverket og virkemiddelbruken som er bygget opp gjennom Kyotoprotokollen. Samtidig har vi den samme forståelsen av at en avtale i København må omfatte mer enn dagens Kyotoprotokoll hvis det globale ambisjonsnivået skal samsvare med de utfordringene vi står overfor.

En avtale uten konkrete utslippsforpliktelser for USA og forpliktende tiltak for u-land med store utslipp vil ikke være et tilstrekkelig svar på disse utfordringene. Norge har gjort det klart at vi vil skjerpe vårt klimamål slik at det tilsvarer kutt for utslippene på 40 pst. innen 2020 i forhold til 1990-nivå, dersom det kan bidra til enighet om en ambisiøs klimaavtale der de store utslippslandene påtar seg konkrete utslippsforpliktelser.

Selv om signalene fra APEC-toppmøtet i helgen bærer bud om at vi ikke får en juridisk bindende avtale i København, vil vi – sammen med EU – arbeide hardt de tre ukene som gjenstår, for å få en så god og bindende avtale som mulig.

Det er nå over ett år siden den verdensomspennende finanskrisen brøt ut. Det er for tidlig å skrive finanskrisens historie. Vi må ikke underkjenne de store økonomiske tapene vi har sett i verden det siste året. Likevel er det riktig å si at det internasjonale samfunnet har unngått å gjenta feilene fra mellomkrigstiden. Verdensøkonomien er i ferd med å komme tilbake i kjente spor. Dette henger sammen med det samlede svar fra det internasjonale samfunnet. Store hjelpepakker ble iverksatt under ledelse av IMF i samarbeid med Verdensbanken, regionale utviklingsbanker, EU og bilaterale givere. EU har vært en viktig aktør og evnet å føre en samlet politikk til tross for at interessemotsetningene mellom medlemsland i mange tilfeller har vært åpenbare. Samtidig er det interessant å merke seg at IMF vektlegger at land i Sentral- og Øst-Europa er blant de hardest rammede også i global sammenheng.

Det nordiske samarbeidet har vist seg sterkt og relevant gjennom de nordiske hjelpepakkene til Island og Latvia. Allerede på vårparten i 2008, da Island havnet i en vanskelig betalingsituasjon, kom de øvrige skandinaviske land til unnsetning ved at sentralbankene inngikk valutabytteavtaler med sentralbanken på Island. I år ble det underskrevet nye nordiske låneavtaler med Island for et samlet lånebeløp på om lag 1,8 milliarder euro. Den norske andelen er på 480 mill. euro. Disse lånene er en helt avgjørende del av finansieringen av det totale stabiliseringsprogrammet med IMF på ca. 3,5 milliarder euro.

Norge har vært opptatt av å hjelpe Island i landets vanskelige situasjon. Norge har, også innenfor den nordiske kretsen, vært en pådriver for tidlig og betydelig støtte til

Island – innenfor en nordisk ramme og i samarbeid med IMF. De nordiske lånene er knyttet til at Island overholder sine internasjonale forpliktelser, herunder innskudds- og garantiforpliktelser. Disse forutsetningene lå til grunn for det samtykket Stortinget i sin tid gav til å stille statsgaranti for dette lånet. IMF's styre godkjente den første gjennomgangen av fremdriften for Islands stabiliseringsprogram den 28. oktober. Dette åpnet for andre utbetaling av lånet fra IMF og første utbetaling av de nordiske lånene.

Den islandske regjeringen har gjort en stor innsats det siste halvåret for å rydde opp etter de fallerte bankene og utforme en politikk for å gjenreise Islands økonomi. Det er viktig at dette arbeidet fortsetter, og at Island får normalisert sitt forhold til omverdenen.

Med forbehold om Stortingets godkjennelse har Norge også gitt løfte om et langsiktig lån på ca. 370 milliarder euro til Latvia i tilknytning til landets IMF-program. Den samlede finansieringspakken er på 7,5 milliarder euro. Også her bidrar de nordiske landene med til sammen 1,8 milliarder euro til finansieringen. EU på fellesskapsnivå bidrar med 3,1 milliarder euro.

Nå er det internasjonal konsensus om at redningstiltakene må legge grunnlaget for varig fornyet vekst. Grupperingen G20 spiller en fremtredende rolle i dette arbeidet. EU har en sentral rolle i G20 med fast deltakelse av fire EU-land, EU-formannskapet og Den europeiske sentralbanken. I tillegg har Spania og Nederland deltatt på møtene.

G20 er en mer representativ gruppering enn G7, ettersom G20-landene står for rundt 80 pst. av verdens BNP. Men G20 er ikke «G192», altså alle verdens land. G20 har ikke den legitimitet som kan måle seg med FN og FN-systemet. G20 representerer heller ikke verdens land ved at medlemmene er oppnevnt ved valg eller annen form for vedtak. Dette reiser derfor spørsmål om G20-samarbeidets legitimitet dersom grupperingen tar formelle eller uformelle beslutninger som binder opp beslutninger i andre fora.

De nordiske landene samarbeider nå om hvordan vi best kan fremme våre synspunkter og gi bidrag til G20-prosessen og slå ring om den legitimiteten de formelle samarbeidsorganene har, som FN-systemet og Bretton Woods-institusjonene. Vi opplever nå bredere debatt om det internasjonale styringssystemet enn på mange tiår. Det er i vår interesse at en tydeligere nordisk røst høres i denne debatten, ikke minst gitt det aktive engasjementet Norden legger for dagen i internasjonalt samarbeid.

EUs politikk på det økonomiske området er viktig for Norge, og krisen har dreid regelverksamarbeidet i Europa i retning av bedre reguleringer av finansmarkedet. Kommisjonen har bl.a. utarbeidet et nytt system for overvåking av finansmarkedene som er til behandling i rådet og parlamentet for endelig avgjørelse. Det blir et system for overvåking på mikronivå i form av byråer som skal følge de enkelte næringer og være bemyndiget til å treffe vedtak med bindende karakter for enkeltforetak.

Norge vil etter forslaget få plass som observatør og med anledning til å være med i diskusjonen om enkeltforetak når det foreligger en interesse ved at vi er vertsland

eller moderland for vedkommende selskap. For overvåkingen på makronivå foreslår man å opprette et risikoråd. Det forventes også her at det åpnes for norsk deltakelse innenfor visse rammer. Rettsaktene om det nye systemet for overvåking er EØS-relevante og skal i utgangspunktet innlemmes i EØS-avtalen. De nærmere vilkår for den norske deltakelsen vil kunne avtales i den forbindelse.

Det er viktig at finanskrisen ikke fører til proteksjonistiske tiltak eller økt bruk av konkurransevridende støtte. Det har vært rapportert om nye støttetiltak i maritim sektor i visse EU-land. Alle slike tiltak må være innenfor de felles reglene i det indre marked. Regjeringen vil ha tett dialog med EU om utviklingen på dette området.

I juni valgte EUs borgere et nytt europaparlament. Det var lav oppslutning ved årets valg. Resultatet viste en deltakelse på bare 41,3 pst. av de over 375 millioner stemmeberettigede europeere. Dette er et alvorlig varsko når det gjelder den folkelige oppslutningen om EU, og resultatet etterlater seg et paradoks: Stadig færre deltar i valg til en institusjon som har fått stadig økende betydning.

Europaparlamentet er blitt et politisk verksted med reell politisk makt. Dette er det viktig å merke seg både for regjering og storting. Det er positivt at Stortinget den siste tiden har styrket kontakten med Europaparlamentet, både gjennom formelle kanaler og gjennom partigruppene. Dette er nødvendig. I flere saker der det er bred enighet i det politiske Norge, kan og bør vi gjøre felles front og arbeide strategisk sammen for å påvirke og for å markere det norske syn.

Portugals Barroso ble gjenvalgt til en ny femårsperiode som Europakommisjonens president i Europaparlamentet den 16. september. I Barrosos program inngår en styrking av det økonomiske samarbeidet mellom EU-landene, regulering av finansmarkedene, reform av budsjettssystemet og en offensiv klimapolitikk. Arbeidet med å sette sammen en ny kommisjon er i gang, og kommisjonen vil trolig være på plass 1. desember, altså om kort tid. Det er betimelig at de kvinnelige kommissærene sammen med andre kvinnelige toppledere i EU har oppfordret Barroso om å tilstrebe en kommisjon med god balanse mellom kvinner og menn.

Så vil jeg avslutningsvis omtale enkelte saker innenfor EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitiske område og EUs samarbeid om justis- og innenrikspolitikken.

Et siktemål med Lisboa-traktaten er at EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk blir mer samkjørt og får mer tyngde. Det faller naturlig for Norge å ha tett og løpende kontakt med EUs ulike organer når vi meisler ut vår egen utenrikspolitik. I mange saker og prosesser har vi sammenfallende syn. Det må vi utnytte, både som bidragsyter og i de sammenhengene Norge tar initiativ der vi kan trekke veksler på EU og EU-lands støtte, som f.eks. i arbeidet med å sikre et forbud mot klasevåpen.

I Midtøsten har vårt AHLC-formannskap løpende og tett kontakt med EU. I møte med den krevende situasjonen både i Afghanistan og Pakistan merker vi oss at EU har startet en prosess for å styrke og samordne sin egen innsats i disse to landene. For Norge er dette viktig bl.a. i politisektoren i Afghanistan, hvor vi samarbeider med

EUs politimisjon – EUPOL – om opplæring av den sivile afghanske politistyrken.

La meg også nevne operasjon Atalanta i Somalia, der den norske fregatten «Fridtjof Nansen» deltar i EUs operasjon for å bekjempe piratvirksomhet. Vår deltakelse er regulert gjennom avtalen inngått i 2004 mellom Norge og EU om Norges deltakelse i EUs krisehåndteringsoperasjoner. Operasjonen har et klart FN-mandat som er en klar forutsetning for at Norge skal kunne delta. Operasjonen så langt går bra. Antallet gjennomførte kapringer er sterkt redusert. Alle eskorter til støtte for FN har kommet vel fram til bestemmelsesstedet. «Fridtjof Nansen» har vært engasjert i flere av disse og har høstet ros for sin innsats.

EUs aktivitet på justis- og innenriksområdet påvirker oss direkte gjennom de ulike avtalemessige tilknytningene som Norge har på disse områdene. Den viktigste tilknytning til EU på dette feltet er vår assosieringsavtale med Schengen. For å stå bedre rustet i kampen mot grensekryssende kriminalitet er det imidlertid viktig for Norge å sikre en tett samordning med EU på dette feltet også utover Schengen-avtalen. Dette kan skje gjennom bilateralt samarbeid og erfaringsutveksling, men også gjennom tilknytningsavtaler. Det er en utfordring at EU utvikler nytt samarbeid på dette området utenfor Schengen-avtalens virkeområde. Det gir Norge særlige utfordringer for å sikre deltakelse, medvirkning og påvirkning.

Norge har fremforhandlet en avtale med EU om forsterket politisamarbeid, den såkalte Prüm-avtalen. Denne vil bl.a. gi oss adgang til nasjonale databaser om DNA, fingeravtrykk og kjøretøy, og vil være et viktig redskap i bekjempelse av terrorisme og grenseoverskridende kriminalitet. Prüm-avtalen har et omfattende kapittel om data-sikkerhet og behandling av personopplysninger. Hensyn til personvernet er følgelig godt ivaretatt. Avtalen forventes undertegnet under EUs rådsmøte 30. november.

Kommisjonen la i juni 2009 fram et forslag om å opprette et nytt EU-byrå som skal forvalte de felles IT-systemene på justis- og innenriksområdet. Byrået skal i første omgang ha ansvar for å forvalte systemene SIS II, VIS og Eurodac, men forslaget åpner også for at byrået skal kunne få ansvar for både utvikling og forvaltning av fremtidige IT-systemer på dette feltet. Lovforslaget er en videreutvikling av Schengen- og Eurodac-regelverket. Det forhandles for tiden om rettsakten som skal opprette byrået, og Norge deltar i disse forhandlingene.

Som jeg har pekt på i denne redegjørelsen, har det vært en begivenhetsrik sommer og høst i Europa – så også i Norge, med stortingsvalg og fornyet mandat til den rød-grønne regjeringen. I EU har et nytt Europaparlament kommet sammen, en ny kommisjon skal komme på plass, og Lisboa-traktaten står endelig foran sin ikrafttredelse.

I denne sammenheng skal vi legge til at Europarådet har fått ny generalsekretær gjennom valget av Thorbjørn Jagland. Jeg vil berømme Stortingets partier for å ha arbeidet samlet og fokusert for å understøtte Jaglands og Utenriksdepartementets valgkamp. Europarådet spiller en viktig rolle i mosaikken av europeiske samarbeidsinstitusjoner, med sitt viktige fokus på menneskerettigheter og respekt for rettsstaten. Norge vil støtte Jagland i hans re-

formbestrebelse, bl.a. i arbeidet med å finne fram til et fornuftig og effektivt samarbeid med EU.

**Presidenten:** Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker legges ut for behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [10:40:52]

*Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2008 (Innst. 30 S (2009–2010))*

**Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.  
(Votering, se side 331)

Sak nr. 4 [10:41:16]

*Interpellasjon fra representanten Morten Høglund til utenriksministeren:*

«Utviklingen i Afghanistan er bekymringsfull. Det nylig gjennomførte presidentvalget var preget av omfattende valgfusk, og det er fortsatt spørsmålsteget ved resultatet. Korrupsjonen i landet er svært urovekkende. Sikkerhetssituasjonen er som tidligere krevende, og det fremkommer ønske fra enkelte militære ledere om flere internasjonale soldater. Disse forhold berører Norges arbeid i Afghanistan, så vel militært som sivilt. Det er viktig at Norge kontinuerlig vurderer engasjementet i Afghanistan og sammen med våre allierte søker å finne frem til den politikk som gir best resultater.

*Hvordan ser utenriksministeren på den senere tids utvikling i Afghanistan, og ser han behov for en justering av strategien?»*

**Presidenten:** I tilknytning til den interpellasjonen som nå skal behandles, vil presidenten vise til § 50 femte ledd i Stortingets forretningsorden. Der er det bestemt at andre statsråder enn den interpellasjonen er rettet til, også kan svare.

Når forsvarsministeren har meddelt at også hun ønsker å besvare interpellasjonen, er presidentens fortolkning av sjette ledd i § 50 at det også etter hennes svar åpnes for et innlegg på inntil 3 minutter fra interpellanten, med et etterfølgende innlegg på inntil 3 minutter fra statsråden.

Det vil også bli åpnet for innlegg fra forsvarsministeren på inntil 3 minutter mot slutten av debatten.

Ingen innvendinger har kommet mot dette; da blir interpellasjonen gjennomført på denne måten.

**Morten Høglund (FrP) [10:43:12]:** Bare siden denne interpellasjonen ble skrevet, har det skjedd mye i Afghanistan og i nabolaget, og i holdningene til viktige allierte. Formålet med interpellasjonen er å engasjere Stortinget i en bred diskusjon om Afghanistan, og ikke minst høre

hvordan både utenriksminister og forsvarsminister vurderer situasjonen. Vi har tidligere hatt gode Afghanistan-debatter i Stortinget, og vi har oppnådd enighet om det meste. Men Afghanistan er i endring, og vi må hele tiden vurdere om det vi holder på med, er effektivt og gir resultater. Norsk politikk i forhold til Afghanistan løser ikke alene konflikten. Men Norge deltar aktivt – militært og sivilt. Da er det viktig å forankre politikken i Stortinget og i folket, og søke sammen med nære allierte og finne frem til hva som faktisk virker.

Mitt utgangspunkt er et presidentvalg som ikke gikk etter oppskriften. Selv om vi velger ikke å sammenlikne med egne valg, var det alt annet enn godt. Men omsider fikk vi et resultat, og den sittende president fortsetter. Så er det korrupsjonen, som ikke synes å bli mindre, og den får stadig ny næring med store midler som er i omløp i et land som i utgangspunktet er svært fattig. Dernest er det en sikkerhetssituasjon som i deler av Afghanistan langt fra er under kontroll, som skaper utrygghet for den vanlige afghaner, som vanskeliggjør bistandsarbeid, og som nødvendiggjør en stor internasjonal militær tilstedeværelse. Jeg er opptatt av at vi ikke kun ser på Afghanistan isolert, men ser på hele regionen og på forhold som henger sammen, det være seg Kashmir-konflikten, uavklarte grensespørsmål, Talibans treningsleirer i Pakistan – det mangler ikke temaer. Jeg velger i denne interpellasjonen å se på de mer interne spørsmål i Afghanistan, og på hvordan de landene som er engasjert, opptrer.

Når vi diskuterer Afghanistan, vil jeg også få frem at bildet er mangfoldig. Det er lysglimt. Det er eksempler på utviklingsarbeid som nytter. Det er håp blant jenter som får skolegang. Det ligger muligheter for økonomisk vekst, med nye veier og bedre telekommunikasjon. La oss også fremheve det som fungerer! Men viktigere er det å endre det som ikke fungerer, og det er det jeg ønsker å utfordre på i dag. Hvilken strategi velger Norge? Hva mener utenriksministeren og forsvarsministeren er veien fremover?

En ting er at våre penger ikke alltid når frem til det de var tiltenkt – alvorligere er det at vi sender ut norske soldater og sivile for å gjøre en jobb i et land der de mest fundamentale retts- og demokratiprinsipper ikke er til stede. Like alvorlig er det jeg vil kalle sviket fra det internasjonale samfunn mot det afghanske folk hvis man ikke skaper orden – orden i form av et kompetent styre i Kabul og i form av en koordinert internasjonal innsats, som er effektiv militært og sivilt, og som fremmer sikkerhet og utvikling for lokalbefolkningen.

Nå synes det som om det begynner å bli enighet om noen punkter. Militært er det foreslått å prioritere sikkerheten for den vanlige afghaner fremfor å lete etter Taliban. Manglende sikkerhet medfører mistillit til og frustrasjon over både regjeringen i Kabul og de internasjonale styrkene. En slik omlegging krever imidlertid at alle allierte slutter opp om den, og at de er villige til å gjøre de endringer som er nødvendige for å få dette til. Svært ulike engasjementsregler og svært ulik tilnærming til arbeidet i Afghanistan fra ulike lands styrker er skadelig. Visse forskjeller må nok aksepteres,

men de må ikke lage vansker for den vedtatte strategien.

Det er et mål å gjøre den afghanske nasjonale hær i stand til å avløse internasjonale styrker, men veien frem synes lang. Det er et problem at ikke alle afghanere føler at dette er deres hær, noe som igjen henger sammen med at ikke alle som oppholder seg i det vi i dag kaller Afghanistan, har en følelse av at Afghanistan er deres land.

Når det gjelder den sivile utvikling, er bildet blandet. Men det preges for mye av korrupsjon og av manglende sikkerhet. Nå er vi i en situasjon hvor man har en svekket president, som følge av bl.a. valget. Vi har derfor anledning til å presse. Men presses Karzai for mye, taper han ansikt – han kan miste innflytelse på hjemmebane. Så dette er komplisert. Men vi forventer resultater, og her må alle være tydelige. Et press utenfra skal ikke handle om å påtvinge det afghanske folk en agenda som de ikke er en del av. Men det må også være vår oppgave å se den frustrasjon som mange afghanere nå selv føler over egne myndigheter, som ikke synes å ivareta deres grunnleggende interesser.

Derfor kommer det nå viktige beskjeder fra USA og fra andre om at vi må se endring når det gjelder hvordan regjeringen i Kabul håndterer utfordringene. Nederland har truet med å holde igjen bevilgninger. Det er viktig at de allierte nå presser sammen, og ikke etterlater noen tvil i Kabul om hvilke endringer som må skje. Hvis Norge og andre land blir oppfattet som at vi støtter opp under et korrump styre som ikke leverer, har vi tapt. Da nytter det ikke – uansett hvor mange soldater vi setter inn, eller hvor mye penger vi bruker. Et partnerskap med Afghanistans president og regjering forutsetter at vi har de samme mål, og arbeider for de samme verdier. Men det er også en grunnleggende erkjennelse at endringer i Afghanistan må ønskes – og drives frem – av afghanere. Vi kan bare gi støtte. Vi kan aldri påtvinge en utvikling som ikke er ønsket.

Det er ikke bare i Oslo eller i København man venter på Obama. Også Afghanistan venter på at Obama skal tilkjennegi hva som vil være USAs strategi for Afghanistan. Den nøling vi nå ser – og mer eller mindre kontrollerte utspill i ulike retninger – skaper usikkerhet, og det er det siste vi trenger. Det kan være klokt å endre kurs og justere strategien, militært og sivilt. Overfor de krefter vi skal bekjempe i Afghanistan, er det viktig at vi fremstår med en klar og tydelig visjon for engasjementet. Alt annet undergraver arbeidet. For å sette det på spissen: President Bush var en president som handlet først og stilte spørsmål etterpå. I Obama har vi en president som stiller alle de rette spørsmålene, men ikke handler. Dette setter både oss og afghanerne i et dilemma. I den grad det nytter, bør Norges budskap til USA være at vi forventer avklaring om strategi – og beskjed om strategi er enda viktigere enn antall ekstra soldater. Men med en klar strategi, som inkluderer større grad av sikkerhet for den afghanske befolkning, vil ekstra soldater kunne gjøre en forskjell – alt henger sammen med alt. Flere soldater må komme, hvis det er en klar strategi, og en klar strategi inkluderer og forutsetter en partner i Kabul som vi stoler på, og som vi kan jobbe sammen med.



Å bistå Afghanistan med utvikling har vært en del av norsk strategi fra første dag. Afghanistan er i dag blant de største mottakere av norske og internasjonale overføringer. Resultatene har ikke stått i forhold til midlene som er brukt, men det er gode historier å fortelle og gode eksempler å trekke frem. Jeg ønsker å trekke frem noe som ser ut til å virke mange steder på landsbygda i Afghanistan. Det er å gi direkte pengestøtte til landsbyer, der lokale ledere tar ansvar for pengene. Så må disse sikre at landsbyen får f.eks. vann, elektrisitet, skole eller helsestasjon. Kutt ut mellommenn – lokale og utenlandske! Det betyr kutt i administrasjonen og at vi fjerner grunnlaget for korrupsjon på et høyere nivå. La landsbyene prioritere! La dem se at utviklingen kommer dem til gode! La dem få eierskap til den lokale skolen, som de har bygget selv! Noen ganger er det enkle ofte det beste. Dette gjør en forskjell i folks liv og bringer dem vekk fra Taliban.

Vi så noe av det samme under gjenoppbyggingsarbeidet etter tsunamikatastrofen. De prosjektene som var mest vellykkede, var de som gav pengestøtte direkte til de skadelidende, som så tok ansvar for å bygge opp hjem eller skaffe en ny fiskebåt. I en normalsituasjon forventer vi at alle mennesker klarer å ordne slike oppgaver. Hvorfor skal ikke også menneskene i Afghanistan kunne ta det ansvaret? Hvorfor skal de settes til side mens alle tjenester blir levert? Det handler om å ta mennesker på alvor og bruke de ressurser som faktisk er der.

Det viser seg at Taliban vegrer seg mer for å angripe en skole som er bygget lokalt av lokale innbyggere. De mest ekstreme i Taliban tar ikke den type hensyn, men noen gjør det. En grunnleggende utfordring, også for den type utvikling, er mangel på lese- og skriveferdigheter, og det betyr at ethvert engasjement i Afghanistan er langvarig i sin karakter. Men ethvert engasjement må forsvares og ethvert engasjement må vise resultater.

**Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:53:45]:** Takk til interpellanten for at han gir oss anledning til en debatt om hvordan Norge og det internasjonale samfunnet best mulig kan møte utfordringene i Afghanistan.

I forrige uke hadde jeg samtaler i Kabul med president Karzai, min kollega Spanta, opposisjonslederen Abdullah, parlamentspresident Qanooni, representanter for det sivile samfunn og general McChrystal, sjef for ISAF-styrken.

Jeg sitter igjen med noen hovedinntrykk:

For det første: Til tross for all mulig turbulens rundt valgene er Hamid Karzai presidenten som både afghanere og det internasjonale samfunnet skal forholde seg til. Det knytter seg sterke følelser til gjennomføringen av valget. Men dette ligger bak oss, Karzai fikk åpenbart flest stemmer, valgkommisjonen har sagt sitt. Vi må nå se fremover.

For det andre: Både på afghansk og internasjonal side stilles det klare krav til at den kommende regjeringen skal være ansvarlig, legitim og evne å levere synlige resultater til befolkningen, ikke minst i kampen mot korrupsjon og vanstyre.

For det tredje: Mens vi stiller klare krav til den afghans-

ke regjeringen, kan den på sin side stille klare krav til det internasjonale samfunn, om bedre samordning og mer enhetlig opptreden, ikke minst på den sivile siden. Stikkord er bistand, opplæring og kapasitetsbygging.

Jeg sa i trontaledebatten at kamp mot opprørsgrupper ikke blir sterkere enn kvaliteten på den regjeringen vi ønsker å støtte. Den vurderingen holder jeg fast ved. Omstendighetene rundt valget er ett forhold, men vi kan også spørre om det ikke er behov for institusjonelle endringer i Afghanistan.

Dagens institusjoner tegner bildet av en sterkt sentralisert stat, men Afghanistan er ikke en slik stat, med sine provinser og sterke lokale maktsentra, ofte forankret i uformelle stammestrukturer, langt utenfor rekkevidden av statsinstitusjonene.

Afghanistan har behov for et mer effektivt og ansvarlig lokalt styresett og et sterkere parlament som balanserer presidentmakten – ja, politiske strukturer for den opposisjonen enhver regjeringsmakt må ha. Også oppbyggingen av et sterkt sivilt samfunn er et viktig premiss for demokratiseringsprosessen i Afghanistan.

Dette kan, som interpellanten sa, ikke påføres utenfra, men debatten bør reises, og jeg opplevde at den lever nå i mange miljøer i landet.

President Karzais vilje til konkret handling må komme til uttrykk under innsettelsesseremonien i Kabul om to dager. Men ord alene er ikke nok. Presidenten og hans neste regjering må fokusere på resultater og måloppnåelse. Bare dette kan gjenopprette tilliten i den afghanske befolkningen og hos Afghanistans partnere.

Jeg opplever et økende sammenfall i vurderingene av veien videre for det internasjonale samfunns innsats: å bygge afghansk kapasitet og å satse mer på opplæring av sikkerhetsstyrker som politi og hær og opplæring til å mestre andre nøkkelfunksjoner for å styre et land som dette.

Spørsmålet er hvordan. Det er enighet om at det fremtidige samarbeidet med afghanske myndigheter bør konsentreres om fem hovedsatsningsområder: styrket afghansk suverenitet, institusjonsbygging, økonomisk utvikling, fred og reintegrering og en mer handlekraftig regional politikk med forståelse for Afghanistans rolle i regionen.

Afghanske myndigheter og det internasjonale samfunnet må komme ut med et forpliktende samarbeid på disse områdene – ja, vi må få til en ganske annen forpliktende fremdrift, der vi kan holde hverandre ansvarlige og bedre følge utviklingen, med hensyn til hvordan begge sider – den afghanske og den internasjonale – faktisk leverer.

Statsminister Gordon Brown har sammen med sin franske og sin tyske kollega tatt initiativ til en internasjonal konferanse på nyåret, som skal forankre en slik ansvarliggjøring. Målsettingen vil være å trekke opp rammene for en overføring av stadig større ansvar fra det internasjonale samfunn til afghanske myndigheter. Konferansen må bli mer målrettet og konkret enn hva som var tilfellet under konferansene vi har hatt i Paris, London og Haag.

Vi gjentar til stadighet at samordningen blant givene må bli bedre. Spesialrepresentant Kai Eide nedlegger

en formidabel innsats og høster berettiget anerkjennelse. Samtidig strever FN med å sikre seg nok ressurser og personell for å kunne spille denne rollen.

Anslaget mot FNs gjestehus i Kabul gjør FN ytterligere sårbar. Vi må håpe at nedtrappingen av nærværet blir midlertidig. FNs arbeid er viktig også for innsatsen fra de internasjonale frivillige organisasjonene og det diplomatiske nærværet.

Men samordningsfunksjonen må styrkes. Jeg merker meg at spørsmålet om en egen sivil koordinator blant ISAF-bidragsterne igjen blir diskutert. Som betydelig giver vil Norge ta aktivt del i denne diskusjonen om hvordan samordningen kan styrkes, uten at dette fratru afghanske myndigheter ansvar, og uten at militære og sivile mandater blandes sammen.

Afghanerne må selv gripe fatt i arbeidet med reintegrering og forsoning. Etter tiår med krig må det afghanske samfunnet forsøke å ta et oppgjør med fortiden. «Vi har gått utenom rettferdigheten», var budskapet fra representanter fra det sivile samfunn som jeg møtte i forrige uke.

Vi ser det som et mønster; landet holdes som lenket fast til etniske, sosiale og klanbaserte strider, med ditto makt og innflytelse til dem som omtales som krigsherrer, men som i et mer forståelig språk representerer maktsentra med evne og vilje til å trosse sentralmakten.

Eller sagt på en annen måte: Sentralmakten strever med å balansere afghanske maktsentra og kommer løpende i konflikt med forventninger fra landets partnere. Dette er en vond sirkel som må brytes.

Det er avgjørende for å komme videre med reintegrering og forsoning. Det er større åpenhet for å finne fram til ordninger som introduserer politiske løsninger med grupperinger som i dag driver væpnet kamp, særlig i sør og i forhold til pashtun-befolkningen. Men noen grupper er motstandere av forsoning og integrering og vil aktivt motarbeide slike fremskritt. Det gjelder i særdeleshet al-Qaida på pakistansk og afghansk side. Men viktige deler av det vi samlet betegner som Taliban, kan finne en vei ut av væpnet opprør og inn i politiske løsninger, om det legges til rette for det.

De afghanske sikkerhetsstyrkene og ISAF står overfor store utfordringer når det gjelder å ivareta sikkerheten til befolkningen. Dette ligger til grunn for general McChrystals vurdering av behovet for nye internasjonale styrkebidrag og en utvikling av de afghanske sikkerhetsstyrkene. I mitt møte med ham bekreftet han dette synet. De største utfordringene finner vi fortsatt i de sørlige og østlige områdene som grenser opp mot Pakistan, selv om vi også i nord merker en mer krevende situasjon.

Både Afghanistan og Pakistan kjemper en eksistensiell kamp mot nært beslektede opprørsgrupper. Det ville vært et betydelig fremskritt om landene gjorde hver sin kamp til mer av en felles strategisk innsats.

Jeg er ikke i tvil om at vår egen sikkerhet er berørt av utfallet av denne kampen. Derfor er det avgjørende at vi og våre ISAF-partnere viser evne til å tilpasse innsatsen til behovene, og befester inntrykket av at vi står ved Afghanistan i denne kritiske fasen.

McChrystal tar til orde for endringer i måten ISAF opererer på. I stedet for å nedkjempe opprørsstyrker foreslår han økt fokusering på beskyttelse av den afghanske befolkningen, å fremme godt styresett og en betydelig økning av afghanske sikkerhetsstyrker. Jeg deler de vurderinger McChrystal foretar om å vri den militære innsatsen enda mer i retning av å lære opp afghanske styrker, slik at landet kan settes bedre i stand til selv å ta vare på egen sikkerhet. Dette er også Norges tilnærming.

Fokus må også være på de regionale utfordringene. Nabolandene må ansvarliggjøres og inkluderes. Vi bør motvirke inntrykket av at ISAF er en vestlig operasjon. Deltaelse i de internasjonale bestrebelsene fra nye land, også med muslimsk befolkning, bør oppmuntres.

Situasjonen er med andre ord krevende. Men vi må møte den, ikke vende oss bort, for Afghanistan vil være et dominerende tema i internasjonal politikk i mange år fremover. Usikkerhet om det internasjonale nærværet vil premiere de negative kreftene. Det er ikke spørsmål om nærværet, men om innretningen – innretningen av det militære og sivile bidraget og av den afghanske oppfølgingen.

Alt er, som interpellanten sa, heller ikke helsvart, for la oss ikke glemme utgangspunktet: den ruinen Afghanistan lå i etter tre tiår med krig og konflikter. Forholdene har bedret seg på en lang rekke områder fra helse til infrastruktur, men behovene er fortsatt store. Meningsmålinger blant afghanere antyder at de opplever fremgang. Den alvorlige sikkerhetssituasjonen utgjør den største bekymringen, men et stort flertall av afghanerne ønsker fortsatt internasjonalt militært nærvær.

Vår oppgave er altså å innrette nærværet slik at det reelt sett bidrar til sikkerhet og ikke til det motsatte, nemlig en kilde til opprør og motstand. Det er intet mindre enn det den pågående debatten handler om.

Norge har en etablert posisjon i Afghanistan. Det opplevde jeg under mitt besøk. Vi vil stå ved våre forpliktelser, og vi glemmer ikke hvorfor vi er der: for å gi vårt bidrag til å motvirke det et enstemmig FNs sikkerhetsråd ved gjentatte korsveier har kalt en trussel mot regional og internasjonal stabilitet og sikkerhet.

Vi videreutvikler vår støtte med fokusering på opplæring og kapasitetsbygging. Norge vil fortsatt konsentrere innsatsen om utdanning, spesielt høyere utdanning, landsbyutvikling, energispørsmål, menneskerettigheter og spesielt kvinners rettigheter, samt kamp mot korrupsjon.

Norge er en betydelig bidragsyter både sivilt og militært. I Kabul i forrige uke høstet den norske støtten anerkjennelse også fra ISAF-sjefen. Jeg gjorde det samtidig klart at den norske støtten er selvsagt ikke uten betingelser: Den forutsetter langt bedre afghansk måloppnåelse.

I lys av den afghanske og internasjonale gjennomgangen av innsatsen i Afghanistan har også Regjeringen etter valget satt i gang en intern gjennomgang av vårt samlede Afghanistan-engasjement. Vårt utgangspunkt er at det sivile og militære engasjementet skal opprettholdes. Vi skal leve opp til de forpliktelser vi har inngått overfor FNs sikkerhetsråd, NATO og afghanske myndigheter – ja, overfor det afghanske folk. Samtidig skal vi vurdere om innretningen er den rette. I lys av vår gjennomgang og de grunn-

dige diskusjonene som nå pågår, kan det være naturlig å komme tilbake til Stortinget med en helhetlig redegjørelse på nyåret.

La meg avslutningsvis igjen få gi uttrykk for Regjeringens anerkjennelse og honnør til norske kvinner og menn i uniform og i sivile, humanitære og diplomatiske oppdrag i Afghanistan. De gjør en betydelig innsats, og de har vår fulle støtte.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

**Morten Høglund (FrP) [11:04:01]:** Jeg vil få takke utenriksministeren for svaret, og jeg har ikke noen problemer med å slutte meg til det alt vesentlige, for ikke å si alt, som ble dratt fram av utenriksministeren, og ikke minst det siste som utenriksministeren sa om de norske soldatenes innsats i Afghanistan. Det er viktig å få det med.

Utenriksministeren sa også at vår sikkerhet berøres av det som skjer i Afghanistan. Den oppfatningen deler også Fremskrittspartiet fullt ut. Meningen med å bringe denne interpellasjonen inn i Stortinget i dag, handler ikke om å vike fra engasjementet for Afghanistan, men heller om å se på innretningen av det, og diskutere hvordan det kan bli bedre.

Jeg tror at vi må ha en vilje til pragmatiske løsninger – utenriksministeren var selv inne på det – og den viljen må vi også se i Afghanistan.

Jeg er helt enig i at vi må forholde oss til Karzai, og vi må se fremover. Vi må forholde oss til de myndigheter vi har – de er de eneste legitime myndighetene vi har. Jeg tror utenriksministeren er inne på noe når han snakker om den institusjonelle strukturen i Afghanistan. Det er et opplagt problem at mange etniske grupperinger i et land har få fellesnevner og i liten grad har oppfattet seg selv som en del av et felles prosjekt. Dette utnyttes på det sterkeste.

Denne regionale strukturen er krevende. Å ansvarliggjøre nabostatene er viktig. Om utfordringene i Pakistan ikke er like store som i Afghanistan, er de i hvert fall formidable. Jeg tror likevel det er viktig å ta tak i dem. Da skal man også inkludere stater som India, Russland og selvfølgelig Kina fordi de spiller en stor rolle. I hvert fall har ikke alle disse statene – for ikke å peke på noen spesielle, vil jeg være såpass diplomatisk – tatt hele sitt ansvar for utviklingen i Afghanistan. Også disse statene berøres i dag på den ene eller andre måten av utviklingen i Afghanistan. Det er derfor det er så viktig å diskutere dette.

Så til å ansvarliggjøre regjeringen i Afghanistan, være konkret, og legge en del av høflighetsfrasene bort. Det er ingen tvil om at vi må være direkte i møte med våre afghanske partnere når vi opplever at midler ikke når frem, når vi opplever at menneskerettighetene settes til side, og når vi opplever at de ikke gjør sin del av jobben. Skal vi forsvare vårt engasjement overfor våre innbyggere, som sender soldater, og som sender skattepenger, må det også gjøres en jobb på den andre siden. Det oppfatter jeg også at det er bred enighet om.

**Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:07:19]:** Det er mange vinkler å angripe denne problemstillingen fra. Jeg tror altså et utgangspunkt er at alle som analyserer situasjonen, ser at Afghanistan ikke kan overlates til seg selv. De er ikke der i dag at de har styresett, sikkerhetsinstitusjoner, politi og hær som gjør at de kan ta vare på egen sikkerhet. Situasjonen er fortsatt for usikker, og den regionale dimensjonen er avgjørende. Jeg tror, som jeg erfarte gjennom samtaler i Kabul, at så lenge det er en usikkerhet om hvor Afghanistan vil gå, virker det forsterkende på landene rundt, som sikrer seg mot hva som kan være et mulig utfall av den striden som nå pågår. Det gjelder ikke minst i striden i Pakistan og i Afghanistan, der gammel tenkning om at et ustabil Afghanistan egentlig tjener landene rundt, av ulike sammensatte grunner, er et direkte hinder for å lykkes med det vi forsøker å lykkes med etter FNs sikkerhetsråds resolusjoner. Derfor kan man diskutere hva som er farligst akkurat i dag, Afghanistan eller Pakistan. Det tjener egentlig ikke noen hensikt å trekke fram den ene fremfor den andre. Det er meget komplekst begge deler, og det pågår, som jeg sa, en nærmest eksistensiell kamp i begge land akkurat for tiden.

Så handler det om å ansvarliggjøre regjeringen i Afghanistan. Det er jeg enig med interpellanten i. Men det må gjøres på en måte som gjør at man respekterer at det er regjeringen som har ansvaret. Jeg er skeptisk til at mange av mine kolleger i disse dager kommer til Kabul med lange lister over navn de vil ha ut av regjeringen, og lister over navn de vil ha inn i regjeringen. Den afghanske lakoniske kommentaren til det er at kvaliteten på de folkene de vil ha inn, ved nærmere ettersyn ikke er spesielt mye bedre enn kvaliteten på de folkene de vil ha ut, hvis det er snakk om at de har vært involvert i transaksjoner som ikke tåler dagens lys i våre land. Altså er det en bredere prosess av hvordan Afghanistan blir holdt ansvarlig, hvordan afghanske institusjoner utvikler seg, hvordan man får til et styresett som ikke bare er basert på disse gamle maktstrukturene som fortsatt råder.

Jeg tror at Norge gjennom, som jeg sa, sitt sivile og militære nærvær har posisjon til å ta aktiv del i den debatten – jeg opplevde det under besøket mitt, og også i samtaler med kolleger i ISAF-familien – og den kommer vi til å delta i fremover nå. Forsvarsministeren har vært på forsvarsministermøtet i NATO. Jeg har utenriksministermøte i NATO om to uker der dette kommer til å stå helt sentralt.

Jeg merket meg at representanten Høglund mente at president Obama stilte spørsmål og ikke handlet. Jeg er enig i det første, men ikke helt enig i det andre. Jeg mener at helt avgjørende her er det at presidenten viser vilje til å stille de spørsmålene helt ut slik at beslutningen blir riktig, og at det tar tid, er et uttrykk for at det er komplekst. Og da er det faktisk bedre å ha en president som spør før han handler, enn den presidenten Høglund kanskje har mer sans for, han som handlet før han spurte.

**Presidenten:** Som presidenten redegjorde for innledningsvis, vil Stortinget nå gi ordet til statsråd Grete Faremo, i henhold til forretningsordenens § 50 femte ledd.

**Statsråd Grete Faremo [11:10:43]:** Det norske styrkebidraget til Afghanistan er nå på ca. 500 soldater, etter at spesialstyrkene fullførte sin deployeringsperiode 1. oktober. Hoveddelen av vårt militære bidrag befinner seg i Meymaneh og Mazar-e Sharif i Nord-Afghanistan. I Faryab leder vi et stabiliseringslag, et såkalt PRT, i Meymaneh, og vi har et treningslag for den afghanske hæren, et OMLT. De norske soldatene gjør en solid innsats, og de norske styrkebidragene får meget god tilbakemelding fra ISAF og afghanerne. Jeg er svært takknemlig og stolt over den store innsatsen våre soldater gjør.

Regjeringen vedtok tidligere i år en strategi for en norsk helhetlig innsats i Faryab-provinsen. Hovedmålet er å bidra til å bygge afghansk kapasitet og eierskap. På militær side er hovedfokus å trene opp og støtte den afghanske hæren. Norske styrker vil etter hvert også få en større rolle i forhold til det afghanske politiet. Vi skal være pådrivere for overføring av lederansvaret for sikkerheten til afghanske myndigheter i Faryab.

Jeg deler utenriksministerens vurdering av den sikkerhetsmessige og politiske situasjonen i Afghanistan. Vurderingen stemmer godt med det bildet som COMISAF har tegnet i sin rapport. Hovedlinjene i NATOs justerte tilnærming er i tråd med hovedinnretningen i den norske Faryab-strategien. General McChrystal peker på behovet for å sette afghanerne bedre i stand til å overta ansvaret for egen sikkerhet. Dette er positivt sett med norske øyne. McChrystal har også tatt til orde for økt fokus på beskyttelse av den afghanske befolkningen.

McChrystal, altså COMISAF, understreker behovet for større sivil innsats og berømmer innsatsen også fra spesialrepresentant Kai Eide. Dette er positivt. Det må være en klar rollefordeling mellom sivil og militær innsats, men disse virkemidlene må samtidig være godt koordinert. Innsatsen må støtte opp under afghanske utviklingsplaner og være samordnet med internasjonale og nasjonale prioriteringer for best mulig å understøtte arbeidet med å sikre utvikling og trygghet for den enkelte og samfunnet.

En viktig oppgave for ISAF er å sikre trygghet for det afghanske folket og derved bygge tillit blant folk. COMISAF arbeider for å legge om og effektivisere arbeidet i ISAF. Han ønsker en bedre samordning av innsatsen. Dette innebærer bl.a. en pågående reorganisering av ISAFs hovedkvarter og etablering av en egen NATO-treningsmisjon for afghanske sikkerhetsstyrker. Styrkingen av kapasiteten til den afghanske hæren og det afghanske politiet er avgjørende for at afghanske myndigheter selv skal kunne ivareta stabilitet og sikkerhet. McChrystal anbefaler derfor å øke styrkemålet for det militære fra 134 000 til 240 000 personell og for det afghanske politiet fra 82 000 til 160 000 personell. Det vil være en stor utfordring for det internasjonale samfunnet å finansiere en slik oppbygging. Fra norsk side har vi lovet å bidra med 20 mill. dollar til støttefondet for den afghanske hæren i 2010. Dette er et betydelig bidrag.

Vårt PRT i Faryab har siden vi overtok ansvaret i 2005, fortløpende blitt tilpasset operative behov, endringer i sikkerhetssituasjonen og nye oppgaver. Vi vil fortsette med slik tilpasning for å ivareta det økte behovet for opplæring,

partnering og støtte til afghanske sikkerhetsstyrker. Målsettingen er at afghanske styrker i økende grad blir satt i stand til å gjennomføre og lede operasjoner på egen hånd, og etter hvert blir i stand til selv å ta lederansvaret for sikkerheten. Dette er etter min mening den eneste veien å gå for å sikre at den internasjonale innsatsen fører fram til noe som er bærekraftig på lang sikt. Samtidig vil jeg være veldig tydelig på at en slik økt fokusering på opplæring, trening og understøttelse av afghanske sikkerhetsstyrker er både dyrt, krevende og risikofyllt. Vi vil i enda større grad enn hva som er tilfellet i dag, stå midt i striden sammen med afghanerne.

Fokusering på trening og understøttelse av afghanske sikkerhetsstyrker, slik at de selv kan skape fred og stabilitet i sitt eget land, er også helt nødvendig for at vi på sikt skal kunne redusere det internasjonale militære nærværet. Vi blir selvsagt ikke stående i Afghanistan én dag lenger enn nødvendig, og det militære nærværet skal gradvis trappes ned og etter hvert trekkes gradvis ut når det er forsvarlig å overlate sikkerhetsansvaret til afghanerne selv.

Det var antatt at afghanske styrker fra neste sommer ville være i stand til å ta et større ansvar for sikkerheten i Faryab. Dette var basert på en forventning om økt tilstedeværelse av afghanske sikkerhetsstyrker og styrker fra andre ISAF-nasjoner samt en forbedret sikkerhetssituasjon i området. I løpet av den siste tiden er imidlertid disse forutsetningene blitt endret. Afghanske myndigheter vurderes derfor ikke lenger å kunne overta sikkerhetsansvaret i Faryab i henhold til opprinnelig tidsplan. Årsaken er bl.a. at sikkerhetssituasjonen i Afghanistan den senere tid er blitt vesentlig forverret. I sør og øst er situasjonen særlig utfordrende og tvinger COMISAF til å konsentrere styrker i dette området. Dette vil få direkte konsekvenser for de norske styrkene, ved at det verken vil bli gjennomført en økning i ANA-styrker eller i amerikanske styrker til Faryab.

Norske og afghanske styrker er nå i stridskontakt med opprørsgrupper opptil flere ganger i uken. Sikkerhetssituasjonen i Ghowrmach-distriktet har lenge vært preget av konflikter og manglende myndighetsutøvelse og er nå meget krevende. Norske og afghanske styrker i Faryab står dermed overfor en betydelig sikkerhetsmessig utfordring i tiden fremover. Dette er beklagelig, men jeg er også enig med COMISAF i at sikkerhetssituasjonen er mer kritisk i sør og øst. Jeg gav uttrykk for dette på NATOs uformelle forsvarsministermøte i Bratislava i slutten av oktober, men understreket samtidig at ISAF må opprettholde en kapasitet til å understøtte oss i Faryab hvis situasjonen der blir kritisk.

En forutsetning for å kunne gjennomføre krevende operasjoner i Faryab og i Ghowrmach er nødvendig helikopterstøtte for medisinsk evakuering. En slik kapasitet er avgjørende for å ivareta sikkerheten til norske, allierte og afghanske sikkerhetsstyrker. Regjeringen besluttet i april i år å videreføre det norske helikopterbidraget til oktober neste år. Dersom sikkerhetssituasjonen ikke forbedres vesentlig, vil det måtte vurderes å forlenge helikopterbidraget ytterligere.

Sikkerhetssituasjonen i Nord-Afghanistan tilsier at det

er nødvendig å videreføre det norske styrkebidraget omtrent på dagens nivå. Vi vil tilpasse våre styrkebidrag ut fra endringer i sikkerhetssituasjonen og operative behov. Slike justeringer koordineres tett med NATO. Som jeg redegjorde for i spørretimen, planlegges det nå at innretningen av PRT Meymaneh tilpasses fra sommeren 2010.

En partneringenhet med nødvendig støtte vil ivareta mange av de samme funksjonene som dagens infanterienhet, men med fokusering på partnering med afghanske sikkerhetsstyrker. Dette innebærer å operere sammen med afghanske styrker i feltoperasjoner for å sikre at disse kan ivareta sikkerheten på best mulig måte. I lys av vår egen gjennomgang og de grundige diskusjonene som nå pågår mellom ISAF-partnerne og afghanske myndigheter, vil Regjeringen legge fram en proposisjon til Stortinget over nyttår som omhandler disse justeringene.

**Morten Høglund (FrP) [11:19:20]:** Jeg vil takke forsvarsministeren for svaret.

Jeg har lyst til å fokusere på et par forhold. Den nye strategien som McChrystal har skissert, innebærer, slik jeg har oppfattet det, kort fortalt at de internasjonale styrkene i mye større grad er ute blant befolkningen i Afghanistan og gir dem sikkerhet, og i mindre grad – igjen for å sette det helt på spissen – lukker seg inne. I hvilken grad oppfatter forsvarsministeren at det er enighet, forståelse og aksept blant ISAF-partnerne om en slik strategi? For det vil vel bety noe med tanke på hvilke soldater man sender og hvordan man opererer, og det er en ganske stor forskjell for enkelte av de landene som i dag er til stede.

Vil forsvarsministeren si noe om nivået på det norske militære engasjementet? Dette har jo vært kommentert, ikke minst i forbindelse med at Stoltenberg-regjeringen fortsatte i regjeringkontorene og vi fikk Soria Moria II, hvor det var formuleringer som skapte noe usikkerhet rundt dette. Det er derfor greit om forsvarsministeren slår fast hva som er gjeldende politikk der.

Så er situasjonen, som vi har vært inne på før i denne debatten, at konflikten i Pakistan selvfølgelig også påvirker hva som skjer i Afghanistan. For at den internasjonale militære operasjonen skal fungere i Afghanistan, er man avhengig av å få ulike former for forsyninger inn i landet. Vil forsvarsministeren si noe om hvordan utviklingen i Pakistan påvirker denne delen av arbeidet i Afghanistan, og hvordan man har søkt å løse dette for å sikre at de internasjonale styrkene kan levere fullt ut også i tiden fremover?

**Statsråd Grete Faremo [11:21:49]:** Som jeg redegjorde for i mitt første innlegg, kom det sterkt til uttrykk fra COMISAF under det uformelle forsvarsministermøtet som jeg deltok på i Bratislava, en økt fokusering på sikkerhet for lokalbefolkningen. Da hadde også de ulike NATO-landene og deltakerne i ISAF-operasjonen hatt anledning til å gjennomgå rapporten fra COMISAF. Mitt inntrykk fra møtet var at det var bred tilslutning til den tilnærmingen som ble foreslått.

Også når det gjelder nivået på det norske styrkebidraget, kan jeg, som jeg allerede har sagt, bekrefte at det vil

bli videreført på om lag samme nivå i 2010. Men vi diskuterer selvsagt innretningen både i lys av utviklingen i sikkerhetssituasjonen, i lys av kapasiteten i den afghanske hæren og i lys av de internasjonale styrker, ikke minst de amerikanske styrker, som er stasjonert i Afghanistan. Og jeg prøvde å redegjøre for hvordan de utviklingstrekk vi har sett i den senere tid, har gjort det nødvendig også å legge om den norske innsatsen.

Vi har allerede en lang stund diskutert hvordan vi kan bygge afghansk kapasitet, og det som er gledelig, er å se hvordan også denne strategien får økt oppslutning internasjonalt. Bare gjennom å bygge økt kapasitet på afghansk side kan man ha en forventning til at de selv er i stand til å ta vare på sin sikkerhet. Vi bygger derfor dette inn i vår innsats i tiden som kommer, gjennom disse såkalte OMLT-ene og på andre måter hvor vi går inn i partneringsposisjoner med de afghanske styrkene.

**Svein Roald Hansen (A) [11:24:45]:** Jeg vil gi representanten Høglund honnør for å la sin interpellasjon munne ut i et åpent spørsmål. Det er nå tid for vurderinger av situasjonen og utviklingen. Konklusjonene når det gjelder våre egne bidrag, må vi trekke senere.

Opgaven i Afghanistan er å hjelpe afghanerne til å bygge et samfunn hvor den vanlige afghaner kan ha tro på og håp om en framtid hvor hverdagen vil være både bedre og tryggere. Etter åtte års omfattende militær og sivil innsats fra det internasjonale samfunn ser vi to hovedtrekk i utviklingen. På mange områder er det skjedd mye positivt. 85 pst. av befolkningen får et helsetilbud – om enn enkelt. I 2001 var det 8 pst. I 2001 fikk ingen jenter skolegang, nå er det 2,5 millioner jenter i klasserommene. Opiumsproduksjonen er redusert med 22 pst. Jeg vil kalle det litt mer enn «lysglimt», som representanten Høglund kalte det. Det er mye håp i denne utviklingen.

På den annen side er sikkerhetssituasjonen betydelig forverret. Dette truer også med å trekke teppet unna den framgangen som er oppnådd innen helsestell, undervisning og landsbyutvikling.

Men like alvorlig er mangelen på solid framgang i den politiske utviklingen og innen det jeg vil kalle institusjonell infrastruktur, spesielt lokalt. Presidentvalget er beheftet med juks, noe som kan svekke både presidenten og den kommende regjerings autoritet. Derfor blir den også møtt med sterke krav når det gjelder korrupsjonsbekjempelse, arbeidet for bedre sikkerhet, økonomisk vekst og respekt for menneskerettigheter og kvinners stilling og rettigheter.

Men som representanten Høglund og utenriksministeren reflekterte rundt, er dette en balansegang. Den valgte president må ikke oppfattes som en marionett for omverdenen. Hans politikk må ha afghansk forankring. Hvis ikke, vil ikke afghaniseringen lykkes. Vi kan ikke, som Høglund understreket, påtvinge afghanerne en utvikling som ikke er ønsket. Likevel hviler vår støtte på noen grunnleggende forutsetninger, slik utenriksministeren understreket. Og jeg tror denne debatten vil vise at det er bred støtte for dette i Stortinget. Den internasjonale støtten skal være en støtte. Det internasjonale samfunn kan ikke overta det ansvaret en regjering skal ha for sitt land og sitt folk.

Den kommende regjering må demonstrere en klar vilje til å møte de grunnleggende behov det afghanske folk har. Blant disse er sikkerhet. Det er i tråd med de krav mange – også vår egen regjering – har gitt uttrykk for. Det er en nødvendighet for å overvinne den tillitskrise som vokser fram blant landets befolkning. Den gir en for sterk grobunn for rekruttering til opprørskreftene.

Det er behov for en forandring av det som gjøres i Afghanistan. Det er behov for en afghanisering, både av utviklingsarbeidet og av ansvaret for trygghet og sikkerhet. Og vår innsats må på ulike måter bygge opp under det.

Det er også behov for en bedre samordning mellom de enkelte lands oppgaver og mellom sivil og militær innsats. Dette er også i tråd med hva Norge lenge har hevdet. Det var bl.a. en rød tråd i den redegjørelsen utenriksministeren holdt i Stortinget den 5. februar 2008.

Et av de mest bekymringsfulle trekkene er at det fortsatt er mange grupperinger i landet som åpenbart mener at deres interesser best ivaretas ved å angripe systemet istedenfor ved å arbeide gjennom det politiske systemet. Det svekker håpet om en mer stabil politisk utvikling og mulighetene for å styrke de institusjonelle strukturer. Det gjør selvsagt også den afghanske regjeringens oppgave med å overvinne mistillit og skuffelse over manglende framgang vanskeligere.

Jeg er enig i at vårt omfattende militære og sivile engasjement i Afghanistan skal opprettholdes. Vi skal ikke løpe fra de forpliktelser vi har gitt FNs sikkerhetsråd, NATO og de afghanske myndigheter, men vi skal også stille krav om bedre resultater og bedre samordning.

Jeg tror det er fornuftig, som utenriksministeren antydet, at han kommer til Stortinget ut på nyåret med en redegjørelse som kan gi mulighet for en enda bredere debatt om utviklingen i Afghanistan enn det denne interpellasjonsdebatten gir grunnlag for. Da vil også mange av de brikkene som i dag ikke er på plass, være på plass, og vi vil ha et bedre grunnlag for å vurdere hvor utviklingen står, og hvordan vi best kan bidra til at den går i riktig retning framover.

**Karin S. Woldseth (FrP) [11:29:44]:** Den militære situasjonen i Afghanistan er utfordrende. USAs president, Obama, har lansert en ny strategi for Afghanistan som innebærer en ny tilnærming til de militære utfordringene i landet. Obama ønsker å øke antallet soldater i området for å kunne gjennomføre en mer målrettet og mer samlet innsats. NATOs utfordringer er fortsatt store, og det er store utfordringer i forhold til felles militær innsats og disponering av styrkebidrag. Her har Norge en mulighet til å være en pådriver innen NATO for å sikre en bedre koordinering av innsatsen i Afghanistan. Fremskrittspartiet forventer at Norge i denne sammenhengen tar initiativ til å bidra med adekvate styrker samt å lempe på de begrensninger norske styrker i dag har vedrørende deltakelse i innsatser geografisk i Afghanistan.

Også på det sivile området står man overfor store utfordringer i Afghanistan. Her vil jeg snakke om noe som opptar meg veldig, nemlig kvinners utfordringer og deres

rett til deltakelse. Tidligere i år trådte den omstridte sjia-loven i landet i kraft. Loven, som omfatter nesten 20 pst. av Afghanistans innbyggere, legger store begrensninger på kvinners rett til arbeid, foreldrerett og seksuell helse. Selv om den endelige loven ikke ble like restriktiv som det opprinnelige utkastet, inneholder den momenter som setter arbeidet for kvinners rettigheter i landet langt tilbake. Enkelte organisasjoner går så langt som å beskyldte president Karzai for å selge de afghanske kvinnene i en politisk hestehandel for å få oppslutning blant landets sjia-minoritet. Det er tydelig at det er sterke krefter som ønsker å holde kvinner nede når en slik lov får flertall i parlamentet.

Utenriks- og forsvarskomiteen hadde i går, altså mandag, møte med seks amerikanske kongressmedlemmer som nettopp hadde vært i Afghanistan og snakket med både parlamentarikere og NGO-er. Det var en viss bedring å spore, hevdet de, når det gjaldt kvinners deltakelse i det politiske liv, og Norge fikk skryt for sin innsats nettopp på dette området. Likevel har man langt igjen å gå, særlig når det gjelder kvinne- og mødre helse, som jo er noen av FNs tusenårsmål, og som Norge bør sette fokus på, særlig med tanke på at vi bidrar til å bygge opp det afghanske sivile samfunn. At man utsetter små jenter for steining og går til angrep på skoler som utdanner jenter, er også noe vi bør ta sterk avstand fra. Man bør fokusere på dette når man er i dialog med president Karzai og hans regjering. Skal man bygge opp et demokratisk samfunn, må det også inkludere kvinners rettigheter når det gjelder helse, utdanning og deltakelse i politikk. Den veien Afghanistan har valgt å gå med å innføre en sjia-lov, bryter med fundamentalt grunnleggende menneskerettigheter. Dette bør Norge ta klart avstand fra.

Den 22. januar 2008 ble den afghanske journalisten Sayed Pervez Kambaksh dømt til døden for å ha distribuert materiale som tar opp kvinners rettigheter i Afghanistan. Selv om denne dommen nå er omgjort og Kambaksh løslatt, synliggjør dette hvilke utfordringer landet står overfor i forhold til beskyttelse av kvinners rettigheter spesielt og menneskerettigheter generelt. Det er derfor viktig og riktig av Norge å fortsette å være en pådriver i å påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de fora hvor vi deltar.

**Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:34:03]:** Jeg vil først benytte anledningen til å takke interpellanten for muligheten til å ha denne diskusjonen i Stortinget. Utgangspunktet vårt er at vi deltar i Afghanistan fordi det er i vår interesse. Vi deltar i den internasjonale innsatsen med både sivile og militære virkemidler. For å oppnå de målene vi har satt oss på sikt, må vi skape en stabilitet gjennom å bygge opp en noenlunde fungerende stat med en akseptabel grad av legitimitet over hele landet.

Det er også et mål i seg sjøl for norsk internasjonal engasjement å bidra til sikkerhet, stabilitet og utvikling i tillegg til å avhjelpe den ekstremt vanskelige humanitære situasjonen som er i store deler av landet. I den grad en legitim stabil afghansk regjering med et fungerende statsapparat, politi og militærvesen – en rettsstat – også er demokratisk, er det et pluss, men vi kan ganske enkelt ikke

forvente et styre etter demokratisk vestlig modell som vi ser det. Dette er et førindustrielt samfunn i Sentral-Asia. Målet må være å sette afghanerne i stand til å kunne bestemme over egen framtid, ta ansvar for egen sikkerhet. I den grad vi kan arbeide for å påvirke den utviklingen i positiv retning, skal vi gjøre det.

Afghaniseringen, som mange snakker om, handler også om legitimering. Hovedutfordringen er ikke nødvendigvis Talibans styrke, men den afghanske statens svakhet. Vesten må utvise en viss ydmykhet i forhold til hvordan man bygger opp en afghansk stat. Under åpningen av FNs generalforsamling i New York sa president Obama at «we must not allow the perfect to become the enemy of progress». Det tror jeg er verdt å legge seg på minne.

Situasjonen nå i Afghanistan er veldig vanskelig. Taliban er på frammarsj, og de allierte går i stor grad og venter på hvilken strategi USA skal velge. Karzai-regimet er svakt, det er befengt med stor grad av korrupsjon, og det er også upopulært etter valget. Det betyr bl.a. at det må stilles enda strengere krav til korrupsjonsbekjempelse, transparens og bygging av statsinstitusjoner. Det er grunn til å være veldig skuffet over Karzais håndtering av valget og over at det fant sted omfattende valgfusk.

USA:s utenriksminister varslet i går at det kunne bli aktuelt å frse bistanden til Afghanistan dersom man ikke kan attestere at pengene går via statlige organer som kan ansvarliggjøres for pengebruken. USA krever også at det opprettes en domstol for store forbrytelser og en kommisjon mot korrupsjon. Generelt synes det som om USA nå skjerper tonen og kravene overfor den afghanske regjeringen. Det er noe Norge bør støtte fullt opp om. Det er et vesentlig poeng at presset på Karzai og regimet ikke bare skal komme fra USA.

Imidlertid er det også noen lyspunkter. Det afghanske parlamentet oppleves å være relativt fungerende, og det er et visst håp knyttet til det. Samtidig er det selvfølgelig en utfordring at maktbalansen mellom parlamentet og regjeringen ikke er jevn. Et sterkt parlament har ikke vært vanlig, og det betyr også at f.eks. lover som vedtas, ikke alltid følges.

Videre er det helt avgjørende å få ned de sivile tapene. Det er tegn til forbedring på dette området, særlig etter at det ble laget klarere retningslinjer for maktbruk. Dette gjelder særlig bruk av flystøtte, som var det som skadet flest sivile afghanere. Likevel er det slik at de sivile tapene som følge av angrep fra opprørere faktisk øker. Det har bl.a. sammenheng med økt aktivitet fra Taliban i enkelte regioner. Det er også positivt at langt flere barn og unge, særlig jenter, får skolegang, og at det er bedre tilgang til grunnleggende helsetjenester.

Men jeg tror at general McChrystals rapport peker på veien framover. Det er ikke en enkel vei, og det er ikke en ufarlig vei. Den kommer også til å utsette soldater for større risiko. Men det er også farlig å nøle for lenge med å velge en strategi. Ifølge McChrystal har man i prinsippet tolv måneder på seg til å se en forbedring i Afghanistan; en bedret situasjon for afghanerne. Hvis Vesten fortsetter å vise tegn til å vike unna i møte med Taliban, vil det selvfølgelig føre til at afghanerne set-

ter seg på gjerdet og frykter et nytt møte med Taliban-regimet.

Samspillet mellom sikkerhet og utvikling er helt sentralt. Det er også viktig at den norske modellen, som opererer med nær sagt vanntette skott mellom sivil og militær innsats, gir utfordringer for den totale innsatsen til Norge. Den norske modellen bør revurderes og evalueres. Sivilt og militært engasjement må koordineres bedre. Nederlenderne har gjort det og har satt sitt PRT under sivil kommando. De har en fullt integrert sivil-militær operasjon. Deres mantra for operasjonen er at det skal være så sivilt som mulig og så militært som nødvendig.

**Heikki Holmås (SV) [11:39:35]:** Jeg tror at alle som har fulgt Afghanistan og situasjonen der, ser at utviklingen når det gjelder sikkerhet, ikke har gått i riktig retning. Tvert imot, den har gått i helt feil retning i den siste tiden. Da synes jeg at det vi må ha som utgangspunkt for diskusjonen, og som er SVs utgangspunkt for diskusjonen, er at man hele tiden må ha et klokkeklart sikte mot det som er det viktige, nemlig: Hva er det som er riktig for Afghanistan? Hva er det som er riktig for at en sivil og politisk utvikling i Afghanistan skal gå i riktig retning? Vi må ha det som målsetning og fokusere på det i enhver debatt om Afghanistan, istedenfor det som jeg opplever tidligere har vært et mantra, nemlig at man først og fremst må være med på det NATO ber oss om der, i ren NATO-solidaritet, uavhengig av om vi har tro på at det vi gjør, bidrar til fred og sikkerhet.

En slik innstilling synes jeg er helt borte fra debatten i dag, og jeg er veldig glad for det som representanten Høglund tok opp i sin interpellasjon, nemlig at vi må gjøre det som faktisk virker. Da tror jeg, med de klare rundene som har gått nå rundt valget, at demokratiutviklingen ikke er tilfredsstillende på noen som helst måte. Vi ser det når det gjelder korrupsjon, som har vært oppe. Sikkerheten for den vanlige afghaneren må være det som er det aller viktigste, istedenfor at vi går etter Taliban. Hvis vi ser på det som lå i bunnen for Soria Moria I-erklæringen, vil vi se at den var klar på at vi skulle trekke oss ut av Operation Enduring Freedom, mens vi skulle gjøre mer for å støtte den sivile utviklingen i det originale ISAF-mandatet. Jeg tror at dette er det som er viktig å se på som en strategi for det videre arbeidet. Dette har vi vært opptatt av hele tiden. Tidligere har vi fått sterk kritikk av deler av opposisjonen for at vi bl.a. trakk oss ut av Operation Enduring Freedom. Nå oppfatter jeg at det som sies av general McChrystal, er at det må være behovet for sivil utvikling for den enkelte afghaner som må være det viktigste. Det er en dreining som vi slutter opp om i Soria Moria II-erklæringen, for der går vi videre. Der sier vi nemlig at den sivile sikkerheten og utviklingen videre er det avgjørende. Vi skal bidra til opplæring av afghanske styrker, fordi det er viktig å sørge for at afghanerne selv skal kunne ta hånd om sin egen utvikling.

Vårt klare budskap er at FN skal få en stadig sterkere plass. De multilaterale organisasjonene der er helt avgjørende. Når vi ser tilbake på utviklingen og oppsummerer det som var starten i sin tid, da ett land fikk ansvar for

oppbygging av politiet, ett for lovverket og ett for hæren, tror jeg at det var en feilslått strategi. Og igjen: FNs betydning i landet må styrkes, og det oppfatter jeg nå at det er bred enighet om i Norge.

Det som er saken i Afghanistan, og det som er saken i alle de landene som deltar i Afghanistan, både sivilt og militært, er at folk ikke er dumme – verken det afghanske folket eller folk i deltakerlandene. I Afghanistan er folk skuffet. Det er dokumentert i enkelte rapporter. For hver sivil som blir drept, opplever folk utlendingene i større grad som okkupanter og i mindre grad som garantister for fred og utvikling – kort sagt som allierte. For hver talibansoldat som drepes, er det en afghaner som mister en far, en sønn, en fetter eller en bror, og dermed er også nye talibansoldater født. For hver gang vi snakker høyt om demokrati og mot korrupsjon, og folk opplever at det nettopp finnes valgfusk, og at det finnes klare tegn på korrupsjon, mister også folk i Afghanistan tilliten til oss som prøver å bidra til en positiv utvikling.

Slik er det også i de forskjellige deltakerlandene. Flere av oss som sitter her, kommer rett fra NATOs parlamentarikerforsamling. I flere av landene, bl.a. i Storbritannia og USA, er det sviktende oppslutning i befolkningen om NATO-deltakelse. Flere land setter klare tidsfrister for når de har tenkt å trekke soldatene sine tilbake. Det skyldes jo ikke først og fremst at vi som politikere er dårlige til å peke på at utviklingen går i riktig retning. Det skyldes først og fremst at deler av utviklingen helt klart går feil retning. Det som har vært den norske regjeringens innstilling de siste fire årene, som jeg mener er veldig riktig, og som Regjeringen fortsetter å jobbe med, er nettopp å fokusere på sivil utvikling, sivil sikkerhet, styrking av sivilsamfunnet og parlamentet og de demokratiske institusjonene.

**Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:45:00]:** Etter 11. september 2001 har vi levd i en verden der krefter konstant har forsøkt å sette kultur- og religionskonflikter på spissen.

Her hjemme har debatten omkring ulikhetene mellom kulturer også hardnet til. Det å prøve å forstå har nesten blitt hånliggjort. Debatten om forskjellene mellom kulturer har vært preget av absolutter. Dette har ikke minst preget debatten i forhold til islam – en flat debatt om islam i Vesten har ikke bidratt til å øke den intellektuelle ballasten aktørene i Afghanistan trenger. Våre aktører må for å gjøre en god jobb, ha forståelse for kompleksiteten, ikke bare for sin egen profesjon. Vi må forholde oss til at mange afghanere vil mene at vi ikke er invitert. Skal vi lykkes, er det av stor betydning at vi lytter til erfarne sivile stemmer. Det er også et tankekors i norsk Afghanistan-debatt at de afghanske stemmene nesten er helt fraværende.

Norge har lang tradisjon for å drive utvikling gjennom sivile, ikke militære midler. I takt med at kolonitidens grep slapp taket i tenkemåtene, utviklet norsk bistand seg i retning av å stimulere til lokalt eierskap.

Vår deltakelse i Afghanistan er nytt for oss, men vår tradisjon gjør det naturlig å se på de militære som et virkemiddel som skal støtte overordnede og styrende sivile målsettinger. Det militære er underordnet; de er der for å

skape ro og stabilitet slik at andre kan bygge et samfunn og skape utvikling.

Langt fra alle er enig med oss, og en av årsakene til at vi nå sliter med å oppnå gode nok resultater etter åtte år i Afghanistan, er kanskje at Norges allierte har svært ulik historisk ballast å bygge på. Historisk sett gikk koloniherreren inn, overtok et samfunn og skapte det i sitt bilde – om vi vil. Da han drog, var det ofte kaos, og samfunnet måtte bygges på nytt. Det var ikke lokalbefolkningens samfunn han etterlot seg, men en fremmed konstruksjon. Koloniherreren trengte aldri å tilegne seg veldig stor kulturell innsikt i eller forståelse for det samfunnet han hadde gått inn i.

Under den forrige presidentperioden i USA – med Bushs retorikk – var det lite rom for nyanser og lite rom for spørsmål, men det var veldig mange eksakte svar. Den politiske praksisen skapte ikke rom for kulturell og religiøs samforståelse. Det var en retorikk og en politikk som bygde opp konflikter i stedet for å bidra til å løse dem. Vi har dessverre sett resultater av det i Irak, i Pakistan, i Afghanistan og i Palestina. I dag er det en ny administrasjon i USA – med nye toner og med en mer åpen holdning, der det også er lov å stille spørsmål. Det er mange spørsmål vi også må stille oss i forhold til vår strategi i Afghanistan for å skape et stabilt og godt samfunn over tid.

Når det gjelder Afghanistan, må vi samles om det målet at det skal være et stabilt samfunn, på afghanske premisser der bredden i samfunnet må inngå som en del av forsoningen. Det er det som er løsningen. Vårt engasjement i Afghanistan forplikter. Det valget vi foretok for åtte år siden, har gitt resultater, men erfaringene tilsier at det er ikke militære virkemidler alene som bygger et stabilt samfunn over tid. Dagens situasjon i Afghanistan tilsier at Norge, og vi som sitter i Stortinget, må være villig til å sende norske soldater til området for å sikre stabilitet, sørge for sikkerhet, og dermed også gi rom for å bygge opp et sivil samfunn som kan ha bærekraft over tid.

**Kjell Arvid Svendsen (KrF) [11:49:05]:** Utviklingen i Afghanistan er en av de største sikkerhetspolitiske utfordringene verdenssamfunnet står overfor. Det er det største militære engasjementet Norge deltar i, dels fordi vi ser det som et uttrykk for internasjonal solidaritet, og dels fordi det er i vår sikkerhetspolitiske interesse at situasjonen der stabiliseres på en måte som reduserer faren for at landet igjen kan bli et arnested for internasjonal terrorisme. Derfor vil også jeg være med på å takke representanten Høglund for å ha kommet med interpellasjonen og utenriksminister Gahr Støre for et svar som jeg tror at de fleste på Stortinget vil slutte seg til hovedlinjene i. Det vil iallfall jeg kunne gjøre på vegne av oss i Kristelig Folkeparti.

Utviklingen i Afghanistan er sammensatt. I den sørlige delen av landet og nær grensen til Pakistan – i området der pashtunerne bor, og der Taliban har hatt sterkest støtte – har vi i den senere tid sett at Taliban til dels er kommet tilbake. Sikkerhetssituasjonen har blitt mer komplisert i stort sett hele Afghanistan i løpet av det siste året. Det er alvorlig.



Samtidig er det oppnådd positive resultater når det gjelder sosial og økonomisk utvikling. Skolevesenet har blitt utbygd – jenter kan gå på skole igjen mange steder – og helsevesenet er betydelig utbygd, men fra et svært skralt utgangspunkt. Veinettet er under utbygging, men ferdseilen er utrygg på grunn av faren for overfall og veibomber. Den økonomiske utviklingen preges av store utenlandske bistandsinnsatser og en del utenlandsinvesteringer, bl.a. fra Kina, men livssituasjonen til afghanere flest preges av at sikkerhetssituasjonen er dårlig. Altfor mange rammes av krigshandlingene direkte eller indirekte.

Det er også svært beklagelig at den politiske prosessen ikke har vært noen suksess så langt. Valget i år var preget av for oss noen uvanlige typer alliansebygginger, men alvorligere er omfanget av all juks og korrupsjon som synes å gå høyt opp i Karzais regjeringsskretser. Etter at annen valgomgang ble avlyst og president Karzai erklært som vinner, er det nå viktig at han setter sammen en regjering med tillit både internt og utenlands. Er det ingen rimelig troverdig regjering å samarbeide med, vil det bli meget vanskelig og kanskje heller ikke forsvarlig å opprettholde en høy internasjonal tilstedeværelse. Dilemmaet er at hvis det internasjonale samfunn nå trekker seg ut militært, vil vi risikere en ny blodig borgerkrig i Afghanistan, vi vil kunne risikere at Taliban på ny tar makten i store deler av landet. Det er ingen ønsket utvikling. Men det er heller ingen ønsket utvikling vi ser nå. Dette stiller store krav til afghanske myndigheter, til pakistanske myndigheter og til det internasjonale samfunn. Men med en samordnet strategi kan vi bidra til å snu utviklingen til det bedre. Mange spør hvordan. Jeg tror svaret må gå langs disse linjer: Afghanistan trenger en ny og troverdig regjering med bred støtte på plass. Korrupsjon må bekjempes, og den politiske prosessen må forbedres. Den sosiale og økonomiske innsatsen må samordnes slik at ressursbruken kan bli bedre og resultatene tydeligere for afghanere flest. Den militære strategien må endres slik at en i større grad er der for å beskytte befolkningen og redusere antall sivile som rammes av krigshandlingene. Med den økende kapasitetsbyggingen på afghansk side kan ansvaret for sikkerhetsoppgavene gradvis overføres til afghanerne selv.

Det finnes nok ingen «quick fix». Krav om umiddelbar uttrekning av utenlandske styrker kan ha uoversiktlige konsekvenser. Økende afghanisering må stå sentralt i en fornyet strategi som kan gi en fredelig og framtidsrettet løsning, til beste både for Afghanistan og verdenssamfunnet. Det er også vårt ansvar å bidra til det.

**Sverre Myrli (A) [11:54:01]:** Til tider hører vi spørsmål som: Hvorfor er NATO i Afghanistan, hvorfor er Norge i Afghanistan, eller hvorfor er norske soldater i Afghanistan? Vi er i Afghanistan fordi FN og verdenssamfunnet og afghanerne sjøl har bedt om det. La oss ikke glemme det. Afghanistan ble styrt av et grusomt regime, eller det er vel mer korrekt å si regimer, i flertall, som både var til skade for den afghanske befolkningen og kunne være en potensiell sikkerhetsrisiko for det internasjonale samfunnet, Norge inkludert.

Fordi afghanerne trengte hjelp, gikk vi inn sammen med våre allierte i NATOs ISAF-styrke. Ja, ikke bare våre tradisjonelt allierte NATO-land bidrar. En hel rekke land som ikke er med i NATO, deltar i ISAF. La meg nevne Sverige, Finland, Australia og New Zealand som noen av dem. Til sammen er det over 40 land som deltar i ISAF-styrken. Australia er faktisk en av de aller største bidragsyterne, større enn mange NATO-land.

I likhet med flere i salen er jeg nettopp kommet tilbake fra høstsesjonen i NATOs parlamentarikerforsamling og hadde der gleden av å treffe kollegaer både fra NATO-land og fra Sverige, Australia og andre som bidrar i ISAF. Det slår en jo at det er de samme temaene, det er de samme dilemmaene, og det er de samme vurderingene alle som er med i ISAF i dag, står overfor.

La meg også benytte denne anledningen til å takke de norske soldater og sivile, humanitært og diplomatisk personell, som har tjenestegjort eller tjenestegjør i Afghanistan, for deres innsats. De trenger all den støtte og oppbakking de kan få fra det internasjonale samfunnet, også fra Det norske storting.

Det er ofte fokus på det som ikke går bra i Afghanistan, men la oss heller ikke glemme at det faktisk skjer mye positivt. Helsetilbudet er betydelig forbedret, flere barn får tilbud om vaksiner, veier og annen infrastruktur bygges, en større del av befolkningen er nå sikret rent vann, det bygges skoler – også for jenter, som under det tidligere regimet ikke fikk lov til å gå på skole – det bygges universiteter, og opiumsproduksjonen er betydelig redusert. Alt i alt: Mange ting går i riktig retning, sjøl om andre ting går den andre vegen. Dette er bidrag til at afghanerne, når det gjelder det som går positivt, etter hvert kan styre seg sjøl. Poenget må nå være at storsamfunnets bidrag må gjøre afghanske myndigheter i stand til å sikre stabilitet, sikkerhet og utvikling.

Det er åpenbart behov for bedre koordinering av sivil og militær innsats i Afghanistan. Det er behov for opprydding, noe også Norge bidrar til, og det er riktig å ha klart for seg hva som er militær og hva som er sivil innsats. Men la oss også være klar over at det å trekke opp sylskarpe grenselinjer mellom militær og sivil innsats, kan være vanskeligere ute i felten i hverdagen. Det bør vi ha forståelse for. Det betyr ikke at jeg sier at det ikke skal være noe skille mellom militær og sivil bistand, poenget mitt er at de som tjenestegjør både sivilt og militært, kan komme opp i situasjoner hvor de grensene er vanskelig å trekke. Det må vi ha forståelse for.

Så stiller mange spørsmålet: Hvor lenge blir verdenssamfunnet i Afghanistan? Debatten i dag har også vist at det sjølsagt er vanskelig å gi noe svar på det. På samme måte som det ikke bør være noen målsetting å trekke seg ut raskest mulig, bør det heller ikke være noen målsetting å bli der lengst mulig. Vi skal være der til afghanerne er i stand til sjøl å ta over. Det er det som må være målsettingen med Norges bidrag i Afghanistan. Vi gikk inn i Afghanistan med NATO, og vi skal trekke oss ut når den dagen måtte komme, med NATO.

**Ivar Kristiansen (H) [11:59:28]:** Også jeg vil takke interpellanten for initiativet til å få denne brede debatten i dag – i et nytt storting, i en ny periode. Jeg tror denne debatten passer veldig, veldig godt tidsmessig. Spørsmålet er jo også hva vi kan gjøre hjemme, på vår egen hjemmebane, for å ruste oss maksimalt til å ivareta våre interesser og vårt nærvær, militært og sivilt. Jeg tror veldig mange her hjemme, ikke minst, er opptatt av den sikkerhet som vårt personell må ha et optimalt nivå på når de er til stede og tjenestegjør for det internasjonale samfunnet under det norske flagget.

Jeg synes at når forsvarsministeren i dagens debatt henviser til at situasjonen er krevende, og at situasjonen kan bli enda mer krevende, er det en betimelig understrekning. Forsvarsministeren gjentar i debatten i dag håpet og ønsket om at hvis situasjonen blir enda mer krevende i Faryab-provinsen, vil ISAF-styrken opprettholde en tilstrekkelig kapasitet til å understøtte oss i Faryab-provinsen, hvis nødvendig.

Selv skulle jeg ønske at vi på dette området kanskje kunne være tydeligere under det norske flagget og kanskje gjøre oss best i stand til å ivareta våre interesser selv. Vi svarte kanskje litt unnvikende, for å si det forsiktig, på den nye generalsekretær Fogh Rasmussens ønske om at vi kanskje burde være forberedt på å stille opp mer militært hvis situasjonen skulle tilsi det – en situasjon som i dag tilsier at det kommer til å bli mer krevende. Forsvarsministeren viser også til at norske styrker er i ukentlig stridskontakt – andre ville kanskje anvendt ordet «krig» i en slik sammenheng, men det understreker bare behovet for at vi kanskje burde være litt mer parat til å stille opp militært hvis situasjonen skulle endre seg.

Så bare en kort visitt til SV, som understreker i dag igjen i et veldig kryptisk innlegg at vi ikke må være til stede bare i ren NATO-solidaritet. Kanskje man ikke skal forvente noe annet av en representant for et parti som er imot NATO og det meste institusjonen står for? Men jeg tror heller ikke SV må glemme at det er et svært så tydelig FN-mandat som også er en marsjordre til Norge. Når representanten Holmås sier at «vi må gjøre det som faktisk virker», må jo motspørsmålet være – ja, er det ikke akkurat det vi gjør? Sosialistisk Venstreparti henviser også til at det er sviktende internasjonal oppslutning om tilstedeværelsen og aktiviteten i Afghanistan. På den norske hjemmebanen er bildet et helt annet. Der er det økt oppslutning om vår tilstedeværelse, og der er det økt oppslutning om NATO.

Jeg er helt enig i det som understrekes om koordinering. Det er også en jobb for oss i Norge, som er en tungveker på bistand, og som også understreker støtte og gir betydelig maksimal støtte til organisasjoner. Det må ikke være slik at nasjoner eller organisasjoner ivaretar sin egen dagsorden i større grad enn de følger den anvisningen som FN faktisk gir.

Men vi må alltid – i en vanskelig politisk debatt og en situasjon som dette – stille spørsmålet: Hva er alternativet hvis vi trekker oss ut, og hvis andre trekker seg ut? Svaret gir seg selv. Det vil sannsynligvis bety at alt det vi har gjort hittil, vil være mer eller mindre bortkastet. Sva-

ret vil være borgerkrig, ikke mellom to parter, men mellom mange, mange parter. Det blir en mer usikker verden – kaos blir sluttresultatet.

Når 2,5 millioner jenter går på skolen i dag mot tilnærmet null for bare få år siden, når 85 pst. av Afghanistans befolkning nå har tilgang til helsetjeneste mot nesten ingen ved årtusenskiftet, når 200 byer i dag har tilgang til Internett og mobildekning, når barnedødeligheten er redusert med en fjerdedel i løpet av denne perioden, og det er bygd 5 000 km med vei, så må jo noe i Afghanistan i regi av det internasjonale samfunnet, med FN og NATO i spissen, ha gått svært godt. Derfor må vi alltid spørre oss: Hva er alternativet hvis vi ikke er til stede?

**Laila Gustavsen (A) [12:04:50]:** De norske bidragene til og deltakelsen i Afghanistan er viktige og bidrar til utvikling.

Hovedmålet for det norske engasjementet er å bistå afghanske myndigheter i deres ansvar for å sikre stabilitet, sikkerhet og utvikling. De norske aktørene og soldatene gjør en veldig viktig innsats på vegne av Norge.

Forsvarsministeren sa at opplæring, trening og understøttelse av afghanske sikkerhetsstyrker er dyrt, krevende og risikofyllt, og krever at vi står midt i striden sammen med afghanerne. Spørsmålet vi alle stiller oss, er jo om det er ønskelig, og om det nytter, og svaret er ja på begge spørsmålene. Forverret sikkerhetssituasjon og flere kamphandlinger har ført til flere drepte sivile i Afghanistan. Rundt 1 900 mennesker ble drept i 2008. FN og humanitære aktører er også utsatt. I økende grad har de blitt mål for opprørsgruppene væpnede aksjoner – 36 bistandsarbeidere ble drept, og 120 direkte angrep eller trusler mot NGO-er er registrert i 2008. Det anslås også at ca. 40 pst. av områdene i Afghanistan er utilgjengelige for dem.

Matvarekrise og tørke førte til at produksjonen av hvete falt med 85 pst., og barn og mødre er berørt. Underernæring er et økende problem, og matvarekrisen omtales fortsatt som Afghanistans mest alvorlige humanitære problem.

Så spør noen i denne situasjonen: Skal vi ikke snart trekke oss ut? Da vil jeg si: Vi må være, og vi ønsker å være i Afghanistan, og vi må være innstilt på at dette kan bety lang tids tilstedeværelse. Derfor mener jeg det er for tidlig å snakke om en exit-strategi. Hvorfor mener jeg det? Jo, fordi det afghanske folket er de som må komme seirende ut, men også fordi ustabilitet i Afghanistan gjør det mer utrygt her hjemme. Derfor er heller ikke løsningen i Afghanistan enten «flere soldater til Afghanistan» eller «hent troppene hjem». Nei, den virkelige målestokken på om vi lykkes eller ikke, er i hvilken grad vi klarer å bygge samfunnet stein for stein i nær allianse med afghanerne selv. For det er afghanerne selv som må ta ansvaret for den varige politiske løsningen, og dette tar tid.

Norge bidrar på så mange måter. Utdanning og helse-tjenester vil fortsatt være et hovedsatsingsområde for den sivile innsatsen. Alt begynner der. Det norske militære nærværet vil gradvis videreutvikles for å sette afghanske sikkerhetsstyrker i stand til selv å ta lederansvaret for sikkerheten. Dette er viktig.

Styrking av politiet og fengselssektoren i Afghanistan henger etter styrking av den afghanske hæren. Et godt fungerende politi og justisvesen er avgjørende, og Norge har økt sitt bidrag.

Miner og klasevåpen kunne jeg sagt mye om. Det er 1,7 millioner registrerte flyktninger i Pakistan og omtrent 1 million i Iran. Det gjøres en stor innsats for disse flyktningene med norsk støtte. Det er også viktig å bruke mye ressurser på gjenbosetting og reintegrering. Det henger selvfølgelig også sammen med tilgjengelige arealer som man rydder for miner.

Menneskerettighetene er under press i Afghanistan. Et sterkt demokrati må bygges nedenfra. Hvis det er noe som bekymrer meg, så er det at demokratiet ikke får varig feste i Afghanistan. Rettssystemet er svakt, det mangler institusjoner, og korrupsjonen flommer. Kvinner og barn mangler grunnleggende rettigheter. Å sette afghanerne fri betyr jo å skape et reelt demokrati på deres premisser. Det er viktig å stille krav til president Karzai om å ta fatt i det.

Vi lykkes ikke med en løsning uten at Afghanistans naboland er med – en løsning som må gi varig stabilitet i regionen. Verden kan ikke leve med ikke å lykkes i Afghanistan denne gangen – aller minst det afghanske folk. Det krever en helhetlig strategi med både politiske, militære, humanitære og utviklingsmessige virkemidler. Dette er jeg helt enig med forsvarsministeren i. Jeg er også enig med forsvarsministeren i at innsatsen så langt har vært fragmentert og for kortsiktig. Dette må det tas tak i gjennom det internasjonale samfunnet, og Norge har vært og må også være en pådriver for bedre koordinering og samordning.

Vi må ta inn over oss og forberede oss på – både vi her og det norske folk – at det kommer til å ta tid i Afghanistan.

**Peter Skovholt Gitmark (H) [12:10:09]:** Norge er i Afghanistan fordi det er i norsk og afghansk interesse at vi er der. Norge er i Afghanistan fordi USA ble angrepet, og fordi det kom et soleklart FN-mandat i etterkant. Norge er i Afghanistan fordi et stabilt, sikkert og demokratisk Afghanistan er i hele verdens interesse.

Det internasjonale oppdraget vi nå ser i Afghanistan, vil ha en enorm pris dersom vi ikke lykkes. Landet vil gå tilbake til et styre – eller mangel på styre – hvor Taliban og krigsherrer holder befolkningen som gisler, og trusselen mot resten av verden vil være betydelig. Afghanistan vil igjen bli et fristed for terrorister.

I denne debatten – som det er grunn til å rose interpellanten for, og ikke minst også de to statsrådene for gode og konstruktive svar – har man behov for å fokusere også på en del av de positive utviklingstrekkene man har sett siden slutten av 2001. Flere har vært inne på at 7 millioner unge afghanere nå går på skole. En tredjedel av dem som nå får utdanning, er jenter, og det er bygd 3 500 nye skoler. Der er en sterkt redusert barnedødelighet. 85 pst. – mot tidligere 6 pst. – av den afghanske befolkningen får tilgang til enkle helsetjenester. Det er konstruert eller reparert så mange som 13 000 km veier, og vi vet at for å få på plass en næringsutvikling i Afghanistan er kommunikasjon helt vesentlig. Det er verdt å minne om at det siste året har

opiumsavlingene blitt redusert med 20 pst. Likevel er det meste som rapporteres fra Afghanistan, negativt. Det har jeg stor forståelse for. Veibomber er enklere og mer spektakulært å vise på tv enn veibyging. Våre innbyggere – og med det mener jeg alle landets innbyggere med soldater og sivil innsats i Afghanistan – må vite at det er både positive og negative konsekvenser av deres tilstedeværelse. Uten det vil støtten forsvinne. Jeg har forståelse for at representanten Holmås trekker opp at enkelte land nå ser at deres tilstedeværelse oppleves som mer og mer negativ i egen befolkning. Det er likevel problematisk å fokusere mer og mer på exit-strategien, nettopp fordi vi vet at den jevne afghaner er livredd for å bli latt i stikken, og se at den internasjonale tilstedeværelse forsvinner.

Jeg synes også det er problematisk å se at utenriksminister Clinton på amerikansk tv så tydelig sier at USA ikke vil være der for alltid, noe jeg selvfølgelig forstår, men det betyr også at man knytter opp enda mer spekulasjon til en eventuell exit-strategi. Flere har sagt det godt i debatten her tidligere: Norge og det internasjonale samfunnet må være i Afghanistan til det afghanske sikkerhetsapparatet er i stand til å håndtere situasjonen på egen hånd.

Det er grunn til å rose dr. Abdullah for måten han håndterte etterspillet av valget på. Det er ikke tvil om at valget verken var rettferdig eller fritt, men samtidig er det heller ikke tvil om at president Karzai fikk flest stemmer – og hadde helt sikkert fått flest stemmer i en eventuell andre valgongang. Men når dr. Abdullah trekker seg, gjør han det ut fra hensynet til det afghanske folk og den afghanske staten og det skjøre demokratiet som faktisk er bygd opp. Jeg håper at dr. Abdullah lykkes i sin bestrebelse på å samle en opposisjon, og gjerne en kraftfull opposisjon, i det afghanske parlamentet. Er det én ting Norge virkelig må bidra til, er det å bygge opp tanken om at Afghanistan ikke styres av én sterk president, men av mange, og av hele befolkningen.

Jeg vil til slutt bare knytte et par kommentarer til den uenigheten man nå ser mellom USAs ambassadør i Afghanistan og sjefen for ISAF, general McChrystal. Jeg har forståelse for at det kan være flere ulike strategier som alle muligens havner i hva vi kaller en suksessituasjon, hvor den internasjonale tilstedeværelse kan bli trukket ut, og den afghanske sikkerhetssituasjonen er stabilisert med bruk av det afghanske sikkerhetsapparatet.

La meg avslutte med å si som NATOs generalsekretær: Vi må bidra kraftfullt nå for å kunne redusere senere.

**Rannveig Kvifte Andresen (SV) [12:15:36]:** Jeg vil også takke representanten Høglund for interpellasjonen. Norges deltakelse i Afghanistan er en viktig sak og en sak som må drøftes kontinuerlig. Det er derfor helt betimelig å reise spørsmålet om hvorvidt Norges strategi i Afghanistan bør justeres.

Norges deltakelse i Afghanistan er ment å skulle føre til endringer. Nettopp derfor må vi stadig vurdere dagens situasjon og hva som må gjøres for å nå målsettingen: et fredelig og fritt Afghanistan.

Debatten om strategien foregår i en rekke land innad i NATO. Jeg vil påpeke at Norge bør være et foregangsland

og jobbe for å styrke FN's rolle som tilrettelegger for en politisk løsning. Utenriksministeren understreket også at vår oppgave er å innrette nærværet slik at det reelt sett bidrar til sikkerhet. Han påpekte også at det kan være naturlig å komme tilbake til Stortinget med en helhetlig redegjørelse på nyåret, noe vi selvfølgelig vil ønske velkommen.

Formuleringa i Soria Moria II, «nær dialog med våre allierte, og i lys av utviklingen i Afghanistan kan det bli aktuelt med en gradvis nedtrapping av vårt militære engasjement», innebærer selvfølgelig også et behov for en kontinuerlig drøfting av Norges strategi.

Det er problematisk å være med i en krigføring. Det er problematisk å se sivile bli drept i krigføringa og at det øker. Det er problematisk at soldater er blitt traumatisert, skadd og drept. Det er selvfølgelig problematisk å være med i et engasjement som får mindre støtte, noe vi ser i flere av deltakerlandene og i meningsmålinger der.

Målet er, som sagt, et fredelig og fritt Afghanistan. SV tror det viktigste virkemiddelet for å skape fred og frihet er et sivilt engasjement, forhandlinger og demokratibyggning. En mer offensiv krigføring og flere soldater er ikke løsningen. Dette har vært forsøkt gjennom mange år. Selv om vi heldigvis også har sett en positiv utvikling, har åra med krigføring på ingen måte gitt løsningen. Dette kan kanskje delvis være svar på utfordringa fra representanten Kristiansen. Hvis man ser at én medisin ikke virker, hjelper det ikke å pøse på med mer av den samme medisinen. Man fremmer ikke demokrati, ei heller fjerner korrupsjon, militært. Når vi skal delta i internasjonale krigsoperasjoner og i ytterste konsekvens være villig til å ta liv, må vi være trygge på at det virker.

For å få en varig fred må alle føle et ansvar. Det kan kun skje gjennom forhandlinger der alle deltar. SV er enig med FN's utsending, Kai Eide, i at reelle fredsforhandlinger innebærer at alle parter må sitte ved forhandlingsbordet, også Taliban. En inkluderende fredsprosess der alle grupper blir invitert til å delta, vil gjøre at flere har interesse av å styrke den politiske prosessen. Videre er det viktig å bidra politisk gjennom bl.a. å støtte demokratiske prosesser i parlamentet. Det er avgjørende at parlamentet får reell makt og innflytelse. Her er det 27 pst. kvinner, og parlamentarikerne representerer folket i langt større grad enn Karzais egen administrasjon. Parlamentet må inkluderes i beslutninger.

Det å styrke kvinnenens stilling i Afghanistan har vært en strategi i engasjementet. Jeg er glad for at representanten Woldseth fokuserte på dette i sitt innlegg. SV mener kvinner må delta i alle typer fredsforhandlinger og forsoningsprosesser – det være seg regionale og lokale forhandlinger, NATO-landenes diskusjoner med Karzai og forhandlinger med Taliban og andre aktører. Norge kan kreve at man sørger for at kvinner er til stede, og kan ta dette opp i NATO. Et annet punkt kan være å vurdere muligheten for at økonomiske midler til kvinner kanaliseres gjennom Ministry of Women's Affairs. Det vil gi departementet mer makt og innflytelse og gi en bedre sikring for at pengene faktisk kommer kvinner til nytte. Behovet for sivil utvikling er altså det avgjørende. Bistand, demokratibyggning og opplæring er viktige elementer der Norge skal bidra videre.

**Morten Høglund (FrP) [12:19:40]:** I denne debatten kan jeg slutte meg til nesten alt som er sagt. Det må være noen betraktninger fra SV-representantene som jeg eventuelt må sette noen spørsmålsteget ved.

Bare for å ta det først: Representanten Holmås sier at han er glad for at vi ikke er i den situasjon at vi hopper bare NATO sier hopp – jeg omformulerer. Den motsatte situasjonen har jo vært tilfellet for SV i lang tid. Da NATO sa hopp, bestemte SV seg for – uansett – ikke å hoppe. Men at vi kan ha en pragmatisk og ryddig tilnærming, er greit. Jeg mener den historiske fremstillingen som ble gitt av det sivile engasjementet og Enduring Freedom, som Holmås var inne på, ikke holder, men det er mulig vi forblir uenige om det.

Komiteens leder var innom en viktig problemstilling knyttet til hva vi kan forvente av Afghanistan. Hvilke mål skal vi sette oss, og hva er realistisk? Jeg er helt enig i de betraktningene, selvfølgelig. Utfordringen blir jo når vi ser tilbakeslag i en allerede vanskelig situasjon, f.eks. på menneskerettighetsområdet, når det gjelder sjalovene, som ble nevnt her i debatten, og det rimelig omfattende valgfusket. Det har ikke nødvendigvis vært så mye bedre før. Vi startet på et lavt nivå, men vi må stille noen krav, og vi må i hvert fall se forbedringer. Men selvfølgelig: Vi skal være realistiske.

Så er jeg glad for at representanten Gustavsen trakk frem situasjonen for flyktninger og den humanitære situasjonen. Det er ofte underkommunisert i debatten om militære, korrupsjon osv. Mange mennesker er i en ganske håpløs situasjon og trenger å få assistanse.

Jeg synes det er bra at mange representanter har pekt på veldig mye som tross alt går bra. Ett forhold som ikke har vært nevnt, men som jeg gleder meg over, er at det synes som om investeringene er på vei tilbake igjen i Afghanistan, og at folk har tiltro til å satse på å investere i fabrikker og i forretninger. Det er et godt signal. Når kapitalen kommer til et land, er det noen som har optimisme. Det er noen som tror på at man kan lykkes. Det er den troen vi må ta med oss. Med hard innsats fra alle hold må vi ha tro på at det vil gi resultater, og at når vi debatterer Afghanistan om åtte år fra nå – vi har allerede vært der i åtte år – ser vi et helt annet Afghanistan.

**Statsråd Grete Faremo [12:22:51]:** Dagens debatt har vel til fulle speilet kompleksiteten i det afghanske samfunnet og dermed også i den internasjonale innsatsen i landet, og de politiske forventningene er og skal være store overfor den nyvalgte presidenten og hans innkommende regjering.

For min del er jeg glad for å kunne registrere den brede enigheten som foreligger om Regjeringens strategi, og i særdeleshet om den militære innsatsen. For våre soldater i Afghanistan gjør en svært viktig og god jobb, og det vil de fortsette med, og da er det jo også så viktig at de har vår fulle støtte og anerkjennelse for den jobben de gjør.

Samtidig er det en rekke faktorer som vil påvirke hvordan norske styrkebidrag vil se ut i tiden framover. Det er bl.a. uavklarte forhold rundt ISAFs framtidige innretning, der USAs beslutning om styrkebidrag til Afghanistan

vil spille en sentral rolle, og det hersker også usikkerhet rundt oppbyggingstakten av de afghanske sikkerhetsstyrkene og deres evne til selv å håndtere den forverrede sikkerhetssituasjonen.

Det er likevel forventet at disse forholdene i større grad vil bli avklart fram mot årsskiftet. USA forventes å tilkjenne sin videre strategi for Afghanistan og innretningen på sine styrkebidrag i løpet av de kommende ukene, og, som vi også har hørt utenriksministeren nevne, utenriksministermøtet i NATO om to uker vil også ha ISAFs framtidige innretning som et viktig tema.

Regjeringen tar sikte på å videreføre styrkebidraget i hele 2010 på om lag samme nivå som i år. Samtidig legges det, som jeg nevnte, opp til en gradvis justering av sammensetningen av styrken for å øke innsatsen på trening, opplæring og støtte til afghanske sikkerhetsstyrker, for styrkingen av kapasiteten til den afghanske hæren og det afghanske politiet er avgjørende for at afghanske myndigheter selv på sikt skal kunne ivareta stabilitet og sikkerhet.

Jeg tror det var Kai Eide som en gang sa: uten sikkerhet ingen utvikling, og uten utvikling ingen sikkerhet. Vi vil for vår del ta aktiv del i sentrale debatter framover om veien videre, og jeg er også veldig glad for den anledningen som dagens debatt har gitt til å delta i ordskiftet om veien videre. Jeg er sikker på at det kommer nye muligheter senere.

**Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:26:07]:** Jeg vil slutte meg til dem som sier at det har vært en nyttig sesjon. Det går et slags mantra rundt i den offentlige debatten om at vi ikke har debatt om innsatsen i Afghanistan, og det mener jeg vi kan slå tilbake. Dette har vært en grundig debatt, den har vært nyansert, den har vært belyst fra flere hold, og jeg synes at vi tar det ansvaret som vi må ta med hensyn til å vurdere kritisk, løpende, om vi gjør de riktige tingene, som Norge og som alliert.

Men da er jo spørsmålet om vi klarer å fange kompleksiteten. En debattant som ikke er i dette hus, men aktiv i den norske samfunnsdebatten, professor Haaland Matlary, fokuserer i en artikkel nylig på at «norske politikere ikke er opptatt av krigens gang», og hun fremstiller det som om det det handler om, er: Vinner vi mot Taliban eller ikke – vinner vi krigen? Det som jeg tror er fremgangen i analysen, er at man skjønner at man vinner ikke i Afghanistan hvis man reduserer dette oppdraget til å vinne mot Taliban. Det er nemlig en fiende som kan nøye seg med ikke å vinne, for allikevel å påføre motstanderen, den afghanske regjering og det internasjonale samfunn, store tap. Målet er ikke å vinne, men målet for Taliban og opprørsgruppene er å holde dette konfliktnivået i gang. Jeg tror ikke ambisjonen er å kunne rulle inn i Kabul, men det er permanent å kunne holde en ustabil situasjon. Ergo er vi altså utfordret til å finne bredere grep om den oppgaven vi har i Afghanistan, og debatten i dag synes jeg har reflektert det på en god måte. Utvikling–sikkerhet, sikkerhet–utvikling – hvordan vi bygger kapasitet, jeg tror vi er inne på det rette sporet, og vi er godt rustet for å delta i denne debatten internasjonalt.

Så svinger også deknningen av Afghanistan veldig, fra man for en tid tilbake nærmest antok at vi var nær ved å være i mål, til nå, hvor det er veldig, veldig dystert. Jeg synes innleggene her har vært gode ved også å peke på nyansene, at det faktisk er et sammensatt bilde, med veldig mye som går i riktig retning. Jeg refererte til denne meningsmålingen, som er ganske grundig, gjort blant afghanere nylig og gjengitt i internasjonale medier, som viste en del av fremgangen og hvordan afghanerne også oppfatter det.

Så til lederen av utenrikskomiteen, Eriksen Søreide, med hensyn til det sivilt-militære: Det er jo en veldig viktig problemstilling – hollenderens formulering, som hun viste til. Vi er også opptatt av at vi kan drive godt sivilt arbeid i alle deler av Afghanistan, også i Faryab, der vi har vårt PRT. Men selvfølgelig er dette nært knyttet opp til sikkerhetssituasjonen og behovet for å holde et veldig klart skille mellom sivile og militære mandater.

Så var det spørsmål om en styrking av FN, som kommer fra flere hold. Det er vi enig i, men jeg tror vi må erkjenne den manglende muligheten og evnen til FN til å styrke seg i Afghanistan de siste årene, til å gi Kai Eide de ressursene han trenger både av folk og andre ressurser i Afghanistan. De har ikke levd opp til de kravene han kunne hatt, og derfor er koordinering også utenfor FN et viktig tema i debatten fremover.

**Presidenten:** Sak nr. 4 er da ferdigbehandlet.

Sak nr. 5 [12:29:21]

*Innstilling fra næringskomiteen om DnB NOR ASA – Statlig deltakelse i kapitalforhøyelse* (Innst. 37 S (2009–2010), jf. Prop. 22 S (2009–2010))

**Presidenten:** Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Terje Aasland (A) [12:30:27]** (komiteens leder og ordfører for saken): Det har lenge vært kjent at Regjeringen ville anbefale en deltakelse i kapitalforhøyelsen for DnB NOR ASA som var varslet 25. september. Jeg er derfor glad for at komiteen – jeg har lyst til å understreke det aller først – har vist vilje til å få behandlet denne saken raskt. Og det er en samlet komité som står bak hovedprinsippene i innstillingen.

Kapitalforhøyelsen som DnB NOR ASA nå skal gjennomføre, skal foregå gjennom en garantert fortrinnsrettsemisjon, hvor aksjekapitalen i selskapet utvides med om

lag 14 milliarder kr. Statens andel begrenses oppad til 5 milliarder kr, men slik at statens eierandel forblir uendret på 34 pst.

Jeg ser det som viktig, og ikke minst riktig, at DnB NOR har hatt en god mulighet – ja, en særdeles god mulighet, slik situasjonen har vært – for å hente investeringer i det internasjonale kapitalmarkedet. Gjennom kapitalforhøyelsen legges det til rette for å opprettholde og utvikle tilgangen til det internasjonale kapitalmarkedet, med den betydningen det har. Ikke minst vil selskapets rating nå kunne forbli god, og dette forholdet er av stor betydning akkurat i denne sammenheng.

Et solid finansselskap er av stor betydning. Komiteen har særlig lagt vekt på betydningen av å ha et stort norskbasert finansselskap som skal være en god og tilgjengelig partner for næringslivet. Jeg tror det er grunnlag for å understreke nettopp betydningen av det forholdet. En sterk norsk finansaktør som DnB er, og vil være, er helt nødvendig også for norsk næringsliv i en globalisert økonomi og i internasjonale markeder, spesielt i en situasjon der dønningene etter finanskrisen fremdeles preger næringslivets adgang til det de definerer som normale finansieringsordninger for næringslivet.

Jeg vil også gi uttrykk for at jeg håper at den kapitalforhøyelsen som nå blir gjennomført, kan gi selskapet en kapitalstyrke som gjør at det i framtiden vil hevde seg godt i internasjonale sammenligninger og samtidig ligge over framtidige krav til kapitaldekning, som er under diskusjon i disse dager.

Til slutt: Dette er en stor og viktig sak for et stort norsk finansselskap, men det er også verdt å understreke at selskapet er eid av mange aksjonærer. Mange av disse er småaksjonærer, og det påhviler selskapet et særdeles stort ansvar nettopp overfor småaksjonærene. Jeg har lyst til å understreke det i denne saken.

Det er en samlet komité som står bak forslaget til vedtak i denne saken, og derfor ser jeg det ikke nødvendig å trekke argumentasjonen for saken ytterligere.

**Harald T. Nesvik (FrP) [12:33:49]:** Jeg kan i all hovedsak slutte meg til det som saksordføreren har sagt i denne saken. Det er jo også en enstemmig innstilling som ligger til behandling i dag.

Også jeg vil få lov til å knytte en kommentar til at det har vært en *svært* rask behandling i komiteen av denne saken. Vi snakker her faktisk om en bevilgning på 5 milliarder kr, som har blitt ekspedert i hurtigtogstempo gjennom komiteen. Men det er selvfølgelig sakens innhold, og ikke minst situasjonen som DnB NOR er i, som gjør at man kan slutte seg til det.

Jeg er i hvert fall svært glad for at man har fått inn en merknad knyttet til ikke bare at småaksjonærene skal holdes informert og gis god informasjon, men at det faktisk er en enstemmig komité, og det ber jeg om at man merker seg svært tydelig, som

«vil påpeke behovet for at småaksjonærenes interesser blir ivaretatt av selskapet på en god måte i forbindelse med kapitalforhøyelsen».

Det er en betydelig innstramming utover det som opp-

rinnelig lå i innstillingen – at her skal man også ivareta interessene, ikke bare gi informasjon. Det er viktig.

Til slutt vil jeg bare påpeke én liten ting, og det framkommer for så vidt også av proposisjonen: Staten har jo 34 pst. andel i denne banken. Da er det viktig at vi også er engasjert i den mulighet for tapsportefølje som vi bl.a. kan se mot Baltikum og det engasjementet som er der. Jeg håper at man viderebringer det inn i de styrende organer, og at man har stort fokus på dette, slik at man kan begrense mulige tap fra den siden, som er svært usikker i bankens portefølje.

**Svein Flåtten (H) [12:36:00]:** Bare noen små bemerkninger til en sak som komiteen er forbilledlig enig om. De foregående talerne har påpekt tempoet i saksgangen, men det er ikke noe spesielt i forbindelse med de sakene som har vært under finanskrisen og i kjølvannet av finanskrisen. Jeg tenker på tiltakspakkene i februar, bytteordningen, Statens finansfond osv. Det er bra at Stortinget kan reagere raskt på den typen saker.

Så er det også bra at DnB NOR nå ikke har funnet det nødvendig å bruke noen av de statlige ordningene, men har kunnet gå ut i det private markedet for å få tak i denne kapitalen. Det viser at finanskrisen i hvert fall innenfor bankvesenet på mange vis er overstått. Men den er ikke overstått når vi kommer ut i realøkonomien. Det ser vi selv av meldinger fra verftsindustri, leverandørindustri osv., som også snakker om låneadgangen. Håpet er jo at tidene blir bedre også der, og at et sterkt DnB NOR er en av de kildene som kan bidra til dette.

Bare et par ord om det som har vært påpekt om at DNB NOR bør ta hensyn til småaksjonærene i banken. Det er jeg helt enig i, og det har komiteen påpekt. Men la meg også – selv om ikke Høyre har skrevet det i noen merknad – si det herfra at staten som en stor eier også i sin eierstyring bør ta hensyn til at det finnes en rekke ikke bare småaksjonærer, men også større aksjonærer. Det er et område som Stortinget og det politiske samfunnet i Norge ved veldig mange korsveier har diskutert. Jeg synes det er grunn til å nevne det, siden vi er så enige om å ta hensyn til småaksjonærene. La oss også, så langt vi kan, være enige om at eierstyringen fra statens side – som en 34 pst.-eier – bør være rettfærdig, følge eierstyringsprinsippene og ikke favorisere noen.

**Alf Egil Holmelid (SV) [12:38:45]:** Finanskrisa er ikkje over, og vi ser stadig at det er aktivt statleg engasjement som må til for å rydde opp etter ukontrollerte marknadskrefter. Dei som prøver å avblåse finanskrisa, har lita innsikt i dei problema næringslivet slit med, internasjonalt og nasjonalt.

Norsk næringsliv står stadig overfor store utfordringar i form av dramatiske, industrielle etterdønningar av finanskrisa. Det er nok å minne om dei vanskane vi har i fiskeindustrien og i verftsindustrien: Finanskrisa truar arbeidsplassar og heile bransjar. Dessutan har norsk næringsliv eit stort omstillingsbehov. Dei neste tiåra må vi over frå ein oljeøkonomi til ein økonomi som i større grad er bygd på fornybar energi og miljøteknologi. I denne situasjonen

er det viktig å ha ei velfungerande banknæring, som er i stand til å ta rimeleg og nødvendig risiko, og som kan vere med på å bere fram nye, viktige, store industriprosjekt.

Regjeringa forventar dessutan at det kjem i stand krav til eigenkapital frå Basel-komiteen for banktilsyn. Vi har derfor forståing for at styret i DnB NOR ønskjer å styrkje eigenkapitalen. Det er viktig at staten sikrar sin posisjon i banken og held oppe eigardelen på 34 pst., slik at staten kan vareta sine finansielle og strategiske interesser med sin eigarskap i ein viktig norsk industribank. Men når staten skytt inn middel og aukar eigenkapitalen, er det rimeleg og viktig å ha tydelege forventningar til banken. Vi må ha forventningar til at banken tek sin rimelege del av ansvaret for å utvikle norsk næringsliv. Det er grunn til å minne om at bankvesenet generelt – og DnB NOR spesielt – har eit stort ansvar for å sikre at vi kjem gjennom krisa og sikrar framtidige arbeidsplassar. Den banknæringa som var med på å skape krisa, må ta sitt ansvar for at industrien kjem gjennom krisa, og at vi kan tryggje arbeidsplassane.

Så min hovudbodskap er: Vi er avhengige av å gi DnB NOR rammevilkår, og difor vil vi – og forventar vi – at banken, som ein stor industribank, tek sitt ansvar for å utvikle norsk næringsliv.

**Irene Lange Nordahl (Sp) [12:41:25]:** Først vil jeg slutte meg til det som saksordføreren har sagt innledningsvis i denne saken.

Målet med det statlige eierskapet i DnB NOR er å sikre at konsernet har hovedkontor i Norge, og at selskapet skal være en partner for norske selskaper innenlands og på eksportmarkedet, sånn som komiteen har påpekt. Senterpartiet vil vektlegge betydningen av å ha et stort norskbasert finansselskap, som skal være en god og tilgjengelig partner for næringslivet i Norge.

Styret i DnB NOR har foreslått for selskapets aksjonærer at det gjennomføres en utvidelse av aksjekapitalen i selskapet på om lag 14 milliarder kr gjennom en garantert fortrinnsrettsemisjon. Statens andel av den foreslåtte emisjonen vil være på om lag 4,8 milliarder kr. Ved behandlingen legges det til grunn at den statlige deltakelsen skal skje innenfor en ramme som gjør at statens eierandel på 34 pst. forblir uendret.

Internasjonal økonomi har det siste året vært sterkt preget av krisen i finansmarkedene og ringvirkningene av denne. Regjeringens og Norges Banks tiltak har bidratt til å stabilisere det norske finansmarkedet og bedret bankenes tilgang til finansiering. Likviditeten i pengemarkedet er nå økt, og renten på lån mellom bankene har falt betydelig, både som følge av lavere styringsrenter, og som følge av at differansen mellom pengemarkedsrente og forventet styringsrente har avtatt.

Det framgår vidare av proposisjonen at den kjernekapitaldekninga DnB NOR hadde pr. 30. juni 2009, på 7,3 pst, er lavere enn det andre nordiske storbanker i dag har. Samtidig vises det i proposisjonen til at den foreslåtte kapitaløkningen ville bedret kjernekapitaldekninga i DnB NOR til om lag 8,5 pst., basert på bankenes balanse pr. 30. juni i år. Ut fra de vurderinger banken har gitt uttrykk for, vil kjernekapitaldekninga ved utgangen av året kunne

bli i størrelsesorden 9 pst. Senterpartiet har merket seg dette, og at DnB NOR etter emisjonen synes å være rimelig godt posisjonert både i forhold til nye og strengere minimumskrav til ansvarlig kapital og i forhold til mulige nye krav om at en større andel av bankenes kjernekapital må utgjøres av ordinær egenkapital.

Senterpartiet støtter Regjeringens vurdering av at staten bør delta i emisjonen for å sikre statens aksjonærverdier, og viser til at dette etter departementets vurdering vil tjene både statens finansielle interesser og den forretningsmessige begrunnelsen bak investeringen i DnB NOR. Senterpartiet vektlegger at kapitaløkningen vil gi DnB NOR bedre muligheter til å opprettholde selskapets verdiskaping og sentrale rolle for norsk næringsliv, og vi vil understreke at eierandelen i DnB NOR ASA skal opprettholdes på 34 pst., i tråd med Stortingets innstilling til eierskapsmeldingen.

Senterpartiet viser til at aksjonærporteføljen i DnB NOR er omfattende og inneholder en rekke mindre aksjonærer, som flere av talerne her har påpekt. Senterpartiet viser til at komiteen i innstillingen vil be Nærings- og handelsdepartementet, som største eier, om å forsikre seg om at DnB NOR legger til rette for at øvrige aksjonærer er tilstrekkelig informert av selskapet om de muligheter som ligger i kapitalforhøyelsen ved aktiv bruk av tegningsrett eller salg av denne.

**Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:45:07]:** Internasjonale bank- og finansregulatorer arbeider nå med nye og bedre reguleringer for finanssektoren. Kristelig Folkeparti ønsker dette velkommen. En av lærdommene fra finanskrisen er at banker må ha bedre kapitaldekning for å unngå nye bankkriser i framtiden.

Kristelig Folkeparti er tilhenger av et profesjonelt statlig eierskap som virkemiddel bl.a. for å sikre at verdiskaping ved utnyttning av ikke-fornybare ressurser kommer hele befolkningen til gode, og for at viktige ledelses- og strategifunksjoner i bedrifter skal bevares i Norge.

Kristelig Folkeparti støtter derfor Regjeringens vurdering av at staten bør delta i emisjonen for å opprettholde statens aksjepost på 34 pst., i tråd med Stortingets innstilling til eierskapsmeldingen. Målet med det statlige eierskapet i DnB NOR er, slik Kristelig Folkeparti ser det, å sikre at konsernet beholder hovedkontor og viktige kompetansearbeidsplasser her i Norge.

Kristelig Folkeparti vil også til slutt kommentere forholdet til de mindre aksjonærene, for aksjonærporteføljen til DnB NOR er omfattende og inneholder en rekke mindre aksjonærer. Kristelig Folkeparti vil be Nærings- og handelsdepartementet som største eier å forsikre seg om at DnB NOR legger til rette for at øvrige aksjonærer er tilstrekkelig informert av selskapet om de mulighetene som ligger i kapitalforhøyelsen ved aktiv bruk av tegningsrett eller salg av denne. Det er viktig at småaksjonærenes interesser blir ivaretatt av selskapet på en god måte i forbindelse med kapitalforhøyelsen.

**Presidenten:** Neste taler er statsråd Trond Giske, deretter Svein Flåtten.

**Statsråd Trond Giske [12:47:16]:** Dette er jo en sak det er bred enighet om, og det er ikke så mye å tilføye til saksordføreren innlegg og innleggene fra komiteen, bortsett fra for det første å berømme komiteen for raskt arbeid. Det er jo riktig, som jeg tror både Flåtten og Nesvik påpekte, at det i forbindelse med finanskrisen har vært nødvendig at Stortinget har handlet raskt. Også i denne saken har man gjort det. Jeg tror det også hører litt med til det offentlige rolle som eier at vi må kunne snu oss raskt når det er nødvendig. Det handler om profesjonelt eierskap at vi er i stand til å samarbeide godt mellom departement, regjering og storting i slike felles saker.

Vi skal selvsagt også ta med oss de innspillene som kommer. Vi har tenkt å ha en eierskapslinje hvor vi samarbeider godt med andre aksjonærer der vi eier sammen med andre, og inngå i det aksjonærfellesskapet på en god måte.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Svein Flåtten (H) [12:48:24]:** Jeg hadde tegnet meg på talerlisten, men jeg tar heller en replikk på statsråden.

Representanten fra SV sier i sitt innlegg at man har tydelige forventninger til DnB NOR om at de bærer sin rimelige del av ansvaret for å sørge for at man kommer ut av krisen. Det står ingenting i merknadene fra regjeringspartiene om dette. Det står bare det vi er enige om alle sammen, at banken blir godt i stand til å betjene norsk næringsliv på vanlig bankfaglig og bankmessig måte. Deler statsråden den oppfatning at man har andre forventninger enn det som ligger i merknadene her, altså at banken skal gjøre mer med hensyn til krisen i realøkonomien enn det som følger av vanlig bankvirksomhet?

**Statsråd Trond Giske [12:49:23]:** Som eier har vi en forventning til DnB NOR. Det er at det skal være et profesjonelt eierskap som handler om kommersielle vilkår. De forventningene baserer seg på at DnB NORs styre og ledelse gjør kloke vurderinger som ivaretar aksjonærfellesskapets interesser.

Men så har vi vel også noen politiske forventninger til DnB NOR og alle andre banker om at vi nå når også, som jeg ser, sjefen i DnB NOR, Rune Bjerke, friskmelder norsk økonomi, dog med visse nyanser, kommer tilbake til en finansieringssituasjon hvor banker og andre finansinstitusjoner begynner å stille normale sikkerhetskrav, begynner å låne ut på normal måte, slik at norsk næringsliv, gründere og andre får tilgang på den risikokapitalen og langsiktige kapitalen som vi trenger. Det er vår forventning. Vi har gjort mye fra det offentlige for å motvirke finanskrisen, både med bankgarantipakke og med tiltakspakke, og det håper vi nå gir resultater. Men som eier har vi den vanlige kommersielle forventningen.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er avsluttet. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.  
(Votering, se side 331)

Sak nr. 6 [12:50:41]

*Innstilling fra næringskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (likviditetslånepordning for fiskerinæringa mv.) (Innst. 39 S (2009–2010), jf. St.prp. nr. 101 (2008–2009))*

**Presidenten:** Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Lillian Hansen (A) [12:52:09]** (ordfører for saken): På vegne av næringskomiteen legger jeg i dag fram saken om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet, også kjent som likviditetsordning for fiskerinæringen.

Jeg regner med at opposisjonen vil redegjøre for sitt forslag i saken.

Den globale finanskrisen har gitt store ringvirkninger også i Norge, særlig for eksportrettede næringer. Det har gitt seg utslag i at deler av fiskerinæringen langs kysten sliter. Dette er en svært krevende og alvorlig situasjon.

Komiteen er bekymret for at deler av fiskeindustrien ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å kunne sikre nødvendig mottakskapasitet for gjennomføring av torskefisket i 2010, noe som kan gi store konsekvenser for både fiskere og kystsamfunn som er avhengig av torskefisket.

Mens eksporten av laks, pelagisk fisk og klippfisk har gått til dels veldig bra, har eksporten av torskeprodukter ellers opplevd betydelig prisfall. Importørene har også krevd lengre kredittid og i mindre grad vært villig til å sitte på eget lager.

Dette har i første rekke skapt store utfordringer og tap for fiskeindustrien, som har kjøpt råstoff til høye priser i slutten av 2008 og vinteren 2009. Oppbygging av lager har også gitt kredittmessige utfordringer for fiskeindustrien og redusert mottaksmulighetene for fiskerne. Fiskerne har fått betydelige inntektsreduksjoner som følge av lavere priser i 2009 enn i 2008.

Siden høsten 2008 har det blitt iverksatt flere sentrale tiltak som har vært viktige for fiskerinæringen. Gjennom de store tiltakspakkene har Regjeringen i hovedsak satt inn tiltak for å stimulere sysselsettingen og bidra til å sikre at kredittmarkedet kan fungere mest mulig normalt. For fiskerinæringen har tiltakene vært rettet mot å holde aktiviteten i gang, på sjø og land, inntil salget nå forhåpentligvis tar seg opp igjen.

Garantiordningen for salgslagene ble øyeblikkelig tatt i bruk. Den har virket etter hensikten og bidro til å øke førstehåndsomsetningen av fisk.

Garantiordningen for fiskerinæringen er minimalt tatt



i bruk. Bankene har hittil ikke ønsket å benytte denne ordningen. Føringsstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner har sikret fiskerne mulighet til fortsatt landing av fangster. Det har vært viktig for kyst- og fjordflåten.

I tillegg er det gitt bevilgninger til markedsrettede tiltak, som ifølge Eksportutvalget for fisk har hatt en god effekt og ført til omsetning i markedet av norsk torsk. Det vesentlige av det norske lageret av saltfisk er nå solgt, men til klart reduserte priser.

Komiteen støtter forslaget om en ny likviditetsordning, som skal ha en ramme på 250 mill. kr. Vi har tro på at denne vil avhjelpe likviditetsutfordringene i fiskeindustrien, slik at en kan sikre nødvendig mottakskapasitet for gjennomføring av torskefisket i 2010. Ordningen skal forvaltes av Innovasjon Norge.

I innstillingen understreker flertallet i næringskomiteen at vi forventer at Innovasjon Norge utøver skjønn og benytter det handlingsrommet de har i henhold til sine retningslinjer, slik at det utvises fleksibilitet i vilkårene som stilles. Dette gjelder utlånsbetingelsene, forhold knyttet til avdragsutsettelse, mulighetene for renteutsettelse og krav til egenkapital.

Vi har registrert at Regjeringen har en løpende dialog med næringen. Det er viktig at situasjonen vurderes fortløpende, og at Regjeringen også vurderer om det er behov for ytterlige tiltak for å avhjelpe situasjonen i fiskerinæringen. Flertallet i komiteen – bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget i denne saken i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2010.

**Harald T. Nesvik (FrP) [12:56:39]:** Saken som vi nå har til behandling, er svært viktig for mange kystsamfunn. Det er viktig at vi får på plass en likviditetslånepordning som gjør at de også for kommende torskesesong er i stand til å omsette varene sine.

Det er svært viktig at vi i denne sal har fokus på at fiskerinæringen er en subsidiefri næring. Det er en næring som kan stå på egne bein, og som har vært veldig flink til å omstille seg over tid. Sånn må det være. Da er det viktig at vi med det virkemiddelapparatet som vi iverksetter knyttet til de forskjellige situasjonene man nå er kommet opp i, sørger for at dette blir gjort slik at Norge ikke kan anklages for å gå inn med subsidier. Man må være svært nøye med de virkemidlene man bruker, for en ting kan vi være helt sikre på, at dersom en kan finne et eller annet punkt som en kan ta Norge på på subsidiesiden, vil det bli iverksatt tiltak. Det har vi sett i oppdrettsnæringen og i andre næringer, og derfor er det viktig at disse reglene følges.

Det er for enkelt å si at situasjonen som torskenæringen står oppe i, ene og alene skyldes finanskrisen. Det har også med det underliggende regelverket å gjøre og måten vi beregner minstepriser på. Det gir seg også betydelige utslag i denne saken. Når man fastsetter prisen på torsk i desember, når man har det laveste innsiget av fisk, og forventer at man når den har ligget på lager fram til mars, når man har det store innsiget og de store leveringene, skal opprettholde den samme prisen, vil jeg i hvert fall i visse

perioder si at det er å være relativt naiv, for markedet vil jo etterspørre fisken ut fra den prisen som en er villig til å betale.

Når man da har et for rigid regelverk, vil det påvirke også den situasjonen vi har fått i år, med relativt mye fisk som har ligget på lager. Selvfølgelig påvirker det den prisen som markedet er villig til å betale, for markedet ønsker selvfølgelig å få dette til lavest mulig pris. Men det fritar ikke oss som politikere for å sørge for at vi i hvert fall kan stille kapital tilgjengelig, slik at de som nå skal gå inn i denne sesongen, har kapital til å kunne kjøpe den fisken som er tilgjengelig i markedet.

Hvis vi ikke på sikt får gjort noe med selve systemet for å få en bedre tilpasning mellom forventningene fra fiskerne og det som markedet er villig til å betale for fisken, kan vi komme til å se flere tilfeller der vi har store oppbygginger av lager som man ikke får solgt til den prisen man i utgangspunktet hadde forventet å få for det.

Fremskrittspartiet står også sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti om å si at regelverket knyttet til likviditetslånepordningen ikke må tolkes så rigid og så strengt at de som virkelig har behov for det, ikke får mulighet til å kunne bruke det. Hvis man tolker dette regelverket veldig strengt, er det faktisk de bedriftene som i dag kunne ha fått lån og bygd opp kapitalen sin gjennom bankvesenet, som i dag vil kunne gjøre nytte av dette, mens de bedriftene som ikke har den samme muligheten, faller utenfor. Derfor ber Fremskrittspartiet, sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti, om at man endrer hovedprinsippene, slik at utlån kan foretas mer fleksibelt i forhold til avdragstider, rentebetingelser og ikke minst sikkerhet.

Jeg håper statsråden vil se på disse tingene på sikt, nettopp for å prøve å hjelpe dem som virkelig sliter der ute. Jeg tror også at vi ikke kommer utenom at noen muligens vil kunne gå konkurs som følge av dette. Det er åpenbart at noen muligens har spekulert i nettopp det å kjøpe opp fisk i dette markedet. Jeg tror ikke vi skal være så naive å tro at dette ikke kan skje igjen. Derfor ønsker jeg at statsråden i sitt innlegg kan si noen ord om at hun også vil se på muligheten for prisfastsettingen og markedsmekanismene som ligger der, som i hvert fall i denne omgang åpenbart har vist seg å ikke fungere.

Med det tar jeg opp forslaget fra mindretallet som er inntatt i innstillingen.

Øyvind Korsberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

**Presidenten:** Representanten Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Frank Bakke Jensen (H) [13:01:43]:** Dette er, som tidligere sagt, for små lokalsamfunn en veldig viktig sak, som det haster med å få en god løsning på. Det er også viktig at vi i denne salen vedtar en løsning som virker, som gjør det vi har ment den skal gjøre. Saken kompliseres også av at det har tatt veldig lang tid å komme fram til en løsning. Allerede i februar stilte Høyres leder Erna Solberg spørsmål til daværende fiskeristatsråd om hva man hadde

tenkt å gjøremed den vanskelige situasjonen. Man stod da overfor lofotsesongen 2009, og man merket allerede da at det var omsetningsproblemer.

Nå står vi snart overfor lofotsesong 2010, og problemene er ikke blitt mindre. Daglig leser vi om en fiskeflåte som sliter med å få lønnsomhet i et fiske der råstoffprisen har sunket med over 30 pst. på kort tid. Problemer med å få levert fisken kommer på toppen.

Eksemplene på fiskeindustri som ikke klarer forpliktelsene etter å ha tatt store tap i et fallende marked, er også mange. Det er ikke slik at vi bare kan frykte konkurser – konkurser er en realitet allerede i enkelte bedrifter. Spørsmålet om hva man har tenkt å gjørem er altså like aktuelt, og det er det man har jobbet med i denne saken.

Den internasjonale finanskrisen gjør at markedet ikke er villig til å betale så mye for råstoffet som før. Dette gjør også at konkurrerende land som Island og Russland selger store mengder råstoff til de samme markedene til en mye lavere pris enn tidligere.

I Norge er omsetningsregimet innrettet slik at vi har problemer med å tilpasse oss endringer i markedet raskt nok. Det er altså problematisk å henge med i svingene. Dette er problemstillinger vi ikke får gjort så mye med på kort sikt, men er ting vi må ha med oss og gjørem noe med på lengre sikt.

For den aktuelle sakens del og for Norges del er det et poeng at de krisepakkene vi har benyttet oss av for å stimulere den nasjonale økonomien, ikke gir eksportrettet næring bedre vilkår. Høyere offentlig forbruk har styrket kronen og er i ferd med å gi oss en høyere rente. Begge disse momentene gjør situasjonen vanskeligere for eksportrettet næring.

Posisjonen har kommet oss noe i møte under behandlingen i komiteen, men vi mener den løsningen som foreligger fra flertallet, ikke er god nok. For å komme industrien til hjelp raskt nok er det betenkelig at man legger inn krav om at de private bankene skal vike pant. Vi frykter at dette fører til lengre saksbehandlingstid og et strammere finansregime, noe som igjen vil få uønskede konsekvenser for næringen. Derfor fremmer Høyre, sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, et forslag som vi mener gir virkemiddelapparatet den fleksibiliteten som situasjonen krever.

**Alf Egil Holmelid (SV) [13:04:44]:** Finanskrisa har ramma fiskerinæringa med stor tyngd. Vi ser med bekymring på den situasjonen som delar av næringa har komme opp i. Mange bedrifter har komme i skvis mellom fastsett minstepris og sviktande eksportprisar. Eksportvanskar og lageroppbygging har skapt likviditetsproblem som har ført til at mange bedrifter er i ein svært vanskeleg situasjon. Den tradisjonelle saltfisk- og tørrfiskindustrien i Lofoten, Vesterålen og delar av Troms er spesielt hardt ramma.

Situasjonen er bekymringsfull fordi den truar strukturen i fiskeindustrien. Det kan føre til sterk og uønskt sentralisering i fiskerinæringa, og resultatet kan bli avfolkning av utsette kystsamfunn. Vi har fått mange bekymringsmeldingar frå næringa om nettopp dette. Det er signal som det er stor grunn til å ta på alvor. Manglande lokal

mottakskapasitet i torskesesongen 2010 kan få alvorlege konsekvensar både for fiskarane og for kystsamfunna.

SV er oppteke av å sikre sysselsetjinga og busetjinga langs kysten og å ta vare på lokalt basert fiskeindustri. Derfor har SV både lokalt og nasjonalt engasjert seg sterkt i denne saka. Regjeringa har i 2009 sett i verk fleire tiltak for å hjelpe fiskerinæringa, og vi ser no behovet for ytterlegare innsats i form av ei ny likviditetslånepordning, som her er foreslått.

Gjennom arbeidet i komiteen har vi fått klargjort premissane for lånepordninga på ein måte som tar omsyn til mange av dei innspela SV og Regjeringa har fått frå næringa og frå partikameratar i nord. Det gjeld ikkje minst premissane om at Innovasjon Norge skal bruke eit så fleksibelt skjøn som mogeleg for å avhjelpe den vanskelege situasjonen vi står oppe i. Det gjeld bl.a. ønsket om at avdragsutsetjing og renteutsetjing skal vere med som ein del av det romslege skjønnet.

Mange av dei innspela eg har fått frå næringa, går nettopp på desse forholda. Eg er glad for at det blei brei semje i komiteen om nettopp desse tinga. Men vi slepp ikkje saka med dette. Regjeringa og komiteen vil framleis ha god dialog med næringa, og komiteen ber Regjeringa komme tilbake til saka i revidert nasjonalbudsjett for 2010. Då vil regjering og storting få eit nytt høve til å vurdere situasjonen og sjå på kva som eventuelt må gjerast vidare.

**Irene Lange Nordahl (Sp) [13:07:31]:** Først vil jeg vise til redegjørelsen fra saksordføreren i saken.

Den vanskelige situasjonen for fiskeindustrien i nordre Nordland og Troms har vært et stort tema hele dette året, og Senterpartiet har over lang tid hatt et stort engasjement i saken.

Fra desember 2008 og utover vinteren 2009 fikk vi klare signaler fra aktørene i næringen om at dette kom til å bli et veldig vanskelig år. Det gjelder særlig bedrifter som driver tradisjonell produksjon av saltfisk og tørrfisk, og spesielt de som kjøper mye torsk tidlig i vintersesongen. Det vil i stor grad si bedrifter i Lofoten, Vesterålen og i Troms. Bedriftene i disse områdene har hatt store tap dette året, noe som har tæret sterkt på egenkapitalen hos en rekke av bedriftene. I tillegg er det stor usikkerhet knyttet til mottakskapasiteten i Nord-Troms.

Denne saken handler om tiltak mot krisen for fiskeindustrien langs kysten av Nordland og Troms. Men den handler like mye om muligheter for en videre satsing på en livskraftig fiskerinæring og bosetting langs kysten. Dette handler om fremtiden for kysten av Nord-Norge og muligheter for å ha «lys i husan». Nettopp derfor mener vi i Senterpartiet at det er viktig å få til en løsning på situasjonen for fiskeindustrien. Dette er den aller viktigste saken for en samlet landsdel i nord. Og vi håper derfor at likviditetsordningen, med de vilkår som Stortinget vedtar i dag, vil bidra til en løsning på denne situasjonen.

En stor del av de berørte fiskeribedriftene er lokalt eid, de er opptatt av den lokale flåten, og de bidrar til aktive og livskraftige kystsamfunn. Jeg har nærkontakt med mange av fiskeribedriftene i Troms, og særlig bedriftene på Senja, i det området der jeg selv bor. Ifølge tall fra

fiskeribedriftene har Senja-bedriftene alene i år et tap på opp mot 60 mill. kr – dette i det sterkeste fiskerityngdepunktet i Troms, der eksportverdien fra fiskeri og havbruk er på 1,7 milliarder kr og antall direkte sysselsatte innenfor næringen er over 800 mennesker. Og med ringvirkningene rundt vil det si om lag 3 000 arbeidsplasser. Med de store ringvirkningene dette gir, er det klart at det er et stort engasjement i hele samfunnet, også i de øvrige berørte regionene.

Den 22. august i år la daværende fiskeriminister Helga Pedersen og daværende samferdselsminister Liv Signe Navarsete fram en likviditetsordning for fiskeindustrien. Dette ble gjort på Husøy i Senja i Troms. Senterpartiet støtter forslaget om en ny likviditetsordning, med en ramme på 250 mill. kr.

Etter at likviditetsordningen ble lagt fram i august, gav en rekke fiskeribedrifter uttrykk for at det var behov for justering av forslaget til regelverk for å kunne ta i bruk denne ordningen. Dette omfattet særlig forholdene knyttet til pant, egenkapital og muligheter for avdragsutsettelse.

Senterpartiet mener det derfor er grunn til å understreke at flertallet i komiteen forventer at Innovasjon Norge utøver skjønn og benytter det handlingsrommet de har, og at de vurderer utlånsbetingelsene under ordningen så fleksibelt som mulig. Dette gjelder forholdet knyttet til avdragsutsettelse og muligheter for renteutsettelse.

Senterpartiet er og tilfreds med at flertallet i komiteen slutter seg til at Innovasjon Norge skal kreve rundt 50 pst. av lånet sidestilt med bankene, men at andelen kan justeres i forhandlinger med den enkelte bedrift – og det siste er viktig å understreke. I tillegg er Senterpartiet tilfreds med at flertallet i komiteen ber om at Innovasjon Norge utviser fleksibilitet også når det gjelder krav til egenkapital, som også industrien har vært opptatt av.

Dersom situasjonen i fiskeindustrien ikke bedrer seg, frykter også flåten i Nordland og Troms at de vil merke krisen når vi nå går inn i ny sesong. Vi er kjent med at fiskeribedrifter allerede har gitt melding til skifteretten, og vi ser også at båter nå er til salgs. Ringvirkningene av problemene i fiskerinæringen kan fort bli omfattende om vi ikke makter å bidra til at bedriftene kommer over kneika. Fiskere jeg snakket med på årsmøtet i Norges Fiskarlag i Trondheim i forrige uke, var også meget bekymret for situasjonen. Derfor mener Senterpartiet at regjering og storting også i tiden framover må vie fiskerinæringen stor oppmerksomhet og fortløpende vurdere situasjonen og behovet for ytterligere tiltak for å avhjelpe situasjonen i næringen.

**Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:12:20]:** Finanskrisen har gitt den sterkeste tilbakegangen i verdensøkonomien siden depresjonen på 1930-tallet og er den første globale økonomiske krisen siden andre verdenskrig. Norge har i mindre grad blitt rammet av økonomisk tilbakegang, men også her merkes krisen i mange næringer, særlig eksportrettede næringer. Med en eksportandel på over 90 pst. er fiskeri- og havbruksnæringen spesielt påvirket av endringer i kjøpekraften globalt.

Eksporten av torskereprodukter har vist et betydelig pris-

fall. Importørene har krevd lengre kredittider og i mindre grad vært villige til å sitte på eget lager. Dette har i første rekke skapt store utfordringer og tap for fiskeindustrien som har kjøpt råstoff til høyere priser i slutten av 2008 og vinteren 2009. Oppbygging av lager har også gitt kredittmessige utfordringer for fiskeindustrien og redusert mottaksmulighetene for fiskerne. Den tradisjonelle saltfisk- og tørrfiskindustrien har blitt særlig rammet, da de kjøper inn store mengder torsk under vinterfisket og selger produktene sine senere på året.

Bedrifter som driver tradisjonell produksjon av saltfisk og/eller tørrfisk, og spesielt de som kjøper mye torsk tidlig i vintersesongen, er hardest rammet. Det vil i stor grad si bedrifter i Lofoten, Vesterålen og Sør- og Midt-Troms. I tillegg er det usikkerhet knyttet til mottakskapasiteten i Nord-Troms. Mottakskapasiteten under neste års vinterfiske vil avhenge av fiskeindustriens og bankenes vurdering av om man kan tjene penger på framtidens produksjon. Utviklingen i markedet og prisene på råstoff vil være avgjørende for denne vurderingen.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at likviditetslånereordningen må gi låntagerne betingelser som gjør at den virker etter hensikten. Hovedprinsippene for det regelverket departementet skal utarbeide, må derfor etter vårt syn endres og gjøres mer fleksibelt enn det som framgår av proposisjonen, slik at de bedriftene som er i krise, kan få praktisk nytte av det. Behovet for dette er tydelig ut fra henvendelsene fra næringen selv og uttalelser fra NHO, LO, politiske partier lokalt, kommuner og fylkeskommuner, som ber om større fleksibilitet i betingelsene.

Lånereordningen må ikke bare være rettet inn mot en næring i store vanskeligheter, men også mot de mange små lokalsamfunn som er avhengige av at små og store hjørnesteinsbedrifter i fiskeindustrien fungerer. Det er helt avgjørende for slike lokalsamfunn at bedrifter med markeds- og lønnsomhetsmuligheter på sikt, kan komme gjennom krisen. Da må det kunne aksepteres at staten tar en noe større risiko enn det som nå framgår av de prinsipper for regelverk som er lagt fram i proposisjonen.

Kristelig Folkeparti mener at både muligheter for lengre nedbetalingstid, eventuelt avdragsfrihet, lempeligere rentebetingelser og ikke minst en mindre rigid holdning til at ordinære driftslånsbanker skal vike sikkerhet for eksisterende eller nye lån, må være en del av arbeidet fra Regjeringen med å endre hovedprinsippene for utlånsordningens regelverk – så langt det er mulig innenfor rammene av internasjonalt regelverk om ulovlig statsstøtte. Kristelig Folkeparti står derfor sammen med Fremskrittspartiet og Høyre om et forslag om å endre hovedprinsippene for utlånsregelverket slik at utlån kan foretas mer fleksibelt i forhold til avdragstider, rentebetingelser og sikkerhet. Vi vil imidlertid understreke at dette må anses som en midlertidig ordning som ikke er ment å skulle erstatte ordinær driftskreditt.

**Trine Skei Grande (V) [13:16:51]:** Deler av norsk fiskerinæring har blitt hardt rammet av finanskrisen. Salt- og tørrfisknæringa har vært spesielt utsatt, og torskerefisket står i fare. Likviditetslånereordningene har ikke virket

etter hensikten, da betingelsene for å få tilgang på denne ordninga for fiskerinæringa har vært basert på sikkerhet i egenkapital eller sikkerhet hos bankene. Når vi vet at fiskeriindustribedrifter har solgt unna salt fisk fra lager og realisert tap, fører dette til en redusert egenkapital og reduksjon av driftskreditt, og økt risiko for bankene. I en slik situasjon er bankene tilbakeholdne med ytterligere driftskreditt, og man er ikke i stand til å benytte seg av likviditetslånordningene, noe Regjeringa sjøl innrømmer.

Det er essensielt at fiskeindustrien fungerer, spesielt for små distrikter. Arbeidsplasser står i fare, og kystflåten står i fare for å miste steder å levere fisken sin. For Venstre er det åpenbart at tar du vekk ett ledd i kjeden, vil absolutt alle tape. Å sikre at fiskeindustrien er i stand til å kjøpe fisk er essensielt. Nå må vi sikre at fiskeindustribedrifter er i stand til å kjøpe fisk, sånn at de kan mette markedet og fiskerne får tatt opp sine kvoter.

Venstre er enig i at Innovasjon Norge bør utvise mer skjønn når de skal behandle søknader om å få tilgang til lånordninger, og at det bør gjøres mer fleksibelt enn det som framgår av proposisjonen. Vi mener det er åpenbart. Derfor kommer Venstre til å stemme for mindretallets forslag, og støtter ellers komiteens tilråding.

**Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:18:43]:** Når en ser på det store bildet, kan vi konstatere at fiskeri- og havbruksnæringa samlet sett går svært godt. Det settes eksportrekorder nærmest hver måned, og ressursituasjonen er god. Det store bildet skjuler imidlertid at deler av næringa sliter med store utfordringer bl.a. som følge av markedsmessige effekter av den globale finanskrisen. Hvitfiskindustrien har opplevd stort prisfall over relativt kort tid, særlig for torskeprodukter. Økt kredittid til kunder og økte lager hos industrien har også medført høyere kapitalbehov. Industrien har måttet selge ut torskeprodukter produsert av råstoff kjøpt til relativt høye priser vinteren 2008/2009, priser som har medført til dels betydelige tap. Det er også usikkerhet knyttet til ytterligere tap ved salg av tørrfisk framover. Lavere råstoffpriser og en utfordrende mottakssituasjon i 2009 har også medført en betydelig inntektsnedgang for fiskerne.

Europeiske konsumenter etterspør imidlertid fortsatt norsk torsk. Lavere pris har bidratt til økt konsum i eksisterende kundegrupper og til at nye kunder kjøper norsk torsk. Bedre fungerende markeder kan bidra til å danne grunnlag for ny lønnsomhet for industrien framover. Dette vil, sammen med nødvendig kapitaltilførsel, være viktig for å sikre nødvendig mottakskapasitet og en mest mulig normal avvikling av fisket i 2010.

Likviditetslånordninga som Stortinget behandler i dag, skal gi Innovasjon Norge mulighet til å tilby fiskeindustrien statlige likviditetslån med en betydelig risikoavlastning. Risikoavlastninga skjer i hovedsak gjennom at en del av likviditetslånet fra Innovasjon Norge kan gis med etterprioritert sikkerhet og at lånet gis med en relativt lav rente i forhold til den reelle risiko staten tar på seg. Såfremt bankene også bidrar, forventer Regjeringa derfor at likviditetslånordninga kan avhjelpe noe av likviditetsutfordringene i fiskeindustrien.

Det er videre viktig å påpeke at tidligere iverksatte tiltak i år også vil bidra positivt for fiskeindustrien i 2010, bl.a:

- Garantiavtalen mellom Innovasjon Norge og Norges Råfisklag på 320 mill. kr vil gjelde også i 2010, og vil gi Norges Råfisklag mulighet til å gi utvidet kredittid også i 2010.
- Garantier for driftskreditt for fiskerinæringa gis innenfor garantirammen på 97,5 mill. kr i 2009 og vil gjelde ut 2010.
- GIEK Kredittforsikring vil fortsatt kunne tilby eksportkredittforsikring i 2010.
- Det er foreslått økte lånerammer for Innovasjon Norge i 2010 i forhold til saldert budsjett 2009.
- Det legges opp til at det også i 2010 gis føringstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner.
- For å bidra til økt langsiktig markedsføring har Fiskeri- og kystdepartementet sendt på høring forslag om å harmonisere markedsavgiften til 0,75 pst. for alle fiskeprodukter. Dette vil, dersom det besluttes, isolert sett øke inntektene til Eksportutvalget for fisk med anslagsvis 60 mill. kr.

Det er samtidig viktig å være tydelig på at selv om staten bidrar gjennom en rekke tiltak og har strukket virkemidlene så langt som det er vurdert som mulig, vil noen fiskeindustribedrifter kunne være så dårlig stilt at de vil gå konkurs eller må legge ned virksomheten. Staten kan ikke gi bedrifter driftsstøtte, og det er etter min mening heller ikke rimelig å bruke offentlige midler til å gå inn i bedrifter som ikke har grunnlag for videre drift.

Det er derfor to hovedprinsipper som må ligge til grunn for den foreslåtte likviditetsordningen: En andel av lånet må sikres med sidestilt sikkerhet, og aktuelle bedrifter må ha grunnlag for framtidig lønnsom drift. Utover dette har Innovasjon Norge betydelig fleksibilitet til å utøve skjønn i forhold til øvrige betingelser så lenge den samlede risikoen vurderes som forsvarlig innenfor rammene for lånordningen.

Regjeringa har hatt og vil fortsatt legge vekt på å ha en løpende dialog med fiskerinæringa. Situasjonen vurderes fortløpende, herunder eventuelle behov for ytterligere tiltak. Jeg vil selvsagt følge opp anmodningen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av situasjonen, senest i forbindelse med revidert budsjett 2010.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Harald T. Nesvik (FrP) [13:23:58]:** Undertegnede sa i sitt innlegg at man ikke bare kan skylde på finanskrisen når det gjelder den situasjonen vi nå står oppe i. Hvis det hadde vært tilfellet, ville man fått akkurat den samme virkningen knyttet til omsetningen av både klippfisk, pelagisk fisk og laks, for i hvert fall på klippfiskensiden og laksesiden er det en relativt høy kostnad knyttet til produktene, og dermed kan man ikke konkludere så entydig. En del av problemstillingen er nok linket opp mot måten vi prisfastsetter torsken og mottaket for torsken, da særlig i nord.

Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Vil statsrå-

den ta et initiativ til å samle partene – da snakker jeg om oppkjøperne, fiskerne, myndighetene, finansinstitusjonene og Råfisklaget – for å se på muligheten for å finne andre mekanismer å fastsette prisen på, slik at man kan få en bedre fordeling og mer samsvar mellom det fiskeren får, og det markedet er villig til å betale?

**Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:25:06]:** Representanten Nesvik har helt rett i at årsaksforholdene er mange og sammensatte. Han kommer inn på ett område, prisfastsettelsen. Det er også et bilde som kan nyanseres, i hvert fall hva gjelder sist vinter. Det som også er kjent, er at vi har hatt en prøveordning med meklings innenfor prisfastsettelsen. Den er til evaluering, og i den forbindelse vil jeg selvsagt i etterkant av den evalueringen diskutere måter å håndtere dette på framover.

**Svein Flåtten (H) [13:26:00]:** Regjeringspartiene skriver i merknadene at de forventer at Innovasjon Norge gjør slik og slik i forhold til denne saken. Men problemet er jo at stortingsflertallet ikke kan instruere Innovasjon Norge, det kan bare Fiskeridepartementet og Regjeringen gjøre. Mener ikke da statsråden at det ville vært bedre som styring for departementet å ha klare prinsipper – og endrede prinsipper – for hvordan Innovasjon Norge skal håndtere disse sakene, slik som mindretallet har foreslått? Ville ikke det vært en ryddigere, klarere og enklere ordning, og mye bedre for næringen?

**Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:26:51]:** Prinsippene er veldig klare, og det viktigste – som jeg sa i mitt innlegg – må være å stille krav i forhold til risiko. Vi kan ikke risikere en situasjon der vi blir tatt for subsidiering, det har norsk fiskerinæring erfaring med fra laks – det er viktig at det blir lagt til grunn en reell risikovurdering. Det er også viktig, som flere har sagt i sine innlegg i dag, at det er et midlertidig tiltak. Innenfor rammeverket har Innovasjon Norge stor fleksibilitet. Det må stilles krav til sikkerhet, og det kan diskuteres løpetid i forhold til avdragstid og rentefastsettelse, men innenfor det ytre rammeverket. Jeg føler meg veldig trygg på at med de prinsippene som er lagt til grunn og det mandatet som Innovasjon Norge har, imøtekommer vi også opposisjonens melding om krav og ønsker til ordningen.

**Harald T. Nesvik (FrP) [13:28:07]:** Jeg er veldig takknemlig og glad for at statsråden her tydelig sier fra at man ikke vil gå inn og gjøre fiskerinæringen til en subsidiering, men at man har fokus på dette, for vi vil være svært avhengige av at vi har en konkurransedyktig næring i framtiden. Men da må vi også akseptere at det skjer en del omstillingstiltak for å tilpasse oss det markedet er villig til å ta imot av kvantum og ikke minst type produkt.

Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Vil statsråden i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett eller på annen måte sørge for å redegjøre overfor Stortinget, hvis man nå ser at denne ordningen ikke treffer slik den skal, og at bedrifter som har behov for likviditetslånepordningen ikke får fatt i disse pengene fordi systemet er for rigid?

Vil statsråden da sørge for å komme tilbake til Stortinget med nye tiltak så næringen kan fortsette sin virksomhet?

**Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [13:29:14]:** Jeg vil absolutt følge denne ordningen nøye og detaljert. Jeg har tett og god kontakt både med Innovasjon Norge – jeg hadde senest møte med dem i går – og partene i dette, både fiskerne og industrien i det hele tatt, og vil selvsagt komme tilbake til Stortinget hvis vi ser at dette ikke treffer.

Men, som jeg sier, vi må i hvert fall forsikre oss om at det som er målet med ordningen, er å få aktivitet framover. Tidligere tap kan vi ikke dekke, det er vi alle enige om. Ut ifra det vil det ta en tid utover vinteren før vi vet om denne ordningen, sammen med de andre – vi må huske at vi har flere ordninger – ivaretar dette. Men det er helt åpenbart at jeg kommer til Stortinget når Stortinget ønsker og jeg har noe å melde i denne saken.

**Presidenten:** Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

**Terje Aasland (A) [13:30:25]** (komiteens leder): Jeg tok ordet for å presisere det som ligger i flertallets merknad, og det som er opposisjonens forslag. Det er ingen tvil om at jeg føler at både statsråden og regjeringsflertallet er opptatt av den fleksibiliteten som kan utmåles når det gjelder Innovasjon Norge og den praksisen og det regelverket som er gjeldende. Jeg tror faktisk ikke det er noen tvil om det, og det er det grunn til å understreke.

Jeg opplever at opposisjonen i denne saken prøver å trekke det noe lenger enn det som faktisk er den reelle situasjonen, for statsråden er i sitt svar til komiteen på spørsmål fra Høyre veldig tydelig på og presiserer veldig klart at en skal utøve ordningen etter skjønn og fleksibilitet og vurdere den enkelte bedrift. Det er det ingen tvil om, men jeg opplever at en både i spørsmålsrunder og i debatten prøver å så tvil om det.

Så må jeg innrømme at jeg er noe undrende til det opposisjonen faktisk foreslår, spesielt når representanten Svein Flåtten sier at han ønsker klarere prinsipper for utlansregelverket samtidig som han ønsker at en skal ha enda større fleksibilitet i utlansregelverket knyttet til denne saken. Det blir en dobbeltkommunikasjon her, og jeg mener at hovedhensikten faktisk er rettet inn mot – skal vi si – spillet mot næringen. Jeg tror det er viktig å slå fast det som står i svarbrevet fra statsråden om at fleksibilitet, skjønn, ned på den enkelte bedrift, skal utøves sånn at det er tilpasset den enkelte bedrift og innenfor gjeldende regelverk, slik at en ikke kommer i en situasjon hvor en bryter internasjonale regler og sånn sett setter fiskerinæringen i et dårlig lys.

Jeg hadde bare lyst til å understreke det fra denne talerstol, slik at det ikke blir mer spekulasjoner enn nødvendig.

**Svein Flåtten (H) [13:32:23]:** Det er ingen spekulasjoner rundt dette. I proposisjonen er prinsippene for hvordan Innovasjon Norge skal behandle denne likviditetslånepordningen.

neordningen, slått ganske klart fast, og det er sagt at slik vil departementet gå frem. Vi syntes ikke at det var tilstrekkelig. Vi har stilt en del spørsmål og fått svar. Så har jeg forstått at heller ikke opposisjonen syntes det var tilstrekkelig. Det er ingen klarhet i vårt forslag. Det vi ber om, er kort og godt en melding tilbake til Regjeringen om at de skal se nærmere på de prinsippene som er fastslått i proposisjonen og i merknaden vår, som henger sammen med forslaget. Så sier vi noe om på hvilke områder en skal gjøre det.

Jeg synes at det er et godt forslag. Det vil kunne gjøre situasjonen bedre for bedriftene. Det har med sikkerheten å gjøre, og det kan ha med avdragstiden å gjøre. Det er slett ikke slik at vi ønsker at det skal være fritt fram for å ta mer risiko, bare at mulighetene skal være større. For det er ingen tvil om at de meldingene som jeg tror alle partier på Stortinget får inn fra bransjen i denne sammenhengen, er ganske alarmerende. Det er bakgrunnen for vårt forslag.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 331)

Sak nr. 7 [13:34:33]

*Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten i Norsk Luftambulanselov i forbindelse med tariffoppgjøret 2009* (Innst. 29 L (2009–2010), jf. Prop. 3 L (2009–2010))

**Presidenten:** Ingen har bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 332)

Sak nr. 8 [13:35:07]

*Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven mv. (tilpasninger i folketrygdens regelverk som følge av pensjonsreformen)* (Innst. 33 L (2009–2010), jf. Prop. 15 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 106 (2008–2009))

**Presidenten:** Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Torbjørn Røe Isaksen (H) [13:36:08]** (ordfører for saken): Det er en utfordring i Norge at vi i fremtiden kommer til å få flere som blir pensjonister, og færre som jobber. Fordi man så denne store demografiske utfordringen, gikk et stort flertall på Stortinget inn i to brede pensjonsforlik i henholdsvis 2005 og 2007. Det var pensjonsforlik hvor man innførte nye opptjeningsregler, levealdersjustering, fleksibelt uttak – kort sagt var det pensjonsforlik som skulle sikre at vi hadde et bærekraftig og robust pensjonssystem for fremtiden. Og som sagt ble det bredt forankret i Stortinget.

Saken vi skal behandle i dag, er rett og slett en lov-messig oppfølging av pensjonsforlikene. Saken skal sikre at andre lover og folketrygdens øvrige regelverk er tilpasset det som ble avgjort i pensjonsforlikene. Det er et bredt flertall i komiteen som står bak saken. Flertallet består av alle partier, med unntak av Fremskrittspartiet, og det er jo veldig gledelig å notere seg at flertallet er så bredt. Å si mer enn det om saken er vel overflødig.

**Robert Eriksson (FrP) [13:37:52]** (komiteens leder): Det er riktig, som saksordføreren nettopp gjorde rede for, at Fremskrittspartiet er det eneste partiet som ikke står bak de to pensjonsforlikene. Derfor vil jeg anbefale fremskrittspartirepresentantene å stemme imot de foreslåtte lovendringene.

Så vil jeg bare kort få kommentere at det er synd at man med de nye lovendringene fortsatt legger opp til nåværende praktisering av samordningsloven, noe som gjør at en god del etterlatte fortsatt vil tape hele eller deler av opptjent statspensjon/kommunepensjon på grunn av opptjening av tilleggspensjon i folketrygden, såkalt negativ effekt. Dette videreføres i den nye loven. Det synes jeg er synd, og Fremskrittspartiet vil, som sagt, stemme imot.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 332)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

*Votering i sak nr. 1*

Presidentskapet hadde innstilt:

Med virkning fra 1. oktober 2009 fastsettes lønnen for Høyesteretts medlemmer slik:

Høyesterettsjustitiarius .....	kr 1 578 500 pr. år
Høyesterettsdommere .....	kr 1 361 200 pr. år

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** I sak nr. 2 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

*Votering i sak nr. 3*

Komiteen hadde innstilt:

Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter eller internasjonale organisasjoner i 2008 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** I sak nr. 4 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

*Votering i sak nr. 5*

Komiteen hadde innstilt:

I  
Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan delta proratarisk i en kapitalforhøyelse i DnB NOR ASA i 2009 innenfor en ramme på 5 mrd. kroner på de vilkår som er redegjort for i Prop. 22 S (2009–2010) DnB NOR ASA – Statlig deltakelse i kapitalforhøyelse, og slik at statens eierandel på 34 prosent i selskapet forblir uendret.

II

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		<i>Utgifter</i>	
950	96	Forvaltning av statlig eierskap Aksjer, økes med .....	5 000 000 000
		fra kr 709 800 000 til kr 5 709 800 000	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

*Votering i sak nr. 6*

**Presidenten:** Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å endre hovedprinsippene for utlånsregelverket slik at utlån kan foretas mer fleksibelt i forhold til avdragstider, rentebetingelser og sikkerheter.»

Venstre har varslet at de ønsker å støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 54 mot 51 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 13.49.10)

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2009 blir det gjort følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2415	50	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak Tapsavsetning garantier, økes med .....	38 000 000
		fra kr 175 000 000 til kr 213 000 000	

II

*Garanti fullmakter*

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2009 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om garantier for driftskreditt på

- inntil 292,5 mill. kroner knyttet til førstehåndsomsetning av fisk, der det er en forutsetning at tilsagn om garantier blir gitt knyttet til egne garantiavtaler for det enkelte fiskesalgslag

- inntil 97,5 mill. kroner knyttet til fiskerinæringa for øvrig, hvor målgruppen utvides slik at den gjelder generelt for alt mottak av fisk uten begrensninger knyttet til oppbygging av normalt lager.

III

*Likviditetslånordning*

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2009 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om likviditetslån til fiskerinæringa på inntil 250 mill. kroner.

## Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

*Votering i sak nr. 7*

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

## l o v

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten  
i Norsk Luftambulanselov i forbindelse  
med tariffoppgjøret 2009

## § 1

Tvisten mellom Norsk Flygerforbund på den ene side og NHO Luftfart på den annen side i forbindelse med tariffoppgjøret 2009 vedrørende overenskomst for Norsk Luftambulanselov skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

## § 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidstans eller blokkade for å løse tvisten.

## § 3

Loven trer i kraft straks.

Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

## Votering

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

## Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

**Presidenten:** Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

*Votering i sak nr. 8*

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

## l o v

om endringer i folketrygdloven mv.  
(tilpasninger i folketrygdens regelverk  
som følge av pensjonsreformen)

## I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7. *Trygdetid for ytelser til gjenlevende ektefelle*

Når grunnpensjonen til en gjenlevende ektefelle skal fastsettes ut fra den avdødes trygdetid, se §§ 12-15, 17-7 og 19-16, skal trygdetiden fastsettes som om den avdøde på dødsfallstidspunktet hadde fått rett til uførepensjon, *dersom han eller hun var under 67 år*. Var den avdøde *uførepensjonist*, benyttes den fastsatte trygdetiden. Dersom avdødes framtidige trygdetid var fastsatt etter § 3-6 tredje ledd, skal trygdetiden fastsettes på nytt. Opptjeningstiden regnes da fram til dødsfallstidspunktet.

Dersom den avdøde var *67 år eller eldre*, skal trygdetiden fastsettes som om den avdøde på dødsfallstidspunktet hadde fått rett til *alderspensjon*. Trygdetid på grunnlag av opptjente pensjonspoeng tas med, se § 3-5 tredje ledd.

§ 3-20 tredje ledd skal lyde:

Et medlem som blir ufør i en periode da vedkommende etter § 3-16 skal godskrives pensjonspoeng på grunn av omsorg for små barn, får medregnet et framtidig poeng-tall på minst *tre og et halvt* for hvert år til og med det året det yngste barnet fyller *fem* år.

§ 3-23 skal lyde:

§ 3-23. *Beregning av tilleggspensjon til gjenlevende ektefelle*

Til en gjenlevende ektefelle med rett til pensjon eller overgangsstonad etter kapittel 17 ytes tilleggspensjon med 55 prosent av *den avdødes tilleggspensjon fastsatt etter følgende regler:*

- Dersom den avdøde var under 67 år, fastsettes tilleggspensjonen lik den ugraderte tilleggspensjonen som den avdøde ville fått om han eller hun på dødsfallstidspunktet hadde fått rett til uførepensjon, eller den ugraderte tilleggspensjonen som den avdøde mottok som ufør på dødsfallstidspunktet. Dersom den avdødes trygdetid blir fastsatt på nytt etter § 3-7 første ledd tredje og fjerde punktum, skal også tilleggspensjonen fastsettes på nytt dersom det er til fordel for den gjenlevende. Ved omregningen regnes dødsfallstidspunktet som et nytt uføretidspunkt.*
- Dersom den avdøde var 67 år eller eldre, fastsettes tilleggspensjonen på grunnlag av opptjening til og med kalenderåret før dødsfallet.*

Tilleggspensjonen til en *uførepensjonist* som også fyller vilkårene for rett til pensjon i § 17-3, § 17-4 og enten § 17-5 eller § 17-10, utgjør det største av følgende beløp:

- pensjonistens egen tilleggspensjon
- 55 prosent av summen av pensjonistens egen tilleggspensjon og den avdødes tilleggspensjon *beregnet etter første ledd.*



*Tilleggspensjonen til en alderspensjonist som også fyl-  
ler vilkårene for rett til pensjon i § 17-3, § 17-4 og enten  
§ 17-5 eller § 17-10, beregnes på grunnlag av det gunstig-  
ste alternativet nedenfor og utmåles deretter etter reglene  
i kapittel 19:*

- a) *pensjonistens egen tilleggspensjon beregnet etter  
§§ 3-8 til 3-16*
- b) *55 prosent av summen av pensjonistens egen tilleggs-  
pensjon etter bokstav a og den avdødes tilleggspensjon  
beregnet etter første ledd.*

§ 3-24 skal lyde:

#### § 3-24. Ektefelletillegg

Til en person som mottar *uførepensjon* og som forsør-  
ger ektefelle, ytes det ektefelletillegg med 50 prosent av  
grunnpensjonen uten ventetillegg. Grunnpensjonen uten  
reduksjon for uføregrad og inntekt legges til grunn. *Der-  
som ektefellen ikke har fylt 60 år, ytes det ektefelletillegg  
bare dersom det ikke kan ventes at ektefellen skaffer seg  
arbeidsinntekt på grunn av omsorg for barn eller pleie av  
pensjonisten, eller av andre årsaker.*

*Til en person som har fylt 67 år og mottar hel alders-  
pensjon etter kapittel 19, ytes det ektefelletillegg tilsva-  
rende 25 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, se  
§ 19-8. Dersom grunnpensjonen er redusert på grunn av  
manglende trygdetid, reduseres tillegget tilsvarende.*

Det ytes ikke ektefelletillegg hvis ektefellen

- a) har inntekt, inkludert kapitalinntekt, større enn grunn-  
beløpet,
- b) mottar *uførepensjon*,
- c) mottar foreløpig *uførepensjon*,
- d) har rett til *hel alderspensjon*, eller
- e) mottar avtalefestet pensjon som det godskrives pen-  
sjonspoeng for, se § 3-19 sjette ledd.

Ektefelletillegget reduseres på grunn av inntekt etter  
bestemmelsene i § 3-26.

§ 3-25 skal lyde:

#### § 3-25. Barnetillegg

Til en person som mottar *uførepensjon* eller *tidsbegren-  
set uførestønad* ytes det et barnetillegg for hvert barn ved-  
kommende forsørger. *Barnetillegget utgjør 40 prosent av  
grunnbeløpet.*

*Til en person som har fylt 67 år og mottar hel al-  
derspensjon etter kapittel 19, ytes det et barnetillegg for  
hvert barn vedkommende forsørger. Barnetillegget utgjør  
20 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, se § 19-8.*

*Dersom grunnpensjonen er redusert på grunn av  
manglende trygdetid, reduseres tilleggene tilsvarende.*

Når et barn blir forsørget av flere pensjonister i felles-  
skap, ytes tillegget til den som får høyest tillegg. Dersom  
forsørgerne ikke bor sammen, ytes tillegget alltid til den  
som har den daglige omsorgen for barnet.

Barnetillegg for fosterbarn (se barnevernloven § 4-22)  
ytes dersom pensjonisten har forsørget barnet i de siste to  
årene før krav om tillegg blir satt fram. Hvis særlige for-  
hold gjør det rimelig, kan Arbeids- og velferdsdirektoratet  
fravike dette vilkåret.

Det ytes ikke barnetillegg hvis barnet har inntekt,  
inkludert kapitalinntekt, som er større enn grunnbeløpet.

Barnetillegget reduseres på grunn av inntekt etter  
bestemmelsene i § 3-26.

§ 3-26 femte og sjette ledd skal lyde:

Fribeløpet som er nevnt i første ledd, *fastsettes for per-  
soner med uførepensjon eller tidsbegrenset uførestønad  
etter følgende alternativer:*

- a) Dersom pensjonisten har rett til ektefelletillegg, men  
ikke barnetillegg, skal fribeløpet svare til et beløp lik  
3,3366 ganger grunnbeløpet.
- b) Dersom pensjonisten har rett til barnetillegg for barn  
som bor sammen med begge foreldrene, skal fribelø-  
pet svare til fribeløpet etter bokstav a tillagt 40 pro-  
sent av grunnbeløpet for hvert barn. Dette fribeløpet  
gjelder også for et eventuelt ektefelletillegg.
- c) Dersom pensjonisten har rett til barnetillegg for barn  
som ikke bor sammen med begge foreldrene, skal fri-  
beløpet for det første barnet svare til et beløp lik 2,6433  
ganger grunnbeløpet. Fribeløpet økes med 40 prosent  
av grunnbeløpet for hvert barn mer enn ett.

*Fribeløpet som er nevnt i første ledd, fastsettes for  
personer med alderspensjon etter følgende alternativer:*

- a) Dersom pensjonisten har rett til ektefelletillegg, men  
ikke barnetillegg, skal fribeløpet svare til et beløp lik  
1,6683 ganger minste pensjonsnivå med høy sats, se  
§ 19-8.
- b) Dersom pensjonisten har rett til barnetillegg for barn  
som bor sammen med begge foreldrene, skal fribelø-  
pet svare til fribeløpet etter bokstav d tillagt 20 pro-  
sent av minste pensjonsnivå med høy sats, se § 19-8,  
for hvert barn. Dette fribeløpet gjelder også for et  
eventuelt ektefelletillegg.
- c) Dersom pensjonisten har rett til barnetillegg for barn  
som ikke bor sammen med begge foreldrene, skal fri-  
beløpet for det første barnet svare til et beløp lik  
1,3217 ganger minste pensjonsnivå med høy sats, se  
§ 19-8. Fribeløpet økes med 20 prosent av minste pen-  
sjonsnivå med høy sats, se § 19-8, for hvert barn mer  
enn ett.

Gjeldende sjette og sjuende ledd blir nye sjuende og  
åttende ledd.

§ 3-28 første og andre ledd skal lyde:

Reduserte ytelser som nevnt i § 3-27 *med unntak av  
alderspensjon* skal under opphold i institusjon utgjøre  
25 prosent av grunnbeløpet pluss 10 prosent av tilleggs-  
pensjonen. Ytelsen skal likevel utgjøre minst 45 prosent  
av grunnbeløpet.

*Redusert alderspensjon skal under opphold i institu-  
sjon utgjøre 12,5 prosent av minste pensjonsnivå med høy  
sats, jf. § 19-8, pluss 10 prosent av tilleggspensjonen. Yt-  
elsen skal likevel utgjøre minst 22,5 prosent av minste  
pensjonsnivå med høy sats, jf. § 19-8.*

Gjeldende andre til sjette ledd blir nye tredje til sjuende  
ledd.

§ 12-2 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Med «ytelse på grunnlag av tidligere opptjening» menes en ytelse beregnet etter reglene for alderspensjon i kapittel 3 på grunnlag av poengår og perioder som medlem av folketrygden fram til uførheten inntrådte.

§ 17-3 sjuende ledd andre punktum skal lyde:

Med «ytelse på grunnlag av tidligere opptjening» menes en ytelse beregnet etter reglene for alderspensjon i kapittel 3 på grunnlag av poengår og perioder som medlem av folketrygden fram til uførheten inntrådte.

§ 17-11 første ledd bokstav a skal lyde:

a) når vedkommende fyller 67 år *eller mottar alderspensjon*,

§ 17-12 tredje ledd skal lyde:

Pensjon etter denne paragrafen beregnes på grunnlag av den uførepensjon eller alderspensjon beregnet etter kapittel 3 som den avdøde ville ha hatt som yrkesskadd, se §§ 3-30, 12-18 og 19-20.

§ 18-2 sjuende ledd andre punktum skal lyde:

Med «ytelse på grunnlag av tidligere opptjening» menes en ytelse beregnet etter reglene for alderspensjon i kapittel 3 på grunnlag av poengår og perioder som medlem av folketrygden fram til uførheten inntrådte.

§ 22-13 fjerde ledd skal lyde:

Det gjelder følgende unntak fra bestemmelsen i tredje ledd:

- a) *Barnepensjon* etter kapittel 18 og menerstatning etter § 13-17 gis for opptil tre år før den måneden da kravet ble satt fram.
- b) Overgangsstonad til enslig mor gis for tidsrommet før fødselen dersom kravet blir satt fram innen tre måneder etter barnets fødsel, se § 15-6 andre ledd.
- c) *Alderspensjon etter kapitlene 19 og 20 gis tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet ble satt fram.*

## II

I lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) gjøres i avsnitt I følgende endringer i endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd:

I endringen av § 19-8 skal nytt sjettede ledd lyde:

*Det fastsettes en særskilt sats for personer som fyller vilkårene for rett til ektefelle tillegg for forsørgt ektefelle over 60 år.*

Nåværende sjettede til åttende ledd blir sjuende til niende ledd.

Etter endringen av § 19-15 tilføyes følgende endring:

§ 19-16 skal lyde:

§ 19-16. *Alderspensjon til gjenlevende ektefelle*

Alderspensjon til en gjenlevende ektefelle som fyller

vilkårene for rett til pensjon i §§ 17-3 og 17-4 og i enten § 17-5 eller § 17-10, fastsettes etter bestemmelsene i paragrafen her. Bestemmelsene i paragrafen her gjelder både for den som fikk rett til pensjon som gjenlevende før *han eller hun har tatt ut alderspensjon*, og for den som får denne retten senere.

Grunnpensjonen etter § 19-5 beregnes på grunnlag av den avdødes trygdetid dersom den er lenger enn den gjenlevendes trygdetid, se §§ 3-2 og 3-7.

Tilleggspensjonen etter § 19-5 beregnes etter bestemmelsene i § 3-23 tredje ledd.

*Dersom den gjenlevende mottok alderspensjon på dødsfallstidspunktet, skal grunnpensjon og tilleggspensjon omregnes.*

Dersom pensjonisten gifter seg igjen, skal det ytes alderspensjon på grunnlag av vedkommendes egen opptjening.

*Ved vurdering av om vilkåret i § 19-11 første ledd er oppfylt, medregnes kun alderspensjon på grunnlag av vedkommendes egen opptjening.*

*Departementet gir forskrifter om pensjonsberegning etter denne paragrafen.*

I endringen av § 20-20 skal nytt fjerde ledd lyde:

*Garantitillegget endres ikke som følge av endringer i sivilstand eller pensjonsopptjening etter fylte 67 år.*

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

## III

Endringene i avsnitt I trer i kraft 1. januar 2011, med unntak av endringen i § 3-20 som trer i kraft 1. januar 2010 og gjøres gjeldende for tilfeller hvor uførepensjon innvilges med virkningstidspunkt fra og med 1. januar 2010.

Endringene i avsnitt II trer i kraft straks.

Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 81 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.50.42)

**Presidenten:** Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten går ut fra at Fremskrittspartiet også her ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 82 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.19)

**Presidenten:** Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 9 [13:51:41]

*Referat*

1. (124) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Arbeids- og inkluderingsdepartementet (Prop. 42 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen med unntak av kap. 651, 653, 690, 3651, 3653 og 3690, som sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
2. (125) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Miljøverndepartementet (Prop. 39 S (2009–2010))
3. (126) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Olje- og energidepartementet (Prop. 44 S (2009–2010))  
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (127) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 86/2009 av 3. juli 2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2008/122/EF om forbrukervern (avtaler om deltidsbruksrett, langtidsferieprodukter, videresalg og bytte) (Prop. 38 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, som foretter sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (128) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Barne- og likestillingsdepartementet (Prop. 40 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
6. (129) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kultur- og kirke departementet (Prop. 47 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen med unntak av kap. 310, 340 og 341, som sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
7. (130) Samtykke til å setje i kraft ein protokoll til endring av skatteavtala mellom Noreg og Belgia, underskriven i Brussel 10. september 2009 (Prop. 35 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes finanskomiteen.
8. (131) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Helse- og omsorgsdepartementet (Prop. 37 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
9. (132) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Justis- og politidepartementet (Prop. 45 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes justiskomiteen med unntak av kap. 456 og 3456 som sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
10. (133) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kunnskapsdepartementet (Prop. 36 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen med unntak av kap. 231, som sendes familie- og kulturkomiteen.
11. (134) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kommunal- og regionaldepartementet (Prop. 43 S (2009–2010))
12. (135) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fornyings- og administrasjonsdepartementet (Prop. 49 S (2009–2010))  
Enst.: Nr. 11 og 12 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
13. (136) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Nærings- og handelsdepartementet (Prop. 48 S (2009–2010))
14. (137) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Landbruks- og matdepartementet (Prop. 51 S (2009–2010))  
Enst.: Nr. 13 og 14 sendes næringskomiteen.
15. (138) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Samferdselsdepartementet (Prop. 50 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
16. (139) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (Prop. 52 S (2009–2010))  
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen med unntak av kap. 1020 og 4020, som sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
17. (140) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Forsvarsdepartementet (Prop. 41 S (2009–2010))
18. (141) Endringer i statsbudsjettet for 2009 under Utanriksdepartementet (Prop. 46 S (2009–2010))  
Enst.: Nr. 17 og 18 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

**Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.55.